DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na 5. strani:

ŽIVEL JE OD IDEJ (IN TO ZELO DOBRO)

Četrtek, 6. avgusta 1964
Št. 30, leto XXII

NOVI UKREPI SO TUDI OBVEZE

V zadnji številki našega lista smo zapisali, da je zviševanje cen — ukrep, ne pa tudi razrešitev nesorazmerij. Zapisali smo tudi, da pomeni ukrep za zviševanje cen nekaterim proizvodom samo začetek stabilizacije in konsolidacije našega gospodarstva. In ravno iz tega zornega kota, da je to začetek ukrepov, ki bodo tem nujno sledili, prav iz tega zornega kota kaže oceniti in opozoriti na nekatere probleme, ki so že in bodo še nastajali.

Za začetek kaže poudariti resnico, da ni mogoče ustvariti takšnega sistema in izvesti takšnih ukrepov, da bi bili hkrati vsi na boljšem. To se pravi, da bodo ti ukrepi nujno prizadeli trenutne računice in kalkulacije posameznih gospodarskih panog in delovnih organizacij. To je nujno zaradi tega, ker ni edini problem jugoslovanskega gospodarstva v nesorazmerjih in neusklajenih cenah, temveč je njegov večji in pomembnejši problem v tem, da je naše gospodarstvo v produktivnosti, v cenah svojih proizvodov še močno pod mednarodnim povprečjem. Če pa se hočemo polnopravno vključiti v mednarodno menjavo, ne moremo tega doseči samo z regulacijo cen, s prerazdelitvijo med panogami (s tem lahko odpravljamo le najhujša nesorazmerja), temveč tudi in predvsem s produktivnostjo, kvaliteto in cenami, ki so na mednarodni ravni.

Vključitve v mednarodno menjavo pa ni mogoče doseči samo z zadnjimi, niti s podobnimi naslednjimi ukrepi, temveč so ti lahko le pogoj za to vključitev. Vsi takšni ukrepi le omogočajo, pospešujejo, ne pa hkrati tudi zagotavljajo vključitev v mednarodno menjavo. Zato so hkrati z napovedanimi ukrepi potrebni posebni napori proizvajalcev, da bodo z iskanjem vseh notranjih rezerv, z boljšim in spodbudnejšim nagrajevanjem, z boljšim gospodarjenjem, odpravljali vse slabosti vsakodnevne prakse. Potrebno je tudi razumevanje in podpora proizvajalcev, da bodo ti ukrepi lahko začeli delovati po svojih ekonomskih zakonitostih.

NAČELNO ZA — V PRAKSI PA: KAKOR TRENUTNO KAŽE...

Pri nas se zelo rado dogaja in tudi nekatere razprave, zahteve in poskusi o zadnjih ukrepih ob zviševanju cen nekaterim proizvodom to potrjujejo, da v načelu marsikaj odobravamo, če pa to zahteva od posameznika tudi nekaj žrtev in naporov, se pa načelnosti in perspektivnim rešitvam hitro odrečemo in vlečemo na dan trenutne kratkovidne računice. Tako se tudi že ob zadnjih ukrepih pojavljajo tendence, da bi zviševali cene tudi nekaterim drugim proizvodom in uslugam, kar bi v sorazmerno kratkem času močno razvrednotilo zadnje ukrepe in ustvarilo nove težave. Že neštetokrat smo se dogovorili, da v gospodarstvu ne kaže izhajati samo iz trenutnih računic, da je z računicami mogoče dokazati marsikaj, da z njimi opravičujemo številne podražitve in tako prikrivamo tudi lastne slabosti. Nič kolikokrat smo na različnih sestankih govorili, da je treba tudi pri nas odpravljati nesorazmerja, plafonirane cene, da naj začno veljati ekonomski zakoni. Ko pa smo začeli odpravljati prva nesorazmerja, ko začenjamo prve cene prilagajati mednarodnim cenam, nastaja vihar in ogorčenje, kako je to mogoče, kako bodo podjetja gospodarila, kako so nenadoma vsi prizadeti, kako takšni ukrepi ne peljejo nikamor. Po domače povedano, radi bi, da bi bil volk sit in koza cela.

Prav gotovo drži, da administrativno gospodarjenje ni pot, ki naj bi jo podpirale zavestne socialistične sile. Prav tako drži tudi ugotovitev, da administrativno gospodarstvo poskuša neprestano izravnavati nesorazmerja, toda ne iz ekonomskih, temveč pogosteje iz socialnih načel. Iz prakse poznamo nešteto primerov, kako smo naš gospodarski instrumentarij, sistem delitve, prilagajali posameznim panogam, celo posameznim podjetjem, kako pogosto ni bila važna rentabilnost, produktivnost, temveč politični položaj, ki bi nastal, če bi nekemu podjetju, ki je slabo gospodarilo, ne prepustili več sredstev, da je z njimi razreševalo lastne slabosti. To je seveda godilo nekaterim vodstvenim kadrom v takih podjetjih, godilo je tudi mentaliteti najbolj zaostalih proizvajalcev, bilo pa je proti interesom delavskega razreda. Kajti podpiranje takšnih slabosti, hitra ukrepanja, administrativna prelivanja, so vedno prizadela bolj produktivnega, bolj rentabilnega, bolj organiziranega, kajti jemati je bilo mogoče le boljšim, da smo lahko dajali slabšim.

In če smo se zdaj odločili, da bomo začeli s takšno slabo prakso prekinjati, potem ne kaže že takoj v začetku razvrednotiti prvih ukrepov s tem, da bi začeli množično pritiskati na poviševanje cen. S tem ne bi dosegli prav nobenega napredka. Prav zato bi morale biti vse zavestne politične sile v delovnih organizacijah, v komunah, orientirane na to, da s strpnostjo, z lastnimi rešitvami, z razumevanjem podpro te prve ukrepe, ki vodijo k večji konsolidaciji našega gospodarstva, ki bodo omogočali tudi boljšo delitev in višji življenjski standard proizvajalcev.

NA KAJ NE SMEMO POZABITI

Ob teh prvih ukrepih se nam vsiljuje troje zelo konkretnih in nujnih akcij:

- **treba je budno paziti na vsa poviševanja cen in se boriti proti mentaliteti, da je zdaj napočil ugoden trenutek, ko lahko razrešujemo vse težave s poviševanjem cen;**
- **nujno je treba omejiti obseg investicij, kajti prevelika investicijska potrošnja nujno vpliva na razvrednotenje denarja in nam lahko povzroči nove gospodarske težave in zmanjšuje porast realnega standarda;**
- **z bolj dodelanim sistemom nagrajevanja, z višjimi osebnimi dohodki je treba nagrajevati, spodbujati vse proizvajalce k boljšemu gospodarjenju, večji produktivnosti in boljšim ekonomskim rezultatom.**

Povsem zanesljivo pa bi razvrednotili zadnje in tudi naslednje ukrepe, ki težijo za konsolidacijo našega gospodarstva, če bi začeli pritiskati samo na zviševanje cen, če bi stalno povečevali obseg investicij in če bi z neizdelanimi sistemi nagrajevanja zadrževali elan proizvajalcev z nizkimi osebnimi dohodki.

Ukrepi za stabilizacijo našega gospodarstva, za vključitev v mednarodno veljavo, za boljši standard proizvajalcev, morajo nujno paralelno potekati v dveh smereh: v odpravljanju generalnih slabosti našega gospodarskega sistema in delitve med delovno organizacijo in družbo ter zavestnim organiziranjem, odpravljanjem vseh slabosti, ki so nastale in še nastajajo v delovnih organizacijah. Eno brez drugega ne pomeni trajnejših perspektivnejših rešitev, zato bodo potrebni še precejšnji napori, da bomo nastale slabosti odpravili, ne pa pričakovali takšnih rešitev, ki bi brez povečanih naporov lahko dale trajnejše in boljše rezultate.

VINKO TRINKAUS

V OKVIRU

Z zvišanjem cen nekaterih kmetijskih pridelkov, električne energije in premoga smo v našem gospodarstvu postavili pravilnejši odnos v cenah, posebno še, ker je bilo razmerje dalj časa umetno vzdrževano. Sredstva so se pretakala. Z novimi cenami je ta odnos zboljšan. Podražitev pa ne bi smela imeti verižnih učinkov, kar je bilo naglašeno tudi v obrazložitvi zadnjih ukrepov. Poskuse novih podražitev bomo tako morali preprečevati z zavestnim delovanjem, ker se namreč ponekod v industriji že kažejo znaki, da podjetja k podražitvi pristavljajo svoj lonček. Prehrambena industrija je na splošno že napovedala podražitev zaradi spremenjenih cen. Kot kaže, poskušajo nekatera podjetja z višjimi cenami urediti odplačevanje kreditov, ki so jih najeli s kratkimi roki, kar je za naše razmere nevzdržno. Drugod so zopet nove cene nesorazmerno dvignili, da bi popravili nizke osebne dohodke zaposlenih. Tudi to je nedopustno.

KDO MINIRA CENE?

Grešnih kozlov z zahtevami za zvišanje cen je precej. Do sedaj je pri republiškem zavodu za cene vložilo uradne vloge sedem podjetij prehrambene industrije. V Fructalu v Ajdovščini napovedujejo podražitev sokov, ker se je odkupna cena svežih malin zvišala letos od 175 na 315 dinarjev! Prav tako tudi tovarna Petovia v Ptuju predlaga spremembo cen zaradi dražjih surovin v povprečju za 40 %. Pri tem je zanimivo, da je odkup svežih malin v Sloveniji letos popolnoma zatajil. Ali naj napake odkupne mreže plača potrošnik?

Novim cenam kruha so ponekod prišteli tudi stroške peke, čeprav je na dlani, da položaja pekarskih podjetij ni mogoče reševati na ta način. Veliko je govora tudi o tem, da imajo pekarne zaradi podražitve premoga večje stroške. Izračuni pa so pokazali, da znašajo povprečni stroški zaradi podražitve samo 1 do 1,8 dinarja. Kožo so začela odirati tudi nekatera gostinska in storitvena podjetja z izgovorom, da morajo najti sredstva za nadomestilo. Iskanje takšnih rešitev je slabo. Podjetja bi morala iskati dodatna sredstva predvsem v novi preporazdelitvi, bolj ekonomičnem poslovanju in v opuščanju prekomernih investicij.

Z. T.

O DELU OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA

Življenje ne nastaja v pisarnah

V dveh skopih, toda zgovornih stavkih sem zvedel vzroke, zakaj občinski sindikalni sveti še vedno ne »delajo konkretno«, natančneje: premalo konkretno.

»Člani plenuma žal še vedno mislijo, da delajo, ko govorijo in sklepajo na plenarnih sejah, zato so prepričani, da morajo drugod delati — drugi:

»Preveč nas zaposlujejo z anketami, poročili in podobnim pisarniškim delom.«

Tako sta — med drugim — odgovorila predsednik in tajnik občinskega sindikalnega sveta v Trbovljah. Vprašal pa sem ju: Kaj dela občinski sindikalni svet — konkretno?

To pomeni, da se je potrebno »konkretno« znebiti stare navade, da je kompetentno mesto za reševanje problemov — plenarna seja in da so za takšne seje odločilne le analize, za katere zbiramo podatke — sami.

Kako premostiti ti dve nemajhni oviri? Na to vprašanje je odgovoril že nedavni Kongres. Probleme rešujemo tam, kjer nastajajo. Kje pa nastajajo problemi? V delovnih organizacijah vendar! Kje pa naj jih rešujemo? V sindikalnih podružnicah. Le kje drugje?!

KAKO PA DELAJO V TRBOVLJAH?

»Trenutno spoznavamo sisteme nagrajevanja v delovnih organizacijah,« je pojasnil predsednik. »Sedanja vprašanja nam narekujejo temeljitejše proučevanje problemov delitve osebnih dohodkov po delu. S tem se bo podrobno ukvarjala komisija občinskega sindikalnega sveta. Zahtevo proizvajalcev, naj bodo nagrajevani po delu vsi člani delovnih organizacij, vključeni v sistem delitve osebnih dohodkov po delu, bomo začeli organizirano in konkretno uresničevati.«

Čemu taka pozornost samo nagrajevanju? Tovariša sta namreč ugotovila, da so v vseh podjetjih tudi organizatorji proizvodnje plačani režijsko, ne samo uslužbenci. S tem pa so zapravljene ogromne možnosti za izboljšanje gospodarjenja delovnih organizacij. Čemu naj se trudimo, pravijo obratovodje in drugi, ko pa nimamo nič od tega. S takim, z njihovega stališča povsem razumljivim odnosom do dela, pa ovirajo delavce v njihovem delu, ki bi lahko bilo boljše in bolj uspešno, če bi bila organizacija dela boljša kot je.

»Uprave podjetij moramo pripraviti do tega, da bodo začele resno analizirati nagrajevanje,« menita predsednik in tajnik občinskega sindikalnega sveta. »Želimo, da nas v tem podpre tudi občinska skupščina.«

Občinski upravi je sindikalni svet že sporočil to svojo zahtevo: naj zbor delovnih organizacij resno prouči gospodarjenje v komuni. Na to pobudo so na občini odgovorili tako, da so sklicali zbor delovnih organizacij in — čakali, da bo analizo gospodarjenja zanj pripravil občinski sindikalni svet.

Zdaj pravijo, da je bil nesporazum. Primer pa je kljub temu zgovoren! Če na primer predsednik sindikalne podružnice nasprotuje stališčem nekega pravilnika, ga zadolžijo, naj ga naredi on sam. Tak je odnos uprav do sindikalne organizacije v podjetju ali občini.

»Zakaj pa potem sploh imamo strokovne službe v podjetjih in občinski upravi?!« se sprašujeta tovariša. »Mi se vendar ne bomo ukvarjali z operativnim delom.«

Že zdaj predvidevajo, da bo urejevanje nagrajevanja izostrilo probleme gospodarjenja in zahtevalo rešitve skupnih problemov delovnih organizacij, kot na primer družbene prehrane itd. V razpravi o tej zadevi se bodo poslužili podatkov, ki jih je zbral Gospodinjski center. Čemu neki naj bi sami zbirali podatke in jih sami tudi analizirali?!

»Ta problem smo izločili iz vrste podobnih problemov (kot so otroško varstvo, rekreacija itd.) zato, ker rešujejo probleme po zaporedju njihovega pomena in aktualnosti,« je dejal predsednik občinskega sindikalnega sveta. »Tudi na plenarnih sejah že govorimo vedno samo o enem problemu in nič več.«

Kaže, da se je občinskemu sindikalnemu svetu vendar že posrečilo prebiti iz deklarativnega dela na vrhu komune v konkretno obravnavanje posameznih problemov v delovnih organizacijah. Tak način dela jih že zdaj vodi k dokaj drugačnim sklepom, kot so jih bili doslej vajeni.

Proizvajalci so se na primer odločili za drugačno formulacijo odloka o uvedbi dopolnilnega proračunskega prispevka za gradnjo vodovoda, kot ga je pripravila občinska uprava.

Delovna organizacija »Mehanika« v Trbovljah meni, da se lahko pogovori o sodelovanju z delovno organizacijo »Keramika« v sosedni občini, medtem ko menijo v njeni upravi, da je mogoče take odnose rešiti le s predpisi.

Od tod, od spremenjenih odnosov do problemov, ki nasta-

(Nadalj. na 3. strani)

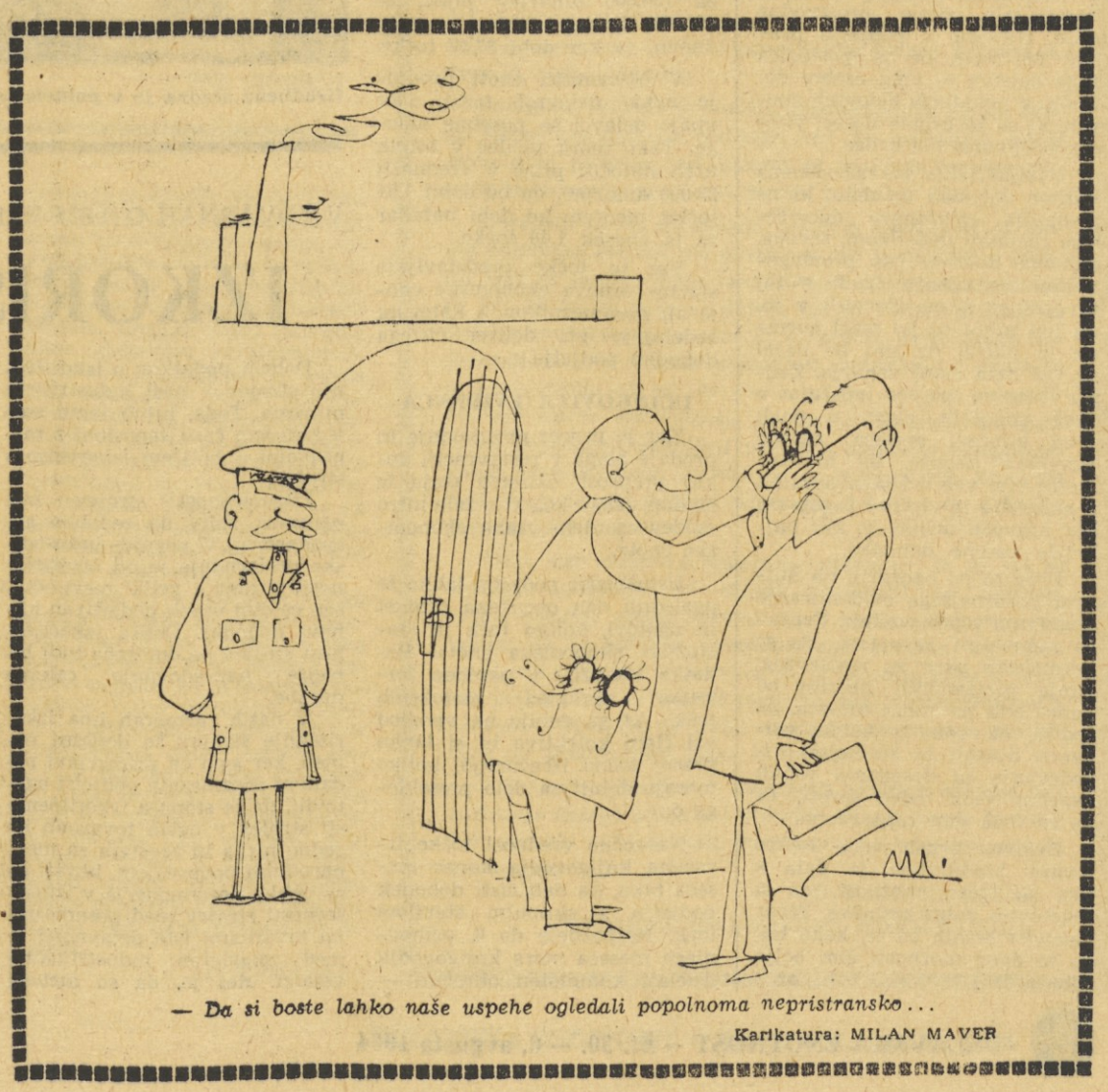

— Da si boste lahko naše uspehe ogledali popolnoma nepristransko...

Karikatura: MILAN MAVER

O NAGRAJEVANJU V LOŠKIH TOVARNAH HLADILNIKOV

Led je prebit

Marca so v loških tovarnah hladilnikov v Škofji Loki povišali norme za 15 %. Na videz je to negativen ukrep, kajti že dolgo govorimo na ves glas proti »rezanju norm«. Toda to ni »rezanje norm« v »klasičnem« pomenu besede, kajti v loških tovarnah hladilnikov se je zadnje čase že kar ustalilo povprečno preseganje norm tudi za več kot 15 %. To pomeni, da so začeli **normalno** delati za toliko več. Zakaj torej ne bi to postala nova norma, saj dobijo delavci vedno izplačan ves dosežen učinek, čeprav že tudi nove norme presegajo za 15 — 20 %. Posamezniki seveda še znatno več. Nekateri celo dvakratno.

Če bo tako tudi v bodoče, bodo v doglednem času nemara znova zvišali norme in startali k višjim proizvodnim rezultatom z novih izhodišč. Zanimivo pa je pri tem to, da vse enote niso enako zvišale norme. Nekatere enote so zvišale norme tudi za nad 25 %, druge pa le za kakih 10 %. Razlika je zrcalo njihovega dosedanjega gospodarjenja in sploh dosedanjih proizvodnih rezultatov. Tam, kjer imajo — več režijsko plačanega osebja in manj sposobnih kadrov (kvalificiranih), so ostali na nižji ravni osebnih dohodkov pa tudi pri manjših normah.

Takšni so doslej rezultati lanj sprejetega novega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov, ki uzakonjuje nagrajevanje po delu tudi za organizatorje proizvodnje, komercialiste in ostale, ki skrbijo za prodajo, za nabavo, tehnično vodstvo in celo za direktorja. Osebju komerciale je na primer priznana le vsa prodaja, ki jo realizirajo brez rabatov, kajti menijo, da je posredovanje veletrgovin nekaj, kar si komerciala ne more šteti v svojo nesporno podjetnost. Osebje, ki je odgovorno za nabavo materiala, je sicer še vezano na rezultate proizvodnje, vendar že tudi zanj pripravljajo določila, ki jih bodo obvezovala na uspeh v nabavi materiala in nemotenost proizvodnje. Obratovodje pa so tako že vezani na uspeh dela svojih delovnih enot.

Na ta način so dosegli večanje storilnosti, ki se izraža v naslednjih številkah: livarna je povečala vrednost norma-ure od 148 na 189, obrat hladilnega pohištva in hladilnih pultov od 135 na 191, obrat strojne obdelave od 145 na 178 dinarjev itd. Dejansko pa so že presegli vse te nove številke. Tako je na primer dobil delavec Jeran Andrej iz obrata hladilnega pohištva maja za isto količino dela, ki ga je opravil tudi januarja — 16.000 dinarjev več osebnega dohodka, ker je porabil za to delo še za 18 % manj časa. V tem »prihranjenem« času pa je imel dopust, ki se mu seveda k učinku še prišteje.

Najbolj simpatično pa je v [illegible] da temelji uresničevanje novega [illegible] dohodkov po delu na preudarku samih delovnih enot. Delovne enote same odločajo o tem, za koliko bodo zvišale norme, oziroma kako visoko si zastavljajo svoje proizvodne cilje. Nikogar v podjetju prav nič ne moti, če je posledica tega dejstva — višji osebni dohodki v nekaterih delovnih enotah, ki so že uspele doseči višjo produktivnost kot druge.

Uveljavljanje takega sistema delitve dohodka po delu, ki ne postavlja »plafonov« delavčevim osebnim dohodkom, seveda, zahteva določen čas premagovanja nezaupanja. Tudi v tej tovarni so sprva dvomili v to, da jim nihče ne bo rezal norme na ta način, da jim bo dajal za več dela manj denarja. Zadnje mesece pa že opažajo v vseh oddelkih, zlasti v dneh pred koncem meseca, znatno povečane napore, da bi tisti mesec čim več izdelkov spravili v skladišče in si tako zagotovili kar največji učinek in kar najboljše osebne dohodke.

Prav to pa opozarja na nujnost pozornejšega evidentiranja dogajanja v proizvodnji. Čeprav so zadovoljni že s tem, da so premaknili skrb za izpopolnjevanje proizvodnih načrtov od konca leta na konec meseca, pa sodijo, da bodo z boljšo evidenco dosegli še stalnejše prizadevanje za doseganje večjih uspehov vsak teden sproti, če ne že vsak dan zaporedoma.

Delovna organizacija loških tovarn hladilnikov je dala s tem delavcem možnost, da si zagotovijo dobre zaslužke. Stvar delavcev samih pa je, kako bodo te dane možnosti čim bolje izkoristili. **or**

BREZ AKONTACIJ IN »RAZLIKE«

V restavraciji družbene prehrane »Ugostitelj« v Arandjelovcu obračunavajo mesečne osebne dohodke v celoti

Pred letom sta arandjelovska tovarna šamota in tovarna elektroporcelana odprli za svoje delavce restavracijo »Ugostitelj«. Restavracija je bila zaprtega tipa in je nudila prehrano le obema delovnima kolektivoma, čeprav bi v »Ugostitelju« lahko pripravili mnogo več hrane. Razumljivo je, da so bili obroki zato dragi, poslovanje pa nerentabilno. V pol leta so znašale izgube 15 milijonov dinarjev.

O »Ugostitelju« je morala razpravljati skupščina v Arandjelovcu — delavci in uslužbenci v restavraciji so dobivali le 50 % osebne dohodke. Takrat je skupščina sporazumno z ustanoviteljima priporočila kolektivu restavracije, da razširi dejavnost tudi na ostale potrošnike, kar je kolektiv tudi storil. Istočasno so prišli v restavracijo novi uslužbenci — nov direktor in šef računovodstva.

Kmalu se je pokazalo, da je bila sugestija skupščine dobra. Novi vodilni uslužbenci so takoj uredili samopostrežno restavracijo, navezali so stike z ostalimi arandjelovskimi podjetji z jasnim ciljem — večji promet, večji zaslužek — oziroma nižja cena obroka.

Na tak način so pridobili zase Bukovačko banjo in Steklarno in namesto 1500 obrokov dnevno pripravljajo 4000 obrokov. Boljše izkoriščanje kapacitet se je pokazalo pri ceni obroka: prej je veljal obrok 195 dinarjev, zdaj 135.

Ta cena, kot pravijo v restavraciji, bi lahko bila še nižja, ker še vedno niso izkoriščene vse kapacitete. Vodstvo »Ugostitelja« se zato pogaja z industrijo marmorja »Venčac«, tiskarno »Napredak« in še nekaterimi delovnimi organizacijami v mestu in okolici, da bi tudi njim dovažali hrano.

VSAKDO VE ZA SVOJO NALOGO

Druga pomembna sprememba v »Ugostitelju« je formiranje ekonomskih enot in uvedba delitve po delu.

Celoten kolektiv, ki zaposluje 70 delavcev in uslužbencev, je razdeljen na štiri ekonomske enote — kuhinjo, slaščičarno, prodajo in upravo. Vsaka od teh ekonomskih enot ima svojo dnevno nalogo po letnem in sezonskem načrtu prometa. Tako mora na primer kuhinja dnevno pripraviti za 538.000 dinarjev hrane. Za ta znesek prejme 41 točk. Slaščičarna mora speči peciva za 60.000 dinarjev, za kar dobi 8,5 točk. Uprava mora zagotoviti promet hrane v vrednosti 62.000 dinarjev, za kar prejme 37,34 točke. In končno prodaja mora prodati za 180.000 dinarjev pijač, za 192.000 dinarjev hrane v enem dnevu, za kar dobi 37,57 točke.

V ekonomski enoti prodaje je nekaj delovnih mest, kjer imajo delavci še posebne naloge. Tako mora točilec v osmih urah natočiti pijač v vrednosti 23.000 dinarjev, da bo dobil 1,54 točke, medtem ko dobi natakar za ta znesek 1,48 točke.

Vse te točke predstavljajo startne osnove ekonomske enote ali posameznikov, s katerimi sodelujejo pri delitvi čistega dohodka podjetja.

UČINKOVITA EVIDENCA

Ker je proces proizvodnje in prodaje blaga v restavraciji dokaj preprost, oziroma traja le en dan, lahko kolektiv zelo hitro evidentira delo vsake ekonomske enote.

Uslužbenec podjetja lahko že naslednji dan obračuna promet in ugotovi, koliko točk je »zaslužila« ekonomska enota. Podatke vknjižijo v poseben formular »pregled zasluženih točk«, ki ga dobijo na vpogled vsi člani kolektiva in si lahko precej točno izračunajo, koliko morajo dobiti za delo preteklega dne.

Natančno vrednost točke izračuna knjigovodja konec meseca tako, da deli čisti dohodek podjetja s skupnim številom točk. Najpozneje do 6. prihodnjega meseca mora knjigovodja izdelati kompleten obračun — izračunati mora vse elemente skupnega in čistega dohodka. Na osnovi tega izplačuje blagajnik v naslednjih treh dneh delavcem in uslužbencem njihove osebne dohodke za pretekli mesec.

To pomeni, da akontacij in »razlike« osebnih dohodkov v »Ugostitelju« ni.

Še nekaj je zanimivo. Ker izračunajo kompleten obračun poroča delavski svet podjetja na sestanku kolektiva, ki ga skliče izvršni odbor sindikalne podružnice, o delu podjetja v preteklem mesecu. Zraven tega mora delavski svet vsake tri mesece spoznati delovni kolektiv z doseženimi uspehi.

DANES MED NAJBOLJŠIMI

Delitev po delu v tem delovnem kolektivu kljub vsemu še ni najboljša. Individualne norme imajo le točilci, natakarji in servirke in ne tudi ostali delavci in uslužbenci. Trdijo, da doslej niso uspeli meriti učinka za vsakega posameznika in poudarjajo, da so tudi s takšnim načinom delitve dosegli zelo dobre uspehe. Povedali so celo vrsto primerov osebne iniciative in povečanja odgovornosti delavcev in uslužbencev pri gospodarjenju podjetja.

Uspešno poslovanje »Ugostitelja« ilustrirajo tudi naslednji podatki. V letu 1963 je bil povprečen promet na delavca v restavracijah družbene prehrane v državi 2,129.200 dinarjev, tu 2,718.000 dinarjev.

Nekoč breme komune, je danes »Ugostitelj« med najboljšimi v državi. Kolektiv »Ugostitelja« je torej prijetno presenetil. Zasluga za to velja novim vodilnim uslužbencem in novemu načinu obračuna in delitve osebnih dohodkov.

DJ. VITEZ

Gradbena sezona je v polnem teku — Foto: M. Šparovec

V TOVARNI USNJA »STANDARD« V KRANJU SO IZPOLNILI LETOŠNJE IZVOZNE OBVEZNOSTI

Večji izvoz jih ni spravil na beraško palico

Po svojih proizvodnih kapacitetah tovarne usnja Standard v Kranju ne prištevamo med velikane slovenske usnjarske industrije. Drugačno sodbo pa moramo o njej izreči, ko govorimo o izvozu, ker je usnje precej važna postavka slovenskega izvoza. Celotna usnjarska industrija se je letos v izvozu bolje uveljavila kot lani, saj je v prvem polletju izvozila več kot polovico izvoznih obveznosti. V istem razdobju lani je izvoz precej zaostajal za letošnjim. Vrednost letošnjega izvoza pa je v tem razdobju večja za okoli milijon dolarjev.

Čeprav oskrba s surovinami, ki jih več kot polovico uvažamo, ni bila najboljša, so v Standardu že izpolnili letošnje izvozne obveznosti. Uspeh je toliko večji, ker znaša vrednost izvoženega blaga okoli 150.000 dolarjev in ker so ostale večje tovarne usnja na Slovenskem v precejšnjem zaostanku, zlasti tovarni usnja v Kamniku in Šoštanju ter Runo iz Tržiča.

Izvoz so v Standardu porazdelili tako, da izvažajo precej več kot polovico na vzhodna tržišča, predvsem v Sovjetsko zvezo, manjše količine pa izvažajo v indirektni obliki z obutvijo na zahodna tržišča. Spodnje usnje prodajajo tudi v Avstrijo in na Nizozemsko.

Letos se je odprla tudi izredna možnost izvoza nestrojenega cepljenca, ki ga dobijo, ko s kož očistijo dlake in meso. Cepljenec je izredno iskana surovina na tujih tržiščih, ker imajo na Češkoslovaškem in Zahodni Nemčiji tovarni za predelavo cepljenca v črева, po katerih je veliko povpraševanje v prehrambeni industriji. Vendar je zvezni svet za usnjarsko industrijo izvoz omejil in izvozne količine porazdelil med posamezne tovarne, da bi bila tudi domača industrija kleja oskrbljena s potrebnimi surovinami. Izvozna cena cepljenca je bila izredno ugodna in zaslužek dober. Tovarna Standard se je potrudila in izvažala res odličen cepljenec, kar pa ne velja za ostale tovarne, ki so izvažale cepljenec slabe kvalitete, tako da so pošiljke reklamirali in vračali.

V nasprotju s ceno na tujem trgu je cena cepljenca na domačem tržišču tako nizka, da komaj pokrijejo prevozne stroške in stroške nakladanja. Vsega cepljenca, ki jim zaradi omejitve izvoza ostaja, pa domača industrija ni sposobna predelati. Z. T.

Odlikovanje
še ne pomeni vsega

Lepo je dobiti po utrudljivem delu javno priznanje — biti na primer odlikovan. Toda še lepše je občutiti moralno oporo in razumevanje, medtem ko ustvarjaš.

Člani Elektrostrojnega kluba TAM v Mariboru so prejeli za svoje delo odlikovanja. Ko so konstruirali prototip respiratorja domače proizvodnje, so dobili Orden dela III. stopnje. Za prvo umetno ledvico jim je Ljudska tehnika Slovenije podelila zlate in srebrne plakete »Boris Kidrič«.

Ko smo jih pred nedavnim obiskali, so nam povedali, da so sicer srečni, ker so dobili odlikovanja in priznanja, da bi jim pa bilo mnogo ljubše, če bi imeli pri delu oporo.

Med delom so imeli namreč mnogo neprijetnosti.

Ko so delali umetno ledvico, so imeli mnogo skrbi z devizami, da bi lahko kupili v inozemstvu material za neki del, ki ga z domačim materialom ne bi mogli izdelati. Umetna ledvica velja v inozemstvu nekaj tisoč dolarjev. Njihova je veljala nekaj manj kot šest milijonov dinarjev. Toda deset tisoč deviznih dinarjev za membrano so zelo težko dobili.

To pa zato, ker ni nikogar, ki bi jim dal devize, kar je njihov glavni problem.

So klub tovarniške organizacije Ljudske tehnike. Podjetje jim ne more odstopiti svojih deviznih sredstev, končno izdelujejo aparate za druge. Vse, kar so naredili, je kupila Splošna bolnišnica v Mariboru. Bolnišnica pa ne razpolaga z deviznim skladom.

Vendar so devize še najmanjši problem; potrebne so le včasih

»S svojim delom smo dokazali, da lahko tudi doma proizvajamo najpreciznejše dragocene medicinske aparate z domačim materialom« — so povedali člani kluba. »Zdaj, ko imamo izkušnje, bi lahko naredili načrt dela. Toda od kod denar? Industrija se za nas ne zanima. Bolnišnice pa raje kupujejo potrebne aparate v inozemstvu, če dobe devize. Doživeli smo, da se namesto naše proizvodnje zanima za prototip umetne ledvice Kuwait. Niti ne želimo niti se ne moremo spremeniti v delavnico za ročno proizvodnjo medicinskih aparatov.«

Tako so končali. Verjetno iz skromnosti niso dokončali misli in namesto njih bomo storili to mi:

Ali ni dovolj razlogov, da bi naša industrija našla v tem klubu resnega sodelavca? Ali ne bi mogla katera naša tovarna medicinskih aparatov stimulirati klub, da bi dalje izdeloval prototipe domače proizvodnje, ki bi jih potem uvrstili v serijsko proizvodnjo? Ali res ne moremo pomagati tem mladim ambicioznim ljudem, da bi lahko še naprej izdelovali najpreciznejše in dragocene medicinske aparate? J. B.

V TOVARNAH O TEM PREMALO RAZMIŠLJAJO

IZKORIŠČANJE STROJEV

Dobrih podatkov o izkoriščanju strojev v naši industriji še nimamo. Toda, kljub temu smo v zadnjem času zaposleni z razpravami o boljšem izkoriščanju strojev.

Izkoriščenost strojev ima ogromen vpliv na sodobno gospodarstvo. V pogojih industrijske proizvodnje je od izkoriščenosti strojev v veliki meri odvisen celotni uspeh podjetij in njihovi dohodki. Dobra izkoriščenost strojev pa omogoča tudi hitrejše napredovanje celotne družbe.

V naših razmerah ima izkoriščanje strojev še dodatni pomen, ker smo na primerjavi podatkov posameznih podjetij ugotovili, da je stopnja izkoriščenosti strojev v naših tovarnah izredno nizka in zaostaja za mednarodnim povprečjem, hkrati pa so velika nesorazmerja v izkoriščenosti strojev med posameznimi tovarnami iste dejavnosti in med različnimi industrijskimi vejami. Res je, da so metode zbiranja podatkov in razčlembe različne in neizdelane, da so vzorci maloštevilni, da nimamo trdnih osnov, na katere bi lahko oprli kritična izhodišča, vendar je slika kljub naštetim omejitvam prej črna kot bela. Nepopolni podatki namreč povedo, da so v naši državi stroji povprečno izkoriščeni 54 %, v SR Sloveniji pa nekaj več, in sicer 58 %.

Zaradi slabega izkoriščanja strojev moramo težiti, da nizek odstotek izkoriščenosti čim prej popravimo. Do nerazumljivega ekonomskega protislovja pa pridemo, ko upoštevamo, kako velika sredstva neprestano investiramo v povečanje, razširjanje in izgradnjo novih tovarn, da bi povečali proizvodnjo, medtem ko nam stroji v nekaterih tovarnah in obratih dobesedno počivajo. Podjetja, ki imajo dobro izkoriščene stroje, so zelo redka.

Delavce zaposlujemo v novih tovarnah, ki rastejo tudi brez temeljitih ekonomskih obrazložitev, zelo nespretni pa so naši vodilni ljudje in strokovnjaki v podjetjih, ko bi morali uvesti nove izmene, izpopolniti stroje, doseči polno izkoriščenost itd. Kar mirne duše dopuščajo, da stroji stojijo polovico časa neizkoriščeni in v ničemer ne vračajo visokih zneskov za nakup.

JE RES IZTROŠENOST VSEGA KRIVA?

Razlogi, ki jih v podjetjih naštevajo v opravičilo za slabo izkoriščanje strojev, niso prepričljivi. V podjetjih trdijo, da strojev ne morejo bolje izkoriščati, ker so pri tem vezani na činitelje, ki delujejo mimo njih. Izgovarjajo se, da bi polno izkoriščanje strojev pomenilo določeno poslovno tveganje, ker je domače tržišče z nekaterim blagom zasičeno, v izvozu pa ne vidijo računice zaradi težkih pogojev dela in zaradi iztrošenosti strojev.

Veliko govorijo o iztrošenosti strojev. Res je, da je slovenska industrija precej stara. Vendar pa to ne drži za vse. Veliko je tovarn, ki so že šle skozi rekonstrukcijo, pa so njihovi stroji kljub temu slabo izkoriščeni. Na nekem posvetovanju v Škofji Loki je od vseh podjetij v občini samo »Šešir« dokazoval iztrošenost strojev.

Pa poglejmo, zakaj so stroji slabo izkoriščeni v tovarni usnja Standard v Kranju. Izračunali so namreč, da so stroji v tej tovarni izkoriščeni 50-odstotno. Anatomija neizkoriščenosti strojev v tej tovarni namreč pokaže, od česa vse je odvisen boljši izkoristek strojev. V usnjarski industriji je celotna proizvodnja odvisna od luženja in strojenja. Strojni park v osnovni proizvodnji je preprost in obsega sode za luženje in namok spodnjega in zgornjega usnja. Za ta dela teko stroji noč in dan in se prav bojijo, če pride do zastoja. Osnovna proizvodnja tako s težavo pripravlja dovolj surovin za poznejšo predelavo na strojih in zadostujeta dve izmeni, da celotne zmogljivosti predelajo v spodnje in zgornje usnje. Vsak dan namočijo okoli 10 ton kož. Toda nabava surovin ne teče

Življenje ne nastaja v pisarnah

(Nadalj. s 1. strani)

jajo med delovnimi organizacijami in med komunami, je le korak, saj je na primer delovna organizacija rudnika Trbovlje-Hrastnik na območju dveh sosednih občin. Torej — jo morata obe občini enotno obravnavati. In še več skupnih zadev je v revirskih občinah. Poznajo jih in vedo, da imajo ti problemi skupni imenovalec bodisi v gospodarstvu, zdravstvu, socialnih vprašanjih, šolstvu oziroma izobraževanju, vendar — vselej ne najdejo skupnega jezika za reševanje teh problemov. Bržčas zato, ker so poskušali ustvariti sodelovanje na ravni občinskih uprav in zavodov, kot da je mogoče z združevanjem administracije in negospodarskih dejavnosti komun razvijati skupni gospodarski interes delovnih organizacij in od tod izhajajočo vsebinsko zaokroženost revirjev.

Prav zaradi navade, da rešujemo probleme predvsem z vidika uprav oziroma od vrha navzdol, je nedavno organizirana razprava o sodelovanju revirskih komun izzvenela v prazno. Razpravljali so namreč le o točnosti oziroma netočnosti podatkov za posamezne gospodarske organizacije, družbene in druge službe v posameznih komunah, ne pa o tem, kaj je kje treba spremeniti v interesu gospodarjenja in prebivalcev v revirjih.

Kako pa bi razpravljali, če bi najprej vprašali za mnenje delovne organizacije oziroma člane delovnih organizacij? Najbrž tako kot so pripovedovali delavci v slučajnih razgovorih meni! Vzemimo primer rudnika Trbovlje-Hrastnik. Ne dvomimo v kritičen položaj rudnika, so mi pripovedovali delavci drugih delovnih organizacij, ki je posledica plafoniranih cen, toda rudnik bi lahko kljub temu bolje gospodaril, če bi se iznebil svojih stranskih obratov. Samostojnost teh obratov bi zahtevala od njihovih delovnih kolektivov večjo podjetnost, tako kot jo zahteva od nas. Razen tega,« so pripomnili, »zakaj bi se morali mi ozirati na težave rudnika, zakaj na primer ne bi smeli organizirati recimo sprejema ob dnevu žena ali kaj podobnega, samo zato, ker rudnik tega ne more storiti?«

Toda — delovna organizacija premogovnika o tem še ni razpravljala toliko, kolikor je slišala o plafoniranih cenah. Tudi o predlogu občine, ki je bil pred leti na dnevnem redu, da bi izločili avtotransport, ne. Zato, ker so o tem razpravljali na ravni uprav oziroma predstavnikov podjetij.

Skratka: ovire, o katerih sem spregovoril v uvodu z besedami predsednika in tajnika občinskega sindikalnega sveta v Trbovljah, je mogoče najti v neštetih inačicah ne samo v primeru revirskih občin, temveč v primeru vseh komun. Ti primeri pa pripovedujejo o tem, da so stališča delavcev in delovnih organizacij marsikje mnogokrat bolj sprejemljiva, kot pa stališča uprav, ki jih navadno posamezniki servirajo na plenumih in konferencah za misli delavcev, delovnih organizacij, občinske skupščine itd.

Seveda — saj nastaja življenje v delovnih organizacijah in ne v pisarnah.

VIKTOR ŠIREC

Vsi občudujejo mladega strokovnjaka — Foto: M. Sparovec

NOV PRAVILNIK »BORA«: VEČ RUDE IN VEČJI ZASLUŽKI

STO TISOČ MESEČNO NI VEČ IZJEMA

Startna osnova 30.000 dinarjev – mesečni dohodki trikrat večji

V primerjavi z minulim letom je odkopni učinek jamskih rudarjev v borskem rudniku povečan v tem letu za 26 %. V prvih šestih mesecih letos so v primerjavi z istim obdobjem lani izkopali 33 % več rude. Vzporedno s tem so se povečali osebni dohodki delavcev, predvsem tistih, katerih delo je bilo normirano, bodisi posamezno ali skupinsko in pri katerih so lahko dnevno spremljali delovni uspeh.

Spominjamo se lanskih posameznih primerov Ajeta Hotnjanina in nekaterih drugih njegovih tovarišev, o čemer je pisala »Borba«, ki so prejemali po 100.000 dinarjev mesečnih dohodkov. Letos je bitka za povečanje produktivnosti še bolj množična, prav tako prejemki nad 100.000 din. Preko 50 jamskih delavcev je doseglo letos osebne dohodke od 70 do preko 100.000 dinarjev mesečno. Nekateri pomočniki kopačev, katerih startna osnova je 27.000, so dobili pretekli mesec po 67.000, tisti pa, katerih startne osnove so 32.000, so dosegli osebne dohodke od 70 do 75.000 dinarjev. Kvalificirani kopači s startno osnovo 30.000 din so zaslužili več kot 80.000 dinarjev. To so v glavnem jamski delavci, pri katerih je bilo mogoče meriti učinek dela dnevno.

RUDARJI S PREKO 100.000 DINARJEV MESEČNO

Naj omenimo samo nekaj imen rudarjev, ki so dosegli višji dohodek kot vodilni uslužbenci: Dogovid Simonović je prejel 109.000 dinarjev, Vujadin Radojčić s startno osnovo 35.000 dinarjev je dosegel osebni dohodek 90.000 dinarjev, Ljubomir Čirić s startno osnovo 33.000 dinarjev, je zaslužil 89.000. Njegov tovariš Borivoje Ivković je dosegel za 9000 dinarjev višji osebni dohodek.

Sistem delitve po delu v borskem rudniku je boljši kot v drugih organizacijskih enotah. V obratu raziskovalnih del na primer, kjer je zaposlenih okoli 200 delavcev in ima 14 obračunskih enot, obračunava proizvodno-finančni uspeh vsaka obračunska enota.

Vsak mesec delijo sredstva po ustvarjenem proizvodnem uspehu na osnovi internega pravilnika, kjer, kakor so nam povedali v rudniku, »niti za dlako ne odstopajo«. Dosledno upoštevanje pravil privede često do nerazumljivih proporcev delitve. V juniju je na primer obračunska enota »Tilva njagra« dosegla 130 % prejemke, enota »Čoka kupjata« pa 215 %. Čeprav znaša povpreček raziskovalnih del 191 %, delitve niso izvedli linearno, temveč so vztrajali pri tem, da vsaka obračunska enota (v njej pa vsak delavec), dobi prejemke po ustvarjenem delu. In razumljivo, tisti, ki so imeli večji poslovni uspeh, ki so prištedili na materialu (kajti tudi to vpliva na dohodek), so dosegli večje osebne dohodke.

Ni slučajno, da je Mehmed Ademovski dobil v juniju 102.500 dinarjev, njegov tovariš Stanoje Šokulović pa 94.000. »Stotisočakom« so se pridružili tudi Vasa Vilkov z 90.000, Krstivoje Mišković s 97.200 dinarji in Jovan Stojčić z 88.400 dinarji. Vsi imajo startno osnovo od 33.000 do 35.000 dinarjev, medtem ko je Ilija Tufanić s startno osnovo 26.000 dinarjev prejel okoli 76.000 dinarjev.

EKONOMSKE ENOTE BODO IMELE SVOJE SKLADE

Pred dnevi so v rudniku bakra »Bor« zaključili razprave o novih pravilnikih. Vsi pravilniki vsebujejo nekatere novosti, po katerih so ekonomske enote v odnosu na rudnik v istem položaju kot organizacijske enote v odnosu na podjetje. Ekonomske enote bodo udeležene v delitvi po ustvarjenem dohodku, njihovi organi upravljanja pa bodo imeli pravico iz ustvarjenega dohodka razporediti sredstva za svoje sklade, zraven tega bodo imele sklade skupne porabe in bodo samostojno odločale, za kaj bodo porabili sredstva.

Ta oblika decentralizacije delitve bo imela vsekakor pozitiven učinek. Vse možnosti so dane, da se delitev izvede v najnižjih delovnih skupinah in pri posameznikih, kjer doslej tega ni bilo. To bo pospešilo odkrivanje notranjih rezerv, delavci ekonomskih enot bodo imeli večji interes za povečanje proizvodnje in zmanjšanje stroškov, ker bodo s tem dosegli večje dohodke. Takšen način delitve bodo izvedli že ta mesec.

Č. NIKOLIĆ
(PO »BORBI«)

Novi gospodarski ukrepi, povišanje cen in osebnih dohodkov

Ni slučajnost niti ni čudno, da danes pri nas veliko govorimo in pišemo o cenah, kajti cene so pojem, ki je v tesni zvezi z vprašanjem eksistence človekovega bitja in nivoja njegovega standarda. Postali smo namreč priče dejstva, ki pogojuje vtis tudi pri povprečnem človeku, da je dviganje cen pri nas postalo zakon, neka nujnost, ki se nadaljuje, kot po zakonu inercije.

Ceno v ekonomski znanosti pojmujemo kot denarni izraz vrednosti nekega blaga in se formira kot količnik iz ponudbe in povpraševanja. Nivo cen artiklov v posameznih panogah odraža v določeni meri in določenem smislu razvojni nivo te ali one proizvodnje. Toda ne to ne ono pač pa so cene pri nas eden od glavnih instrumentov ekonomske politike. To je razumljivo, da preko spreminjanja cen lahko reguliramo določena nesorazmerja med gospodarskimi panogami in vejami. Toda takšna politika nam ne sme biti stalna praksa. Zelo se motijo vsi tisti, ki mislijo, da se gospodarsko ravnotežje ustvarja na trgu, preko denarnih faktorjev skozi bilanciranje blagovnih in denarnih skladov, ne pa preko usklajevanja strukture in intenzitete proizvodnje, strukture in intenzivnosti potreb potrošnje. Ekonomskega zakona proporcionalne delitve dela in sredstev ne smemo zanemarjati, ker je ta pogoj za ustvarjanje ravnotežja v gospodarstvu.

Pri nas smo z ozirom na nerazvitost vsako leto precej časa dajali veliko novega denarja v obtok oziroma promet na račun investicij. Zaradi tega je stalno padala kupna moč oziroma vrednost denarja, vendar nam je takšna orientacija pomagala, da smo precej napredovali. Toda danes se neogibno vsiljuje vtis, da pri investiranju oziromo pri proporcionalni delitvi sredstev in dela nismo posvečali potrebne pozornosti sinhronizaciji razvoja posameznih gospodarskih dejavnosti. Od tod tudi disproporci v cenah in kot nujna posledica njihova stalna nestabilnost. Vendar te posledice ne smemo reševati s sredstvi, ki bodo rodila nove podobne posledice (nadaljevanje procesa inflacije in dr.).

V. kongres ZSJ je obširno razpravljal o standardu delovnih ljudi. V tem cilju je V. kongres tudi opozoril na potrebo spreminjanja odnosov med akumulacijo in potrošnjo, v prid dviga kupne moči potrošnje. Danes pa, po uvedbi novih višjih cen za vrsto artiklov, ki bodo povzročile verižno reakcijo tudi pri ostalih artiklih, si ljudje niso na jasnem, koliko so ti ukrepi v skladu z smernicami V. kongresa ZSJ. Res je, da se niso povišale samo cene, ampak naj bi se tudi osebni dohodki povišali za 1500.— din na račun povišanja cen. Vendar to povišanje osebnih dohodkov bi moralo biti višje od povprečja izdatkov za življenjske potrebščine, če zagovarjamo naraščanje oziroma potrebo naraščanja standarda.

Vrednost delovne sile se meri z višino izdatkov za njeno reprodukcijo, ne pa z višino osebnih prejemkov. Višina standarda pa je odvisna od deleža izdatkov za reprodukcijo delovne sile, v osebnih prejemkih. V konkretnem slučaju so zvišane cene v glavnem enake artiklom, ki predstavljajo substanco reproduktivnosti delovne sile. Torej delež izdatkov za reprodukcijo delovne sile raste in sicer hitreje od porasta osebnih dohodkov. Oglejmo si dejanski primer: Plača naj bi se zaposlenemu zvišala za 1500.— din na račun povišanja cen. V restavraciji se je kosilo za abonente podražilo za 20 din × 30 dni, torej 600 din. Če upoštevamo prav tako povišanje cene za 600 din za večerjo in 400 din za zajtrk, potem pridemo na 1600.— din. Primera ne bi rad nadaljeval z uradnimi in verižnimi podražitvami, ker lahko utegne nekdo zaradi paradoksa, dvomiti tudi v resnico.

Povišanje osebnih dohodkov zaposlenim bo šlo na škodo lastne akumulacije podjetja, kar bo prizadelo predvsem tista podjetja, pri katerih je problem regeneracija in modernizacija strojnega parka v akutni fazi.

Marsikdo se res ne zaveda položaja kmetijstva in nizkih odkupnih cen itd. To povišanje cen je nujnost v sedanji fazi za popravljanje rentabilnosti poslovanja, vendar to naj bi bil le začasni ukrep, ne pa rešitev problema. Rešitev problema je predvsem v razvoju deficitarnih dejavnosti. Razvoj takšnih dejavnosti podpiramo v glavnem z investicijami ali pa, da jim z višjimi cenami omogočimo več lastne akumulacije za razvoj. Upajmo, da bodo temu pripomogli nadaljnji ukrepi s področja izpopolnjevanja gospodarskega sistema, ki se pripravljajo, zlasti pa tisti, ki zadevajo delitev celotnega dohodka in dohodka gospodarskih organizacij.

Tisto, kar povzroča negativne posledice, je to, da se trgovska podjetja ne držijo priporočil in okvirov, ki jih določijo zvezni forumi. Tudi verižno dviganje cen vpliva, da se politika gospodarskega sistema ne more uveljaviti tako kot je zamišljeno. V interesu cilja v takšnih primerih bi se morali poslužiti tudi administrativnih ukrepov. Preprečiti je treba neodgovorno ropanje potrošnika od dobaviteljev blaga in uslug.

Učinkovito objavljanje določenih ukrepov zahteva angažiranje širšega kroga subjektivnih sil, pri čemer je treba več zavesti, odgovornosti, sankcionirane odgovornosti in vztrajnosti.

Č. DELETIĆ, dipl. ec.
TOVARNA EMAJLIRANE POSODE-CELJE

vedno brez motenj. Vsak izpad se torej nujno pozna tudi pri izkoriščenosti strojev. Ker je kvaliteta izdelka odvisna od namoka, ne morejo osnovne proizvodnje pospešiti. Morali bi namreč imeti še enkrat takšen namok, da bi polno izkoristili stroje.

Do neizkoriščenosti strojev prihaja tudi zaradi heterogenega sestava surovin. Nekateri stroji so novejšega izvora, drugi pa zastareli. Ker je proizvodni proces enoten, se zgodi, da stari stroji proizvodnjo zavirajo. Novi stroji namreč v nekaj urah predelajo vse tisto, kar so stari stroji pripravili v dveh izmenah. Pri starih strojih prihaja tudi do pogostih okvar in zlomov. Tako je silno težko vzdrževati stroje tako, da proizvodnja teče brez izpadov. V zadnjih letih so začeli tovarno opremljati z domačimi stroji, ki pa so po izbiri materiala in netočni izdelavi tako pomanjkljivi, da včasih prihaja do zastojev že prvi dan obratovanja. Potem morajo stroje predelovati tako dolgo, da jih izboljšajo in prilagodijo. Tudi uvoženi češki stroji niso nič boljši. Šele pred štirinajstimi dnevi so dobili nov stroj iz Velike Britanije, ki pa predela v 6 urah vse, kar pripravijo v osnovni proizvodnji.

Primer kaže, da moramo stanje v naših tovarnah obnavljati in modernizirati skladno in povezano. Občasno krpanje ozkih grl in nadomeščanje novih strojev s starimi lahko pripelje še do večje neizkoriščenosti in do nove neskladnosti.

GEOGRAFSKI PREGLED IZKORIŠČENOSTI

Pogoj za boljše izkoriščanje strojev je večizmensko delo. V veliki večini tovarn je delo redno samo v prvi izmeni, izjemno pa v drugi in tretji. Brez večizmenskega dela ni mogoče doseči polnega izkoriščanja strojev. Gorenjska predilnica in LTH v Škofji Loki sta že stimulirali ekonomske enote po stopnji izkoriščenosti strojnih kapacitet. Tako zasledujejo sproti podatke o časovnem izkoriščanju osnovnih sredstev, LTH pa ima podatke tudi o izkoriščanju strojev po njihovi vrednosti.

V kranjski občini dela večina podjetij v treh izmenah. Vendar je število zaposlenih v izmenah zelo različno. Najbolj so stroji izkoriščeni v prvi izmeni, razmeroma slabo pa v drugi in tretji izmeni. Zato je odstotek celokupnega izkoriščanja kapacitet precej nizek.

Po grobih cenitvah izkoriščajo v celjski občini industrijske zmogljivosti 75 %, celjski okraj pa približno 70 %. Mnoga podjetja delajo še na stari polobrtniški način pretežno enoizmensko. Posledica tega je nizka izkoriščenost proizvodnih kapacitet. Od skupnega števila delavcev, zaposlenih v gospodarstvu v celjski občini, je odstotek delavcev, ki delajo v drugi izmeni, zelo nizek, celo nižji od odstotka delavcev, ki delajo v tretji izmeni.

NAPAKE POVZROČAJO MILIJONSKO ŠKODO

Preteklo je precej časa ko so v podjetjih spoznali, kakšno škodo si delajo s slabim izkoriščanjem strojev. Takšen odnos, ki ga v posameznih podjetjih srečujemo do izkoriščanja strojev, je v socialističnem gospodarstvu škodljiv, politično pa nevzdržen, ker pri proizvajalcih, ki so z velikimi napori dajali sredstva za visoko stopnjo družbene akumulacije, opravičeno vzbuja občutek kritike in nezadovoljstva. Prav gotovo je problem večjega izkoriščanja strojev zelo zamotan in zaokrožen, vendar lahko z dobro voljo in s prizadevnostjo samih proizvajalcev ugodno rešimo splošne činitelje, ki vplivajo na boljši izkoristek strojev. Naloge so na nekaterih toriščih skupne, drugod zopet naložene samo delovnim organizacijam. Nekatera podjetja so že začela bolj intenzivno proučevati domač in tuj trg, usposabljajo delavce, vključila pa so se tudi v prizadevanja za boljšo oskrbo s surovinami in reprodukcijskim materialom. Težave, ki so se na tem področju pojavljale, niso nepremostljive. Potrebno je le več osebne odgovornosti.

Doslej so v podjetjih veliko grešili. Napake so delavci zapažali, niso jih pa v zadostni meri odstranjevali. Med najbolj pogoste napake, ki so imele za posledico slabo izkoriščanje strojev, prištevamo: pomanjkljivo organizacijo dela, pogoste menjave izdelkov, slabo ravnanje in vzdrževanje strojev, ozka grla v proizvodnji, neusposobljeni delavci, ki strojem niso zmožni streči v polnem teku, slabo urejen notranji promet, slaba priprava dela in zelo pogosto tudi slaba prodaja na tržišču.

Z. TOMAŽEJ

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Upravičena koprodukcija

FILM »MOŠKI IZLET«

Koprodukcijski film hiš Avala in Neue Emelka Film iz Münchna »Moški izlet« je neposredno po prikazovanju v puljski areni prišel na platno ljubljanskih kinematografov. Posrečen taktičen prijem, zakaj okrog »Moškega izleta« in posebne diplome, ki jo je prejel zanj nemški režiser Wolfgang Staudte na XI. filmskem festivalu, se je v Puli mnogo razpravljalo, koliko je podelitev diplome tujemu režiserju na mestu ali ne. Zato nas tembolj zanima, kaj nam ta film izpoveduje.

Najprej je omembe vredno dejstvo, da je »Moški izlet« idejno zanimiv iz obeh vzornih kotov držav, ki sta ga posneli. In malodane samo take koprodukcije imajo svoj smisel in jih je mogoče vselej tudi opravičiti. Film pripoveduje o skupini nemških turistov, samih moških, ki zgrešijo pot, jim zmanjka bencina in hrane in si poiščejo pomoči v najbližji, odročni vasi v gorah. V tej vasi pa domujejo same ženske. Moške so v vojni Nemci kot talce pobili. Zato pride ob srečanju do zanimivega konflikta. Ženske vidijo v turistih ubijalce svojih dragih, sovražnike. Nemci pa, ki so na zunaj pozabili preteklost, neljubeznivost in sovražnost. To povzroči, da se v skupinici tujcev vsebolj prebuja stara nemška vojaška mentaliteta (saj so se vsi razen enega udeležili vojne), da prično gledati v domačinkah del po krivici upornega naroda. V ženskah pa se prebujajo spomini, gon po samoohranitvi in bojni duh okupiranih. Izlet se konča tako, da v obeh taborih končno prevlada ono dobro, človeško in se razidejo.

Očitek, da je »Moški izlet« preveč črno-bele narave, deloma drži. Vendar je nadvse zanimivo, da so ravno Nemci prikazani v tem filmu (in prikazali, so se sami!) obtožujoče, kritično, da jih nič z ničemer ne opravičuje, razen z mentaliteto onega starega nacističnega duha. Tako so prikazani seveda le »člani« izleta starejše generacije, medtem ko mladenič med njimi lepo ponazarja današnjo mlado generacijo v Nemčiji, ki ji zakrivajo oči in jo tako silijo, da sama išče resnico.

»Moški izlet« bodo na nemških tleh, ne glede na njegove kvalitete in slabosti, gotovo sprejemali z zelo mešanimi občutki.

»Tako, kot je« V. Slijepčevića

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Primerno in potrebno

JAKOB JEŽ: CONCERTINO SEMPLICE, PROSVETNI SERVIS, 1964

Nekaj po tem, ko so se naši glasbeni pedagogi vrnili s svetovnega kongresa v Budimpešti s »fantastičnimi« novicami, da mladinski orkestri igrajo tudi dela XX. stoletja in vrhu tega prav dobro in prav radi (se pravi brez pedagoških predsodkov »o lepoti« muzike), nekaj po tem, ko je edini jugoslovanski ansambel na tem kongresu — menda edini — izvajal izključno standarden program (značilno za našo orientacijo v amaterskem in mladinskem muziciranju!), je založba Prosvetni servis izdala 15. zvezek svoje zbirke Instrumentalnih skladb: Concertino semplice (Preprosti concertino) za violino in godalni orkester Jakoba Ježa: Kot skoraj vedno, velja založnici tudi to pot pohvala; izbrala je dobro delo, novo, slovensko in tehnično nezahtevno, torej dostopno kar največjemu številu ansamblov, ki so — kadar so in če sploh še so — prepuščeni največkrat sami sebi in okusu svojih dirigentov. Želeti bi bilo, da bi Prosvetni servis izdajal več, ne da bi zato trpel izbor del, zakaj potrebe niso majhne in dve, največ tri izdaje letno pač ne morejo zadovoljiti vseh.

Jakoba Ježa poznamo po vrsti opusov, namenjenih mladini, zadnja leta pa vedno bolj tudi kot skladatelja zanimivih, zavestno v moderno usmerjenih komornih del. Za orkester doslej še ni pisal in Concertino je, če me spomin ne vara, njegov prvenec. Iz muzike same tega ni čutiti: faktura je ekonomična, oblikovna zasnova čista (zanimiva v apartnem združevanju načel baročnega concerta grossa ter klasične koncertne forme), glasovi so razgibani, kontrapunktično samostojni in harmonsko ponekod začuda blizu Hindemithovim načelom, kar je v ustvarjanju Jakoba Ježa novost, verjetno obrobna. — Toda za vsem tem bodo ljubitelji amaterskega muziciranja in mladi glasbeniki v šolskih orkestrih našli predvsem prijetno, tekočo in svežo Ježevo govorico, živahen ritmični pulz ter preproste tehnične probleme, kakršnih se zagotovo ne bodo ustrašili. Zatorej jim novo izdajo Prosvetnega servisa toplo priporočamo.

B. L.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Priljubljen znanec

ROMAN H. H. KIRSTA »08-15 DANES«

Zahodnonemški pisatelj Hans Hellmut Kirst je v zadnjih letih pri nas eden izmed najbolj priljubljenih pisateljev. Priljubljen je med odraslimi in med mladino, med literarnimi sladokusci in bralci lažje literature. Če se vprašamo zakaj, ni tako težko odgovoriti.

Kirstovo pisanje delata zanimivo že na prvi pogled dve, pri ustvarjanju bistveni komponenti: tematika in slog, ki se v njegovih knjigah izredno posrečeno prepletata in ujemata. Poleg tega imata predvsem prednost, da je Kirstova tematika na primer (nemški vojaki v vojni, po vojni, v kasarni ali zasebnem življenju) trenutno za bralca aktualna, privlačujoča, njegov slog pa je lahak, natrpan z dialogi, ki dajejo vselej vtis popolne neposrednosti, brez večjih opisovanj in razmišljanj. Svojo glavno misel ume pisatelj »08-15« vselej razpredati med vrsticami, če pa jo že neposredno napiše, stori to z nevsiljivim vprašanjem ali odgovorom. In Kirst razpolaga z veliko zakladnico toplega človeškega humorja, ima oko za slabo in dobro v človeških značajih in je torej ljubezniv realist.

»08-15 Danes«, roman (prevod Boris Verbič, oprema Jože Centa), ki ga je pravkar izdala založba Lipa v Kopru, je nadaljevanje Kirstove trilogije z istim naslovom (»08-15«) samo, da so se nemški vojaki zdaj prelevili v pripadnike današnjega Bundeswehra in torej po mirnodobsko žive v kasarnah, se gredo vojsko na travnikih, zahajajo v mesto in so sploh, seveda le na prvi pogled, kaj malo vojaški. Ena izmed najbolj zanimivih plati tega Kirstovega dela je opis odnosov med vojaki in civilnim prebivalstvom in vojaško ter civilno oblastjo. In z opisom teh dveh odnosov nam pisatelj da kaj zanimiv vpogled v življenje zdajšnje Zahodne Nemčije. Prav zaradi tega pa je ta najnovejši prevod H. H. Kirsta za nas dobrodošel.

A. P.

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informa informacije ocene kritike informacije ocenecije ocene kritike

Narodopisna uprizoritev

»CVETJE V JESENI« NA ŠKOFJELOŠKIH POLETNIH PRIREDITVAH

Škofjeloške poletne prireditve, letos že druge zapovrstjo, imajo obilico možnosti, da bi lahko postale ena izmed najlepših gledaliških manifestacij, hkrati pa priljubljena poživitev kulturnega dogajanja in turizma v poletnih mesecih. Čudovit ambient srednjeveškega gradu in neposredne okolice Pokrajinskega muzeja dajeta nekatere zavidljive prednosti pred zaprtimi odri, slovenska, predvsem realistična literatura in tista s kmečkim in podeželskim obeležjem, pa nudi neusahljiv vir za odrsko uprizarjanje »v naravi« in s tem v zvezi za upodabljanje in oživljanje slovenskih narodopisnih elementov.

Lep dokaz za to trditev je letošnja obnovljena predstava Tavčarjevega »Cvetja v jeseni« v dramatizaciji Osipa Šesta, obenem pa kaže prav ta uprizoritev na nevarnosti, ki pretijo tako zastavljenemu obličju škofjeloških prireditev.

V prvi vrsti gre za nevarnosti pri izboru odrskega besedila, predvsem za dramatizacije poznanih literarnih del. Šestova dramatizacija »Cvetja v jeseni« je le bled odsev poetično realističnega Tavčarjevega teksta, z motno odrsko obdelavo, ki na klasičnem odru nujno zbledi in izzveni v prazno. Razen tega jo uvajata in končujeta epilog in prolog (veren posnetek Tavčarjevega besedila), nakažeta glavno poanto (zgodba je podobna jesenskemu cvetu, ki ne rodi sadu), to pa potem na odru bolj slutimo, ali še to ne, nikakor pa je resnično ne dojamemo. Prepričana sem, da več kot polovica gledalcev ne ve, da Presečnikova Meta v zadnjem prizoru umre, še manj, zakaj umre. V Tavčarjevem »Cvetju v jeseni« je vse to jasno in preprosto povedano, še več, je celo simbolizacija njegove osnovne misli. Ako bi naj prišlo tudi »Cvetje v jeseni« v železni repertoar Škofjeloškega festivala, bi se kazalo temeljito zamisliti nad sedanjo dramsko obliko Tavčarjeve povesti.

Če je Šestova igra tokrat na škofjeloških prireditvah uspela, gre zasluga režiserjema (Jože Trpin in Tone Varl) in scenografu (ing. arh. Viktor Molka), ki so znali funkcionalno izrabiti naravno prizorišče, režiserja pa sta s pisano vrsto množičnih prizorov (košnja, semenj s plesom, vaški fantje na večer...) priklicala v življenje nekdanjo idilično slovensko vas. Folklorni in pevski vložki so izzveneli zelo neposredno, sproščeno, bili so celo mnogo bolj zgodovinsko in življenjsko verni kot prizori s posameznimi igralci. To kaže, da imajo naši amaterji veliko moč za oživljanje svojega lastnega družbenega in družabnega miljeja.

Igralcem amaterske igralske skupine iz Poljan, ki je uprizorila »Cvetje v jeseni«, je dalo največji čar poljansko narečje in vrsta zelo posrečenih tipov (Pavla Dolinar — mati, Franc Trpin — Daniel, Juši Trpin — hči...). Prepričana sem, da je njihova igra od večera do večera bolj sproščena in ustvarjalna, saj tudi upodabljajo malodane sami sebe in imajo skrbno naštudirane vloge.

A. P.

Prizor iz filma F. Hadžića »Službeni položaj«. (Ziata arena za Olivero Marković)

Zaskrbljenost po Pulju 1964

I.

Enajsti festival domačega celovečernega filma je za nami. V sedmih dneh smo spoznali malone celotno jugoslovansko proizvodnjo enega leta — v celoti 16 filmov — ter se razšli z grenkobnim občutkom, da so se številni zapleteni problemi domače kinematografije konec koncev odrazili tudi neposredno na proizvodnji sami, na filmih, in da je dolgotrajno razpravljanje o krizi, v kateri se je domači film znašel, šele zdaj dovolj prepričljivo.

Osnovna karakteristika letošnjega festivala v starem amfiteatru je kriza, katere najočitnejši odraz je sorazmerno nizek ustvarjalni nivo prikazanih filmov, skromno povprečje, kakršnega festival ne pomni. Ni sicer razloga, da bi stanje dramatizirali, vsekakor pa je res, da je letošnji puljski festival prvi v zadnjih petih letih, ki ni dal filma, katerega vrednost bi preraščala aktualnost enega ali dveh let.

Svoj vrhunec pa je dosegla tudi kriza kriterijev v ocenjevanju in presojanju vrednosti posamičnih filmov in festivala kot celote. Navzlic splošnemu prepričanju stalnih spremljevalcev v Pulju, da je nivo festivala nižji kot običajno, je žirija razdelila vse nagrade. Mislim, da niti ni treba poudarjati, da ta okoliščina najprecizneje nakazuje kriterije letošnje uradne festivalske žirije.

TENDENCE SODOBNEGA JUGOSLOVANSKEGA FILMA

V ilustracijo gornjih trditev: največkrat nagrajeni film festivala, Štigličeva komedija »Ne joči, Peter« (nagrada za tretji najboljši film leta, nagrada za režijo, scenarij, glasbo, nagrada »Kekec«) se kot zaključen umetniški rezultat nekje približuje kvalitetam Štigličeve prve lirične komedije »Tistega lepega dne«, predvajane na lanskem festivalu, kjer je ostala brez kakršnegakoli priznanja.

Kaj pravzaprav govori ta podatek? Ali, da je lanski festival tako izrazito kvalitetnejši (kar je samo deloma res), da so bili kriteriji letošnje žirije blažji ali pa, da smo — v kontekstu splošnega vrednotenja jugoslovanskih filmov — dvignili vrednost Štigličevega najnovejšega filma zgolj zaradi tematike.

Nagrajevanje tematike, ki je bolj v skladu z željami po ustreznem družbeno-političnem filmu kot zaradi svoje filmske realizacije, se je najbolj zgovorno odrazilo pri nagradi Zlata arena, najvišjem festivalskem priznanju, ki jo je dobil film »Službeni položaj« Fadila Hadžića. Pri delu torej, ki želi spregovoriti o problemih sodobne jugoslovanske stvarnosti, o odnosih med ljudmi, pa zaradi simplifikacije in šablonizacije karakterjev in odnosov naravnost falzificira stvarnost.

Osnovna tendenca jugoslovanske kinematografije v celoti je torej pripravljenost nagrajevati predvsem tematiko, bolj v skladu s praktično vrednostjo filmov kot v sorazmerju z njihovo estetsko in poetično vrednostjo.

Če nadaljujem razmišljanje o usmerjenosti jugoslovanskega filma, kakor jo je nakazal puljski festival, moram nadaljevati z ugotovitvami, ki so jih nakazali tudi uradni predstavniki festivalskih organov. Najizrazitejša tendenca sodobnega jugoslovanskega filma je usmerjena v rušenje nekaterih mitov in tabujev, ki sta jih uveljavila naša zgodovina in praksa. Na tej črti najdemo naslednje filme: Človek iz hrastovega gozda, Vrtinec, Izdajalec, Ne joči, Peter, torej tretjino konkurenčnih filmov); nič čudnega torej; če je najbolj značilen odraz takšne usmeritve uveljavljenje negativnega junaka, oziroma razčlenjevanje psihologije in filozofije tako determiniranega lika. Prostor nam ne dopušča, da bi se v tem okviru posvetili temeljiti analizi tega pojava, povemo naj le, da je veliko ljudi ocenilo ta pojav kot povsem politično tendenco rehabilitacije nekaterih zgodovinsko opredeljenih pojavov (npr. četništvo) ter željo — uničiti nekatere svetle točke naše NOB (demitizacija herojstva).

Očitno je, da je zaskrbljenost in opreznost ob tretmaju novih tem v našem filmu upravičena, nujno pa je, da hkrati upoštevamo tudi nekatere druge elemente oblikovanja repertoarja nekega ustvarjalnega področja. Po daljšem obdobju povsem šablonskega obravnavanja posameznih problemov, po dolgih letih življenja papirnatega, neprepričljivega pozitivnega junaka, je do neke mere povsem razumljiva tendenca k negativnemu liku, že zaradi tega, ker so na njem dovoljeni (zaradi same narave stvari) večji eksperimenti in drastičnejša karakterizacija. Sedanji pojav je zatorej, vsaj v dobršni meri, mogoče pojmovati tudi razvojno, kar pomeni, da je iskanje skritih, političnih ciljev za vsako ceno morda odveč in celo netaktično, ker služi drugačnim, nam nezaželenim težnjam tistih, ki so včasih izven avtorjev in izven filma.

Pretirana politična opreznost se nemara najbolj odraža na primeru novega Mitrovićevega filma »Marš na Drino«, ki so se ga nekateri bali pozitivno oceniti zaradi tega, ker bi lahko vzbudil sum po velikosrbskem šovinizmu, spričo tega, da film obravnava Cerško bitko, prvo veliko bitko 1. svetovne vojne in razmere v takratni Srbiji.

Seveda, s tem ne želim trditi, da opreznost in vsestranska analiza filmov nista potrebni. Nasprotujem le iskanju grešnega kozla za vsako ceno. Konkretnejša analiza nekaterih filmov bo nemara naredila to uvodno razmišljanje neposredno po letošnjem festivalu — polnejše.

T. TRŠAR

Živel je od idej (in to zelo dobro)

Tovariš Boro Vidnik se je, potem ko se je vrnil iz vojske v Veliko vas, počutil »na liniji« kot riba v vodi, zato vse do upokojitve nihče ni zaklical »človek na liniji,« kot delajo mornarji, ko zagledajo človeka v morju, z geslom »človek v morju« in ga tudi nihče ni reševal, kot se noben mornar ne spomni, da bi reševal ribo v morju. Kljub temu se je na koncu te zgodbe izkazalo, da bi morali proizvajalci, med katerimi je živel tovariš Boro Vidnik, takoj ko so ga opazili, kako trdno na liniji je, vzklikniti »človek na liniji« in se reševati, kajti pojav človeka na liniji pomeni velikokrat nevarnost, da se bo delovna organizacija utopila, človek na liniji pa izplaval.

*

Navadno se zgodbe ne začno z obupom, temveč z začetkom. Ta zgodba pa se sploh ne bi začela, če ne bi občani občine Velika vas obupali v pričakovanju, kdaj bo njihova občina res velika in ne samo vas. Tako nesrečni so bili zaradi tega, ker niso imeli v občini nič velikega, da so celo predlagali, naj se občina več ne imenuje Velika temveč samo Vas.

»Nikar tako ne govorimo,« je spregovoril tovariš Boro Vidnik v trenutku, ko je kazalo, da bodo občino res preimenovali in se črtali iz seznama velikih. »Mi vendar moramo biti socialistični realisti, a socialistični realizem je, kot veste, tista pozitivna smer našega doživljanja, ki nas obdarja z optimizmom. Taka je naša linija in mi se moramo po njej ravnati.« Z drugimi besedami rečeno: tudi mi lahko postanemo veliki, samo če nam bo jasno, kaj hočemo. Hočemo pa veliko industrijo, ki bi nam dajala toliko dohodkov, kolikor jih rabimó za popolno modernizacijo našega velikovaškega življenja. Zakaj torej ne bi gradili take industrije? Pravite, da zato, ker občina nima sredstev. Toda — povejte mi prosim, katera občina pa ima toliko sredstev, da bi lahko gradila tako veliko industrijo. Sredstva imajo vendar banke. Denar pa imajo zato, da ga lahko posojajo. Še hvaležne nam bodo, če bomo najemali kredite. Občina bo dala poroštvene izjave. Kredite pa bomo vračali, če drugače ne — s krediti.«

*

Ko se je čez nekaj dni pojavil tovariš Boro Vidnik v pisarni predsednika občine, se je samozavestno usedel v udoben naslonjač, prekrižal noge in smehljal.

»Saj veš, tovariš, zakaj sem te poklical,« ga je nagovoril predsednik in mu ponudil reprezentančni konjak. »Potrebujemo takšne ljudi, ki jih ne razjeda malodušje. Všeč nam je tvoje prepričanje, da je mogoče iz malega narediti veliko. Ugaja nam tvoja ideja, naj gradijo veliko industrijo naša majhna podjetja. Zanima nas le to, kako misliš, da bi lahko zgradili skupaj z industrijo tudi stanovanjska naselja, kopališče, ceste in ostalo, kar je potrebno zgraditi v naši občini, če hočemo, da bo kdaj velika.«

»Preprosto,« je dejal tovariš Boro Vidnik. »Zelo preprosto. Vem, da je največje podjetje v občini podjetje »Igla«. Zakaj le ne bi to podjetje rekonstruirali, tako kot rekonstruirajo svoja podjetja druge občine? Naredimo načrte za rekonstrukcijo, izračunajmo, koliko nas bo stala rekonstrukcija in pomnožimo vse postavke za najetje kreditov s tri. Tako bomo dobili potrebna sredstva za izgradnjo velike industrije in za vse potrebne gradnje v občini.«

»To je ideja!« je bil navdušen predsednik občine. »Tovariš, ti si idealist! Velik idealist!«

*

Potem ko je postal tovariš Boro Vidnik direktor obrtnega podjetja »Igla«, je sklical »vodilne ljudi« podjetja in jih nagovoril:

»Tovariši! Vi dobro veste, da zahteva »linija« od nas čimveč brutoprodukta. Razen tega moramo, če hočemo biti na liniji, zaposliti čimveč nezaposlenih prebivalcev. Torej — moramo dobiti nove prostore, novo delovno silo in seveda naposled tudi nove stroje.«

Ker ni bilo novih prostorov, so za delavnico uporabili uslužbensko delavsko menzo, najeli delavce in jih zaposlili ob starih strojih, ki so jih dobili skoraj zastonj na dvorišču podjetja v sosednji občini. Tako so povečali brutoprodukt za skoraj sto odstotkov in delili skromne plače, ki so zgovorno dokazovale, da so delavci res zaposleni.

»Naše podjetje res ne ustvarja kdove kakšnega dobička,« je potem poudaril tovariš Vidnik na seji občinskega ljudskega odbora, katerega član je postal. »To je resnica. Toda vi dobro veste, da ni glavni cilj podjetja ustvarjati dobiček, temveč zagotoviti ljudem delo in zaslužek. Menim, da smo lahko zadovoljni, ker smo to nalogo opravili z odličnim uspehom. Proizvodnja je vedno večja in podjetje se spreminja v veliko industrijo.«

Kako veliko, je lahko vsakdo videl na lični maketi bodoče velike tovarne in vsega novega mesteca Velika vas, ki jo je imel tovariš Vidnik na vidnem mestu v svoji pisarni.

*

Tedaj ko je postal tovariš Vidnik odbornik okrajnega ljudskega odbora in drugih forumov, ki so skupaj tvorili okrajno politično vodstvo, je bil še trdneje na liniji. Nekega dne je sklical kolegij in mu zaupno povedal:

»Kmalu bomo lahko delili poleg plače tudi dobiček podjetja. To pomeni, da bomo morali dobiček tudi ustvariti, sicer ne bomo mogli deliti tudi trinajste plače. Kaj mislite, kako bomo to storili? Upam, da ste že opazili, da tovarne prodajajo sindikalnim podružnicam blago z napakami. Se vam ne zdi, da je to gospodarska škoda, ki jo moramo mi čimprej preprečiti. Poslej bomo kupovali blago z napakami in iz tega blaga izdelovali prvorazredne obleke.«

Tako so tudi storili in si razdelili poleg trinajste plače tudi štirinajsto, tovariš Vidnik pa je dobil za to svojo genialno idejo vsak tretji mesec izdatno premijo.

»Tovariši,« je dejal na enem izmed množičnih sestankov delovnega kolektiva. »Lahko bi sicer razdelili tudi petnajsto in šestnajsto plačo, toda to ne bi bilo v skladu s socialistično moralo. Če bi tako storili, bi nas družbene organizacije javno kritizirale. Tega pa mi, ki smo vedno na liniji, ne smemo dovoliti.«

*

Ravno takrat, ko je dozorel čas za najetje kredita, je naše gospodarstvo že tako napredovalo, da smo začutili potrebo po integraciji. Tovariš Boro Vidnik je bil tega bolj vesel kot česarkoli doslej.

»Tovariši!« je vzkliknil na skupni seji vseh forumov občine Velika vas. »V naši občini imamo sedem obrtnih podjetij. Združimo jih. Če jih združimo, bomo imeli več sredstev in če bomo imeli več svojih sredstev, bomo lahko najeli še več kreditov in zgradili še večjo industrijo.«

Občinski funkcionarji so se za to idejo nenavadno navdušili, kajti šteli so si v dolžnost, da tudi v svoji občini uresničijo to pozitivno akcijo. Dela so se lotili takoj in v treh dneh prepričali prizadeta podjetja, da je združitev z »Iglo« veliko družbeno dejanje, ki bo občino uvrstilo med družbeno najbolj aktivne občine v republiki.

*

Tiste jeseni, ko so na odrejenem prostoru že skoraj dogradili plavalni bazen, kot je bilo mimogrede tudi predvideno v prvi etapi izgradnje velike tovarne, je vstopil v direktorjevo pisarno računovodja Smodič in zmotil tovariša direktorja v pisanju govora o perspektivah občine, ki ga je moral pripraviti za slavnostno zborovanje za občinski praznik.

»Zmanjkalo nam je sredstev za osebne dohodke,« je poročal tovariš računovodja. »Za tretjino denarja imamo premalo.«

»Kako to?« se je začudil tovariš direktor. »Saj smo najeli kredite.«

»Stroški izgradnje so se povečali za več kot tretjino,« je poročal tovariš računovodja. »Saj veš: zvišanje carin, pariteta dolarja, gradbeni material se je podražil in sploh. Poskušali smo se rešiti tako, da smo uporabili za investicije obratna sredstva, zdaj pa so narasle zaloge in nam je zmanjkalo obratnih sredstev. Krediti pa še niso odobreni, čeprav smo jih takoj zaprosili, čim smo opazili vse to...«

»Za tretjino manj sredstev za osebne dohodke,« je razmišljal direktor. »Veš kaj... Izplačaj manjkajočo tretjino plač v delovnih oblekah naše proizvodnje in bo manj zalog, pa tudi delavci bodo začeli bolj razmišljati o gospodarjenju.«

Potem so člani kolegija, s katerimi je imel direktor daljši pogovor, spregovorili na sestankih delovnih enot:

»Tovariši, kot vam je znano, zahteva gospodarjenje sodelovanje slehernega člana delovne organizacije, zato bomo v prihodnjih nekaj mesecih decentralizirali gospodarjenje in vanj vključili slehernega člana našega kolektiva...«

Tak uvod je dal informaciji, da bodo nekaj naslednjih mesecev dobivali delavci zraven plač v denarju tudi plače v obliki oblek.

*

Takrat, ko so prišli z okraja analizirat uspehe in izkušnje integracije podjetja »Igla«, je imel direktor Boro Vidnik ravno razgovor z delavci. Tovariši z okraja so prisedli in poslušali.

»Povejte mi, prosim, kdo pa bo nosil te cunje?« je vprašal mlad delavec in kazal obleko, ki jo je dobil skupaj s plačo. »Saj so narejene vse te obleke po istem kopitu.«

»Hvala, bom uredil,« je dejal direktor in si nekaj zapisal, delavec pa je razumel in odšel.

»Kdaj pa je sploh bila takšna moda?« mu je takoj za tem pomolila pod nos žensko obleko delavka. »Jaz takšnih oblek nočem nositi in tudi druge ženske ne. Kdo pa jih bo kupil...«

»Res je,« je dejal direktor, si zapisoval in obljubil: »Še danes bom posredoval.«

Tovariši z okraja so bili nad tem zelo prijetno presenečeni in so izjavili, da je kolektiv očitno na visoki ravni družbene zavesti.

*

»Katastrofa,« je kmalu potem izjavil računovodja Smodič in položil pred direktorja časopis. »Nova usmeritev: varčevanje z investicijskimi sredstvi!« je prebral Vidnik na prvi strani časnika.

— Zdaj, ko so nam zmanjšali kredite, se bomo pa orientirali na turizem...

»Hm,« se je tovariš direktor še bolj zresnil.

»Že okrog sto milijonov dinarjev obresti plačujemo od kreditov,« je poročal računovodja, »da ne govorim o anuitetah in drugih obveznostih. Kako naj jih poravnamo, če ne bomo več dobili kreditov. Saj pravim, to večno vmešavanje od zunaj. Kako le naj še potem delovne organizacije gospodarijo samostojno.«

»Osel,« je direktor zdaj prvič padel iz ravnotežja. »Zaposli vendar še tri ekonomiste za iskanje kreditov. Če jih ne dobimo doma, jih poiščimo v tujini. Nekje morajo biti.«

Pri tem ju je zmotil telefon. Ko je direktor odložil slušalko, je dejal:

»Inšpekcije so dobile proste roke. Si za to že slišal?«

»Mhm,« je zagodel računovodja.

»Pa so jih naši občinski možje tako dolgo krotili, da inšpektorji že skoraj niso vedeli, kaj je njihova dolžnost in za kaj dobivajo plače. Škoda.«

»Nič hudega,« se je nasmehnil računovodja, »Saj sem zaposlil dva najboljša inšpektorja družbenega knjigovodstva, ki tam nista bila dovolj plačana. Le kaj so ostali inšpektorji proti njima. Dokazala jim bosta najmanj to, da se motijo in to je dovolj.«

*

Direktor Vidnik je potem nenehno razmišljal nekaj tednov. Naposled je poklical predsednika občine in mu kar po telefonu sporočil: »Župan, ali veš, da imam dovolj službenih let za pokojnino. Moj zdravnik pravi, da je bilo dovolj garanja, da moram zdaj misliti tudi na svoje zdravje.«

Ko mu predsednik občine ni takoj odgovoril, je dejal še to:

»Se ti ne zdi zanimivo, da se kombinat »Bedem« zanima za naše tržišče. Si že kdaj mislil na integracijo s tem kombinatom?«

*

Ob upokojitvi so tovariša Vidnika nagradili z zajetno kuverto za njegovo uspešno delo in mu želeli srečno in dolgo življenje v zasluženem pokoju.

»Stavim,« je dejal tedaj čisto brez vzroka tovariš komercialni, »da to sploh ni bila njegova ideja.«

Kaže, da so tako mislili tudi inšpektorji in so se takoj po Vidnikovi upokojitvi lotili poslovanja podjetja. Odkrili so majhno izgubo. Strokovnjaki podjetja so sami pregledali poslovanje in dokazali, da je izguba večja. Potem so znova nastopili inšpektorji in povedali, da je izguba še večja. Nato so strokovnjaki podjetja dokazali, da to ni res in so zahtevali nepristransko komisijo.

Tedaj so se vmešali tovariši z občine in kategorično izjavili, da je tako obravnavanje podjetja najmanj neresno. Zahtevali so odgovor na vprašanje: kolikšna je izguba? Ker pa tega odgovora niso dobili, kajti tega nihče ni vedel, so rekli, da je najbolje, če poslovanje podjetja »Igla« obravnavamo ekonomsko in so predlagali združitev s kombinatom »Bedem«. Do te združitve je tudi prišlo.

Tako je bila v celoti uresničena tudi zadnja ideja tovariša Bora Vidnika, ki prav zaradi tega še dandanes velja za velikega idealista, čeprav že dolgo ne živi od svojih idej, kajti zdaj ima največjo pokojnino v občini Velika vas.

VIKTOR ŠIREC

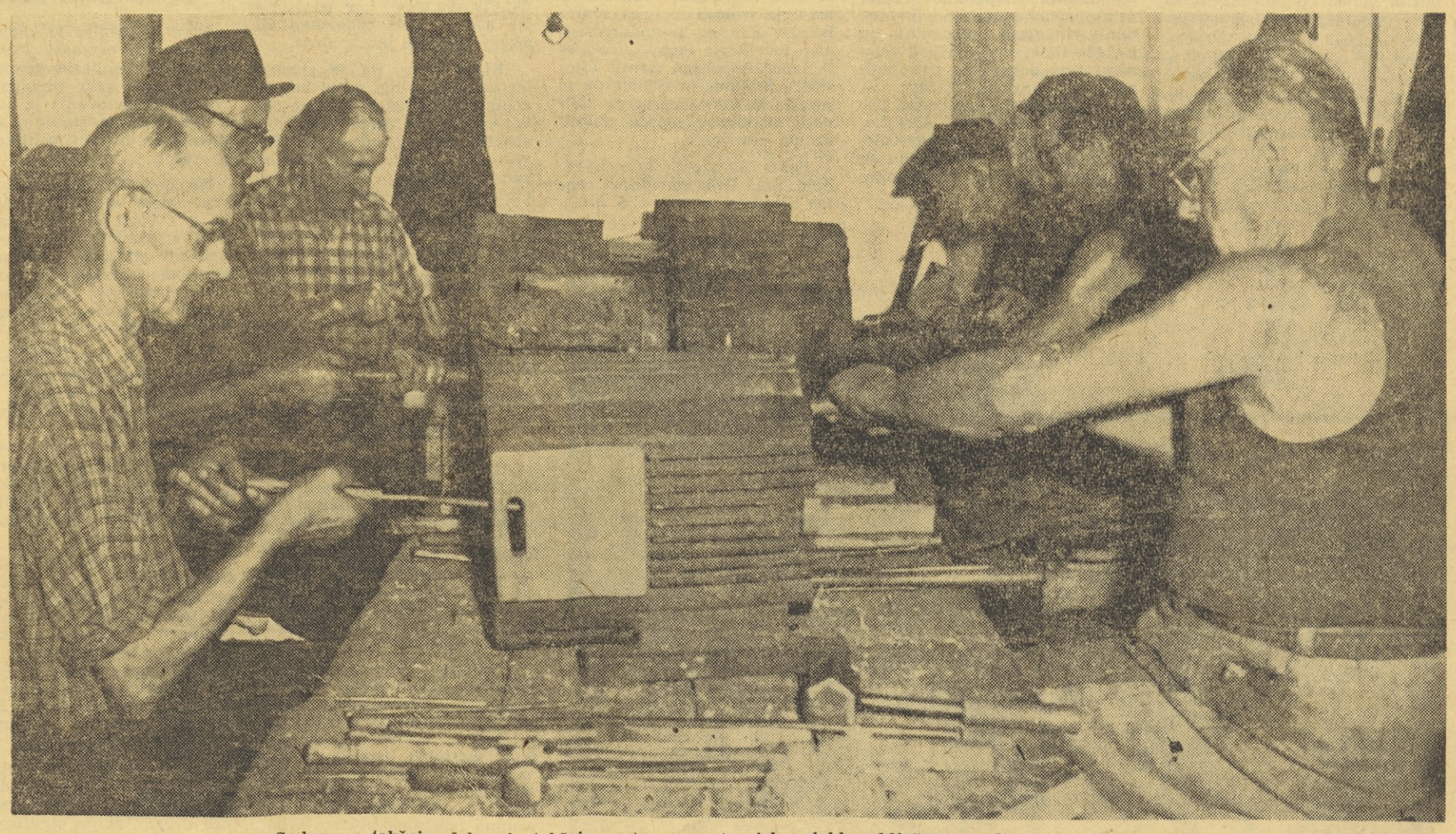

Se bomo s takšnim delom in takšnim sestavom proizvajalcev lahko vključili v mednarodno delitev dela?

● CELJE

Konkretne naloge delovnih organizacij po V. kongresu

V želji, da bi delovne organizacije, Občinska skupščina in družbeno politične organizacije v komuni čim prej pristopile k realizaciji smernic in zaključkov V. kongresa Zveze sindikatov, je občinski sindikalni svet v Celju dal v razpravo predlog akcijskega programa.

V tem programu so naloge delovnih organizacij razdeljene na štiri skupine. V prvo uvršča program nujnost boljšega izkoriščanja delovnih sredstev. Vsaka delovna organizacija bo dolžna poiskati najbolj prikladno in ustrezno rešitev in obliko ugotavljanja rezultatov glede izkoriščenosti kapacitet in ji bo morala ta študija, s tem da jo bo vedno dopolnjevala, služiti kot osnova pri razpravljanju o razširjeni reprodukciji. V drugo skupino nalog spada analiza položaja delovne organizacije v svoji panogi in komuni. Vsaka delovna organizacija naj analizira svoj položaj v komuni in na tej osnovi ukrepa tako, da bodo delovni ljudje izenačeni glede pogojev gospodarjenja. V tretjo skupino spada proučevanje sedanje in bodoče politike v delitvi dohodka na osebne dohodke in sklade. Odpraviti bo treba osebne dohodke izpod 25.000 din, toda ne na osnovi reševanja socialnega problema, temveč skozi ekonomske vidike. Vsa nadaljnja investicijska vlaganja morajo biti utemeljena s potrebami domačega in tujega tržišča danes in v perspektivi, temeljiti morajo na izkoriščanju obstoječih kapacitet, sloneti na zadovoljivih možnostih nabavljanja surovin in upoštevati morajo osvojene kompleksne razvojne programe za določeno panogo. V zadnjo skupino nalog delovnih organizacij v komuni uvršča predlog akcijskega programa nagrajevanja oziroma delitve po delu. Na splošno ugotavlja Občinski sindikalni svet v Celju, da so v mnogih delovnih organizacijah odstopili od že uzakonjenega sistema delitve po delu in delijo po tarifnem sistemu ter da velja delitev po delu le za fizične delavce, za umske pa delitev po času. Obstoječe sisteme delitve bo potrebno revidirati tako, da bo osebni dohodek vsakogar od direktorja navzdol odvisen od osebnih rezultatov dela.

Občinska skupščina z vsemi svojimi posameznimi organi in upravo naj ne bi odločala o gospodarskih investicijah, nosila pa bi odgovornost in vodila tako politiko, da bodo gospodarske investicije ekonomično vložene. Ostane naj usklajevalec nadaljnjega razvoja gospodarstva, vendar ne kot edini odločujoči faktor. Z ozirom na pereče probleme prepočasne stanovanjske izgradnje iz družbenih in individualnih sredstev, kar je rezultat neurejenih urbanističnih načrtov, je neobhodno potrebno takoj zagotoviti, da ustrezne strokovne službe to končno izdelajo. Razen tega bo morala Občinska skupščina izdelati okvirne programe razvoja storitvenih dejavnosti in analizirati problematiko dejavnosti družbenih služb, njihove organizacije in sposobnosti, da zadovoljijo potrebe občanov.

Družbeno politične organizacije v komuni pa bodo morale predvsem mobilizirati vse delavce za uspešno izvršitev nakazanih nalog in z ustreznim izobraževanjem usposobiti delavca za tako odgovorno nalogo. Sem vključuje program Občinskega sindikalnega sveta v Celju še nenehno skrb za kadrovanje v organe upravljanja v delovnih organizacijah kot v organe Občinske skupščine.

lv

● MARIBOR:

Posledice pomanjkanja električne energije

Industrijska proizvodnja v mariborskem okraju je bila v prvem polletju za 1,8 odstotka pod predvidenim načrtom, čeprav je sicer bila večja od načrta v okviru republike. Glavne vzroke tega izpada je treba iskati predvsem v pomanjkanju reprodukcijskega materiala in električne energije, saj je redukcija predvsem prizadela kemično industrijo ter barvno in črno metalurgijo kot najizrazitejšo panogo v okraju. Velika redukcija elektr. energije, ki je dosegla tudi 50 %, je nedvomno najbolj prizadela tovarno dušika v Rušah, kjer so dosegli za okrog 12 odstotkov manjšo produkcijo, kot v istem obdobju minulega leta. Po podatkih je tudi topilnica v železarni Ravne na Koroškem proizvedla okrog 1000 ton surovega jekla manj kot je to bilo predvideno v družbenem planu. Ker so v tovarni glinice in aluminija v Kidričevem izločili iz proizvodnje mnogo peči v elektrolizi in so zaradi tega izdelali manj aluminija, se je znašla v precejšnjih težavah tudi predelovalna industrija, predvsem pa »Impol« iz Slovenske Bistrice, ki ga oskrbuje z aluminijem tovarna v Kidričevem. Nič boljši ni položaj v kovinski industriji, kjer je največji problem v občutnem pomanjkanju reprodukcijskega materiala, ki se mu je pridružilo še slabo izpolnjevanje obveznosti posameznih kooperantov. Tako so na primer v mariborski »Metalni« zmanjšali proizvodnjo za ca. 12—13 %, ker jim pač železarne niso dobavljale potrebnih osnovnih surovin. Težave, ki nastajajo zaradi kritičnega pomanjkanja električne energije, pa se bodo verjetno še povečale, saj ni nobenih izgledov, da se bo stanje bistveno spremenilo.

-ce.

● LJUBLJANA:

Ustanovljeno je združenje strokovnih šol SRS

Pred nedavnim je bil v Ljubljani na šoli Izobraževalnega centra Litostroj ustanovni občni zbor Združenja strokovnih šol SR Slovenije, na katerem so predstavniki strokovnih šol iz vse Slovenije razpravljali o ustanovitvi združenja in izvolili organe združenja.

S tem je bila ostvarjena zamisel o ustanovitvi takega združenja z ozirom na probleme, ki se vsak dan večajo pri dosedanjem delu strokovnega izobraževanja mladine in tudi delavcev, ki so se že vključili v delovni proces, nimajo pa še dovolj teoretičnega in praktičnega znanja.

Zato se je že dalj časa čutilo da je potrebno urediti medsebojno sodelovanje strokovnih šol v naši republiki in uskladiti njihovo medsebojno delo.

O vsem tem je že razpravljal iniciativni odbor združenja, ki ga je z veliko vnemo vodil od meseca januarja do dneva občnega zbora predsednik tov. Pavel Perko. Po delovnem programu iniciativnega odbora so bile povabljene vse strokovne šole, da se vključijo v novo združenje in javijo vse svoje probleme in predlagajo teze za sestavo statuta združenja. Odziv je bil izredno velik, tako da je lahko iniciativni odbor pravočasno sestavil osnutek statuta združenja in program njegovega dela.

Najpomembnejše naloge združenja bodo: združenje bo moralo zastopati skupne interese strokovnih šol pred pristojnimi organi, dajati šolam strokovno pomoč pri izdelavi normativnih aktov, nakazovati probleme pristojnim organom glede stanja na posameznih strokovnih šolah, sodelovati pri urejevanju mreže strokovnega šolstva in skrbeti za enotno izdelavo profilov poklicov, spremljati razvoj strokovnega izobraževanja kadrov, izmenjavati medsebojne izkušnje, reševati probleme strokovnih šol, usklajevati delo pri sprejemanju učnih načrtov in izdajanju enotnih predmetnikov. Nadalje bo združenje moralo sodelovati s pristojnimi organi in šolami pri usmerjanju mladine v poklice, posredovati šolam medsebojne izkušnje in opravljati še ostale naloge, ki so vsebovane v programu združenja.

Tudi predstavniki ostalih strokovnih šol so poudarili važnost dela strokovnega združenja, kateremu bodo morali pomagati pri njegovem delu tudi pristojni republiški organi.

Po sklepu zbora o ustanovitvi združenja, po sprejemu statuta združenja in izvolitvi organov združenja je novoizvoljeni upravni odbor izvolil za predsednika ing. Pavla Prinčiča, direktorja izobraževalnega centra Iskre v Kranju, za podpredsednika tov. Pavla Perka, direktorja Izobraževalnega centra Litostroj Ljubljana in sklenil, da se razpiše delovno mesto za stalnega tajnika v smislu določil statuta združenja.

Sedež Združenja je v Ljubljani, Šola Izobraževalnega centra Litostroj.

S. M.

V tišini in idili mehke goriške pokrajine je brez dvoma lepo preživeti letni dopust

Foto: M. Šparovec

● TRŽIČ:

Tržiška industrija uspešno zaključila prvo polletje

V tržiških industrijskih podjetjih so v prvem polletju letos dokaj uspešno izpolnjevali proizvodne naloge, saj je bila vrednost proizvodnje dosežena z 53,8 % letnega plana, v primerjavi z istim obdobjem lani pa je bila večja za 15,1 %. Ti rezultati pa bi bili lahko še večji, če ne bi primankovalo električne energije in ustreznih surovin v usnjarski industriji. Največ so plansko vrednost proizvodnje presegli v Tovarni kos in srpov, in sicer so jo dosegli s 66,8 %, sledi Združena lesna industrija s 60,3 %, Tovarna obutve »Peko« 58,8 % itd. Za proizvodnim planom zaostaja le Bombažna predilnica in tkalnica, ki je letni plan proizvodnje dosegla 48,8 %. V omenjenem podjetju plan ni bil dosežen zaradi pomanjkanja delavcev, in to kljub modernizaciji strojne opreme v obratu tkalnice.

Še uspešneje od plana proizvodnje je bil dosežen plan izvoza in to 1,625.157 dolarjev ali 59,6 % letne zadolžitve. V primerjavi z istim obdobjem lani je vrednost izvoza višja za 32,1 %, izvoz pa presegajo Tovarna kos in srpov, Bombažna predilnica in tkalnica in Tovarna obutve »Peko«, medtem ko ostala podjetja ne dosegajo plana izvoza.

Tako je Tovarna kos in srpov izvozila v prvem polletju za 194.379 dolarjev ali 64,5 % letne zadolžitve, kar pomeni 48,1 % proizvodnje prvega polletja. Tovarna obutve »Peko« je izvozila za 570.401 dolar, kar predstavlja 62,8 % letne zadolžitve ali 28,2 % proizvodnje prvega polletja. Bombažna predilnica in tkalnica pa je izvozila za 634.079 dolarjev, kar predstavlja 65,7 % letne zadolžitve ali 23,5 % polletne proizvodnje.

Kljub temu, da je gibanje izvoza zadovoljivo, pa bi bilo še znatno boljše, če bi izvozne obveznosti izpolnjevala vsa industrijska podjetja. Tako je Tovarna pil zaradi nižjih cen na zunanjem trgu in velikega povpraševanja na domačem trgu izvozila le za 500 dolarjev ali 2,2 % letne zadolžitve, Tovarna usnja Runo 30,5 %, Tovarna lepenke 39,6 % in Združena lesna industrija 47,7 % letne zadolžitve.

J. J.

● TOLMIN:

Postopna ukinitev učiteljišča

Glede na šolsko reformo in drugačne zahteve našega šolstva bodo tudi učiteljišče v Tolminu postopoma ukinili, zato v šolskem letu 1964/65 ne bo več vpisa v prvi letnik. V zameno pa bodo pri gimnaziji, ki je bila že lani ustanovljena, organizirali poseben oddelek s pedagoško smerjo za šolanje pedagogov na prvi stopnji.

V zvezi s tem je občinska skupščina spremenila oziroma dopolnila odlok o voznih olajšavah za prevoze učencev in dijakov z avtobusom ali vlakom. Odstotek popusta ne bo za vse enak in bo med drugim odvisen tudi od doseženega uspeha v šoli. Tako bodo imeli denimo odličnjaki pravico do popolnoma brezplačnega prevoza, ostali pa bodo morali večji ali manjši del stroškov prispevati sami, kar bo odvisno od rezultatov vsakokratne redovalne konference.

Ker so bili v nekaterih hribovitih in odročnih krajih ukinjeni nižji razredi osnovnih šol in se morajo vsi ti učenci voziti v večje centre, kjer so popolne osemletke, ali pa morajo stanovati v tamkajšnjih dijaških domovih, predstavlja to za občino skupaj z regresom vsekakor precejšnje breme. Zaradi tega je tudi občinski mladinski komite nedavno predlagal, da bi v ta namen osnovali poseben sklad, v katerega naj bi del sredstev prispevale tudi posamezne gospodarske organizacije.

jš

Tudi v počitnicah je treba pomagati mami

Foto: M. Šparovec

● AJDOVŠČINA:

Premalo strokovnega kadra

Pred nedavnim je kadrovska služba pri občinski skupščini Ajdovščina sklicala posvetovanje o kadrovski problematiki. Namen posvetovanja je bil pregledati trenutno stanje in se domeniti za bodočo politiko kadrovanja.

Ob podatku, da so od tisoč prebivalcev v občini Ajdovščina le 3 višje ali visoko izobraženi strokovnjaki, se moramo vprašati: ali lahko s tako malim številom strokovnjakov povečamo proizvodnjo in ustvarimo pogoje za prehod na skrajšani delovni čas?

V občini ni dovolj kadrovskih komisij, kadrovsko politiko pa vodijo izključno delavski sveti in to slabo in brez globljih analiz.

Hkrati z razširjanjem in modernizacijo podjetja bi morali usposabljati strokovni kader. Tu bi morali svoje storiti kadrovske službe in izobraževalni centri.

V zadnjem letu se je sistem štipendiranja sicer izboljšal, vendar se še vedno premalo upošteva socialno strukturo štipendistov. Najpogosteje štipendiramo otroke nameščenskih družin, zapostavljamo pa delavske in kmečke. Vendar je tudi sredstev premalo, da bi lahko izdatneje reševali materialne pogoje štipendistov.

Še in še bi lahko naštevali napake in vzore slabega stanja kadrovskih služb naše občine, med drugim n. pr. sprejemanje novih delavcev, testiranje ob fluktuaciji, merila nagrajevanja, izobraževanje itd., vendar je dovolj, če povemo, da strokovni kader močno zaostaja za gospodarskim razvojem komune. V 17 pregledanih statutih jih le nekaj načelno obravnava kadrovsko službo. Upravičeno se vprašujemo, če je to dovolj, in če so organi, ki so kompetentni za ta vprašanja, razmišljali o kadrovski problematiki in njenem reševanju? Kaže, da ne. Potrebno bo zamujeno nadoknaditi. Predvsem bomo morali urediti kadrovsko evidenco za vodilne in strokovne kadre z višjo in strokovno izobrazbo, pregledati trenutne potrebe in potrebe v sedemletnem načrtu, uvesti enotno evidenco štipendiranja, začeti centralno vlagati sredstva v občinski sklad za štipendije. Z vsem tem bi laže in uspešneje vplivali na kadrovsko službo.

I. Š.

● ZASAVJE:

Novi samoupravni organi v Zasavju pred novimi nalogami

Skrbne priprave — predvsem vsebinske — na volitve novih samoupravnih organov v večini zasavskih delovnih organizacij so dale željene rezultate. Na volitvah novih samoupravnih organov je bila dosežena nadvse zadovoljiva udeležba; v nove samoupravne organe pa je bilo izvoljeno znatno več žensk in mladine kot prejšnja leta. Pa tudi sicer se je sestav novih organov bistveno spremenil, saj so zdaj v njih zastopniki pravzaprav vseh kategorij zaposlenih.

Samoupravni organi so se v zadnjih dneh že sestali na prva zasedanja, na katerih so razpravljali tudi o programih dela. Na volilnih konferencah in na zborih proizvajalcev so zaposleni poudarili, da bodo morali novi samoupravni organi temeljiteje začeti reševati vprašanja v zvezi z nadaljnjim razvojem posameznih delovnih organizacij, večjim vključevanjem v izvoz, izpopolnjevanjem pravilnikov o nagrajevanju in izboljševanju sodelovanja med člani kolektivov, med samimi delovnimi organizacijami in med delovnimi organizacijami ter komunami. V Zasavju so še posebej naglasili povezovanje in sodelovanje v okviru zasavskega bazena.

Novi samoupravni organi bodo morali posvetiti posebno pozornost tudi izboljšanju informiranja članov kolektivov o delu samoupravnih organov kot o pomembnejših vprašanjih iz dela delovnih organizacij. Ugotovljeno je, da je informiranje v večini delovnih organizacij pomanjkljivo, kar slabo prispeva k temu, da bi vsi proizvajalci aktivno sodelovali pri oblikovanju stališč do vseh važnejših vprašanj.

Da bi lahko člani novoizvoljenih organov kar najbolje opravljali svoje delo, pripravljajo Delavske univerze v Zasavju več seminarjev, predvsem s področja dela samoupravnih organov in družbenega upravljanja. Iz okvirnih programov izhaja, da bodo na seminarjih obravnavali predvsem dvig produktivnosti in izboljšanje standarda, prehod na skrajšani delovni čas, formiranje in delitev dohodka, delo samoupravnih organov, novosti v notranji zakonodaji, medsebojne odnose in drugo.

-k-

Mlačev v Prekmurju je pričela

Foto: M. Šparovec

Pot do popularnosti

Mladi rod je vse bolj predmet polemik številnih športnih entuziastov. O njihovih športnih kvalitetah smo zabeležili že marsikaj.

V zadnjem času, ko smo sledili juniorskim prvenstvom, smo registrirali spet nekaj zanimivih športnih dogodkov naših mladih športnikov.

Naš posebni dopisnik s četrtega turnirja republik v rokometu za juniorje — ki je bil v mladinskem naselju Trebaljevo na trasi Jadranske magistrale — nam je sporočil, da je na primer »Ekipa Makedonije« postala znana kar čez noč. Na tekmovanje je namreč prišla z več igralci, starimi več kot 18 let in — s ponarejenimi tekmovalnimi knjižicami.

Tekmovalni komisiji ni preostalo drugega, kot da »Ekipo Makedonije« odstrani s turnirja, pa čeprav je postala v hipu tako »popularna«. Nekateri sicer pravijo, da bi morali iskati pobudnike za ta primer med člani Rokometne zveze Makedonije, ki so to tekmovanje sprejeli izključno kot boj za prvo mesto. Da bi uresničili svoje ambicije, so uvrstili v svojo ekipo tudi tekmovalce, ki so že prerasli juniorska leta. Prva akcija je potegnila za seboj še drugo: ponarejanje tekmovalnih knjižic.

Poglejmo si še drugi primer »poti navzgor«.

Čas in mesto dogajanja kot v prvem primeru:

Pobudniki: vodstvo, trener in rokometaši juniorske »Reprezentance Srbije«.

Ti se niso poslužili falzificiranja let in knjižic. Častno so osvojili prvo mesto na turnirju. Uporabili pa so nekaj še bolj domiselnega. Metodo bojkota, da bi pokazali svoje nezadovoljstvo ter nesoglasje z izbiro šestnajstorice za juniorsko državno reprezentanco.

Trener in člani »Reprezentance Srbije« so namreč menili, da so izbrali iz njihove (zmagovalne!) ekipe premajhno število igralcev, zato so se tudi tisti, ki so prišli v selekcijo, odločili, da ne odpotujejo na skupni 15-dnevni trening v »šolo rokometa« v Makarski.

Selektorju potlej ni preostalo drugega, kot da po pregovoru »kogar ni, brez njega gre« sestavi novo ekipo brez igralcev Srbije in — poskrbi za primerne sankcije.

Po vsem tem se je vodstvo »Srbske reprezentance« prestrašilo za svojo kožo in takoj sporočilo selektorju, da ne soglaša s postopkom članov svoje ekipe in da z vsem tem »nima veze«. Trener ekipe pa je istočasno svetoval svojim varovancem, naj si izmislijo »dobre« razloge, s katerimi bi opravičili svojo odločitev.

Pot do popularnosti je res raznovrstna. In priznati moramo, da se je naša mladina naučila od nas že marsikaj, saj je tu in tam pri svojih športnih podvigih že najmanj tako uspešna, kot njeni starejši vzorniki.

ŠILO

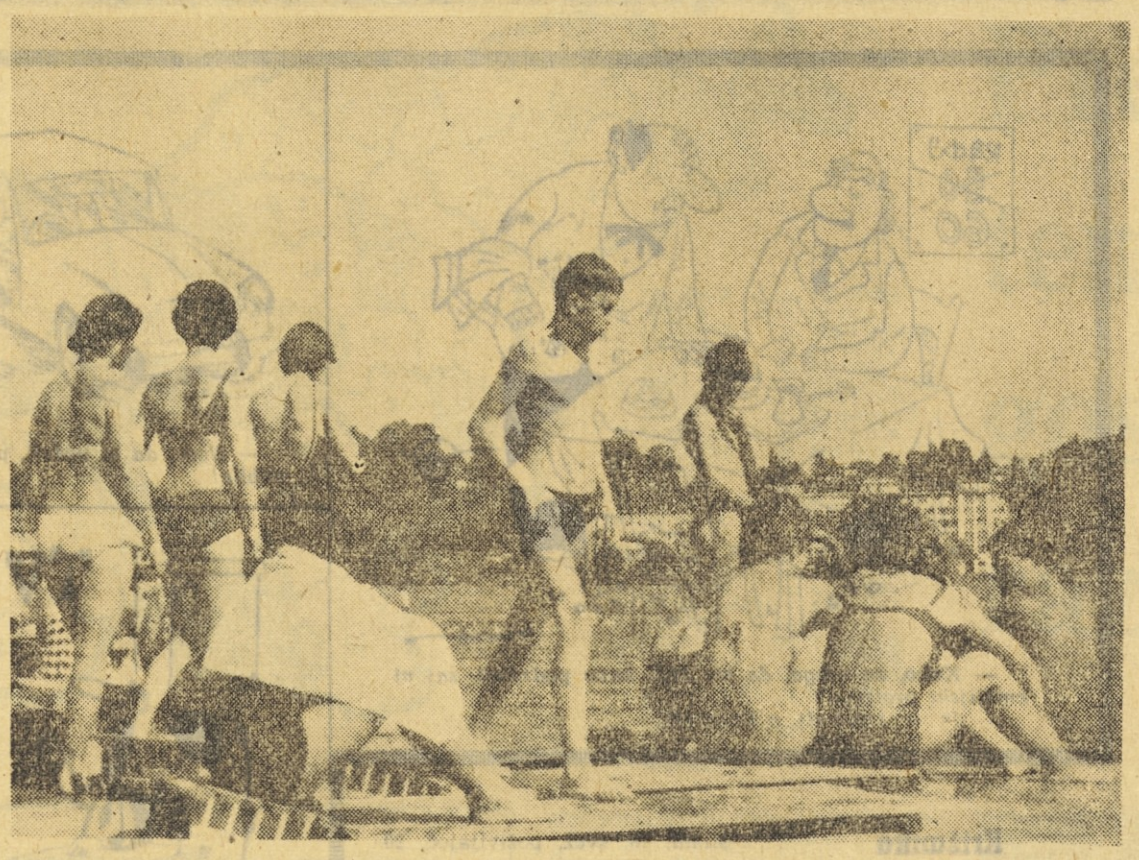

PRAV GOTOVO JE V TEH DNEH OSVEŽUJOČA KOPEL NAJBOLJ PRILJUBLJENO RAZVEDRILO

V TABORU TEČAJNIKOV ZAVODA ZA NAPREDEK ŠOLSTVA

Kadri in spet kadri

Temeljna naloga pri nadaljnjem reševanju problemov telesne vzgoje naših najmlajših je zagotoviti pogoje, da bomo vsej šolski mladini omogočili reden pouk telesne vzgoje. Čeprav je z našo šolsko mrežo zajeta vsa mladina, je vendarle reden pouk telesne vzgoje omogočen komaj polovici učencev. Če upoštevamo še raven pouka, jo moramo oceniti negativno tudi za navedenih 50 % učencev. Materialna osnova za razvoj telesne vzgoje v šolah je skromna. Zelo malo je učiteljev telesne vzgoje, ki bi bili, razen z malimi izjemami, dovolj strokovno usposobljeni, zaradi česar tudi raven pouka ne ustreza.

»To so nekatere izmed glavnih ugotovitev jesenskega republiškega posvetovanja o šolski telesni vzgoji,« nam je povedal Edi Srpan, svetnik Zavoda za napredek šolstva. »Predvsem bomo morali dvigniti raven razrednega pouka, kar pa nam bo uspelo le s sposobnimi kadri.«

V tej smeri dela Zavod za napredek šolstva že vrsto let. V neposredni bližini mesta Rovinja prireja v poletnih mesecih tečaje in seminarje za učitelje in profesorje, ki skrbijo na šolah za telesno vzgojo, in tako prispeva levji delež k vzgoji prepotrebnih kadrov.

Pred dnevi smo obiskali tabor naših telesnovzgojnih pedagogov in na svoje oči videli kaj delajo, kako napredujejo.

Pobudnik in organizator tečajev Zavoda za napredek šolstva v Rovinju Edi Srpan nam je na naša vprašanja odgovoril takole:

Je interes za seminarje zadovoljiv?

— Pravzaprav ne. V prvem tečaju, ki je bil namenjen učiteljem za pouk od prvega do petega razreda, smo imeli na primer samo 24 tečajnikov. To pomeni, da je v povprečju poslala v tečaj le vsaka tretja občina po enega učitelja. Podatek je zares skromen.«

Čemu tako majhna udeležba?

— Vzrok je predvsem v tem, da se učitelji sami ne zanimajo za vprašanja telesne vzgoje. Delno so temu krivi nemogoči pogoji za delo z otroki, delno pa nerazumevanje vloge in pomena dobre šolske telesne vzgoje.

Cena tečaja?

— Za tri tedne dvajset tisočakov. Stroške nosijo šole, oziroma občine.

So morda tudi stroški med vzroki za tako majhno število udeležencev..?

— Morda. Znano nam je namreč, da na nekaterih šolah vodstva sploh niso pokazala učiteljem razpisa. Mislim, da so namenoma prikrili vabilo, da bi se izognili izdatkom.

Glavni namen tečaja..?

— Na naših tečajih natančno predelamo predvsem učni program od prvega do petega razreda. Dalje seznanimo tečajnike s sodobnimi pogledi na vlogo telesne vzgoje v naši družbi.

Ste na plavalno akcijo pozabili..?

— Nikakor. Že davno pred pričetkom 7-letne plavalne akcije smo v naših tečajih redno seznanjali učitelje z metodiko pouka neplavalcev. Skrbimo tudi, da nihče ne odide iz Rovinja, ne da bi znal plavati.«

Kaj pa tečaj za učitelje in profesorje telesne vzgoje?

— Po tečaju za razredne učitelje smo priredili še tečaj za učitelje in profesorje telesne vzgoje. V njem smo predelali celoten učni načrt in posebej še program za vaje na orodju.

Pa udeležba..?

— Razveseljiva. V tem tečaju smo imeli kar 80 slušateljev. Vsekakor je temu botroval precej večji osebni interes. Pogoji so bili enaki kot v prvem tečaju.

Ste v tem tečaju obdelali samo učni program?

— Ne. Tečajnike smo seznanili še z metodo sodobnega krožnega treninga, metodo dopolnilnih vaj in pa uporabo statističnih metod pri telesnovzgojni dejavnosti.

Predavatelji..?

— Vsako leto poskrbimo za najboljši predavateljski kader, ki ga premore naša republika. V glavnem črpamo moči iz vrst učiteljev in profesorjev Visoke šole za telesno kulturo iz Ljubljane.

Načrti v bodoče..?

»Zavod je sprejel 7-letni načrt izpopolnjevanja kadrov. Skušali bomo, da bo do leta 1970 absolviralo naše tečaje približno 2500 ljudi, to je okoli 300 na leto.

Je načrt izvedljiv?

— Je, kolikor nam bo uspelo nekoliko bolje urediti naš dosedanji center in s tem privabiti večje število slušateljev. Pri ureditvi mislim na skromno stavbo s kuhinjo in skladiščem, na sanitarije ter na nekaj improviziranih igrišč.

Pripombe so na račun tega, da imate tečaje na morju.

— Vemo za to. Kritika ni najbolj na mestu. Tečaje prirejamo tu zato, ker je ceneje kot kje drugje, ker je tu več možnosti za tiste oblike dejavnosti, ki naj bi jih učitelji uporabljali pri svojem delu in končno zato, ker tečajnike privabimo mnogo laže na morje, kot pa kam drugam.

A. ULAGA

OPAŽANJA IN POMENKI OB OBISKU GOZDNE ŠOLE PRI MOZIRJU

Kako je z rekreacijo v društvih Partizan

Tudi letos so postavili ob Savinji platnene šotore. »Gozdna šola« Partizana Slovenije je sprejela nove učence, kandidate za prednjake splošne telesne vzgoje. Še pred desetimi leti so delali v tej šoli po formalistični metodi Tyrševega sistema in so posvečali znaten del časa učenju terminologije prostih vaj, tokrat pa je program tečaja povsem drugačen. Učijo se tudi atletike, rokometa, košarke, ritmike in podobnega. V prostem času se ukvarjajo tečajniki s perjanko, namiznim tenisom in streljanjem. Še več: letos so imeli v učnem načrtu prvič ciklus predavanj o športni rekreaciji.

Medtem ko so bili mladi tečajniki na kopanju v Savinji, se je razpletel z vodjo taborjenja Miletom Ogrinom takle pomenek:

Kaj je zdaj v Partizanu glavno: splošna telesna vzgoja, rekreacija ali tekmovalni šport?

Program obsega vse tri oblike dejavnosti. Organizacija je močno zainteresirana na tem, da bi društva zajela kar največ članstva in da bi mu nudila to, kar potrebuje. Razumljivo je, da niso pogoji povsod enaki, zato so se nekatere osnovne organizacije omejile na telesno vzgojo, druge na rekreacijo ali na tekmovalni šport. Lahko bi rekel, da je športna aktivnost v zadnjih letih pridobila veliko novih pristašev. Naša društva postajajo baza za kvalitetni šport. Zlasti velja to za gimnastiko, rokomet, košarko in odbojko. Tudi balinanje se lepo razvija.

Na vprašanje, kako pripravljajo svoje kadre za delo na področju rekreacije, je odgovoril tov. Ogrin takole:

Smo šele na začetku. Lani je bil prvi poizkus, priredili smo v Mozirju tečaj za organizatorje rekreacije, odziv pa je bil razmeroma slab. Sodelovali so večinoma referenti iz delovnih organizacij. Letos pa je na terenu že več povpraševanja po takem tečaju. Priredili ga bomo konec septembra v Ljubljani. To bi bil nekak prispevek Partizana k razvoju rekreacije v delovnih organizacijah.

Se kaže nova koncepcija aktivnosti v Partizanu tudi v gradbenih akcijah na terenu?

Na to vprašanje ne bi mogel odgovoriti, ker nimamo natančnega pregleda. Znano pa je, da so si omislila nekatera društva prostor za balinanje, kakor tudi rekvizite za rekreativne športne panoge. Tudi to opažamo, da je na taborjenjih društev Partizan vse več take aktivnosti, ki ima značaj rekreacije.

Kakšen bo po vašem mnenju razvoj organizacije Partizan v prihodnje?

Mislim, da bo težnja po množičnosti tudi v prihodnje glavna značilnost naših prizadevanj, našega dela. Zlasti se mi zdi pomembno delati na tem, da bi vsako društvo razvilo take dejavnosti, da bi lahko zajelo pripadnike vseh razvojnih stopenj od otrok do odraslih, starejših in tudi starih. V mislih imam nekako univerzalno društvo. Forsiranje ene same športne panoge bi pomenilo zožitev. Tudi vnaprej se bo treba ozirati na specifične potrebe prebivalstva tega ali onega kraja.

Imate na vseh tečajih tudi predavanja o športni rekreaciji?

V program tečajev za prednjake smo letos prvič uvedli predavanja s tega področja. Za začetek smo odmerili osem ur predavanj o rekreaciji in obvezne izpite. Ne gre toliko za nove aktivnosti, pač pa za ustreznejše metode dela s tistim članstvom, ki nima posebnega veselja s tekmovanjem.

Pred leti so v Partizanu veliko časa posvečali pripravam za tradicionalne javne telovadne nastope. Kakšen odnos ima sedanje vodstvo do velikih prireditev?

Nekateri so mislili, da nastopi niso potrebni. Vendar ne vztrajamo pri tem. Rekel bi, da so javni nastopi celo zaželeni, vendar v sodelovanju z drugimi društvi in z JLA. Sodobni nastopi naj bi bili nekaka manifestacija telesne kulture v komuni. Zlasti so umestne javne prireditve za naš praznik, to je za 25. maj. Seveda ni naš namen, da bi se ukvarjali z razkazovalno telovadbo — na prireditvah naj bi pokazali to, kar pomeni našemu članstvu izvor zdravja in razvedrila.

Dejansko je doživel Partizan pomemben razvoj. Zmagalo je načelo, naj veljajo telesna vzgoja in šport človeku, ne pa, da bi morali delati zaradi tradicije to, kar jih ne veseli in česar v življenju ne potrebujejo.

Ko sem se vračal skozi Mozirje, sem opazil plakate, ki vabijo ljudi na poletne prireditve. Splavarji bodo imeli svojo tradicionalno prireditev »flosarski bal« s tekmovanjem gozdarjev, lovcev in ribičev. Lovska družina »OLJKA« vabi na prosto zabavo z lovskimi šegami. Posebno značilen pa je bil plakat TVD Partizan Gomilsko, ki bo imel »Veliko športno prireditev« s takimle sporedom: nogomet — odbojka — boj med dvema ognjema — kolesarjenje — mopedisti — orodna telovadba.

Takle pester program pomeni mikavnost za člane društva, pa tudi za gledalce. Toda ponekod so tudi taka društva, ki še životarijo, ki še ne gredo v korak s časom. Če bi poslala svoje prednjake v tečaje, kakršen je bil pretekli teden v Mozirju, bi prav gotovo zanesli na igrišča in v telovadnice prijetnejše oblike dela in novega poleta.

U.

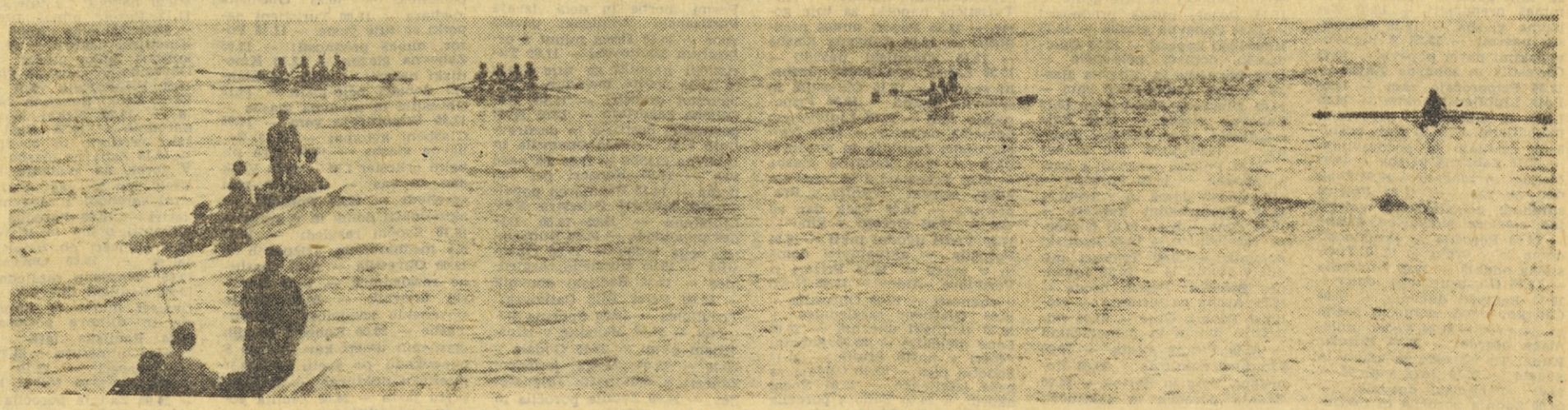

VESLACI SE PRIPRAVLJAJO NA VELIKI NASTOP V AMSTERDAMU

Dne 9. VIII. praznujejo občani občine Ptuj svoj praznik. Tega dne 1942. leta se je v Mostju spopadla z Nemci Lackova četa in v spomin na ta pomemben dogodek za narodnoosvobodilno borbo na tem območju so si izbrali ta dan za svoj občinski praznik.

ZA OBČINSKI PRAZNIK ČESTITAJO VSEM OBČANOM IN JIM ŽELE ŠE MNOGO DELOVNIH USPEHOV:

Skupščina občine
Občinski komite ZK
Občinski odbor SZDL
Občinski sindikalni svet
Občinski komite ZMS
Občinski odbor Združenja borcev NOV
Delavska univerza
Občinski odbor RK
Občinski odbor ZROP
Občinski odbor ZVVI
in ostale množične organizacije PTUJ

ISTIM ŽELJAM IN ČESTITKAM SE PRIDRUŽUJE

TOVARNA AVTOOPREME PTUJ

Za razvedrilo in kratek čas

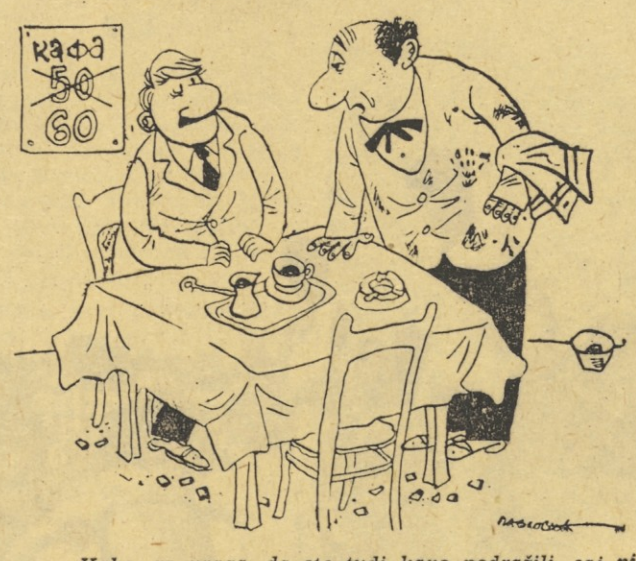

— Kako, za vraga, da ste tudi kavo podražili, saj ni kmetijski proizvod?
— Je ie, prijatelj, v Braziliji!

— Noče, da bi vedeli, po kateri poti je prišel do avtomobila!

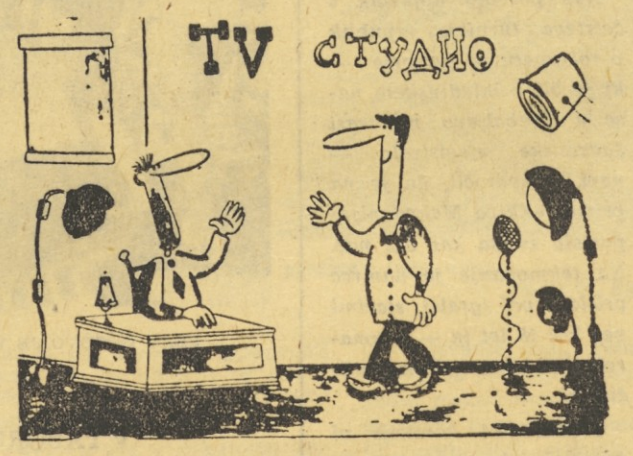

NOV TERMINUS
— O, zdravo, kolega, kaj je starega?

POLETNI PROGRAM
— Kaj, pa se menda niste skregali s sosedovimi, da jih ni več k vam na televizijo?

— Pripravili smo vam topel sprejem!
— Vidim, po pivu!

Križanka

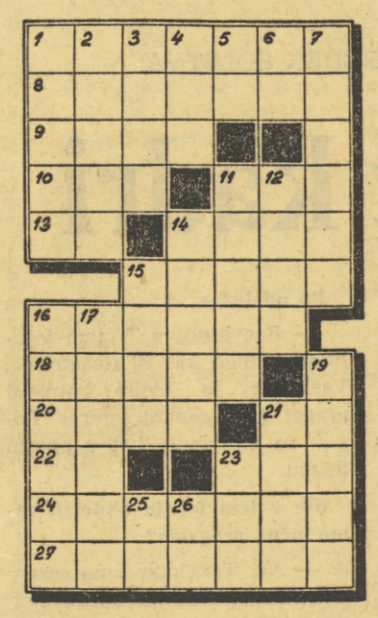

Vodoravno: 1. pentlasta značka, 8. zdravnik za očesne bolezni, 9. glasbilo na strune, 10. žuželka, 11. tečaj (geogr.), 13 oblika pom. glagola, 14. okrajšano moško ime, 15. obmejne utrdbe starih Rimcev, 16. vražni obesek v obrambo proti zlim silam, 18. svež, poživljajoč, 20. priprava za drobljenje, 21. primorski medmet, 22. znak za kemično prvino, 23. veznik, 24. odpadnik, kdor kaj zataji, 27. uradnik na poslaništvu (množ.)

Navpično: 1. dedni najemnik posestva, 2. oksidi, 3. zdravljenje, 4. oddelek starorimske konjenice, 5. japonska dolžinska mera, 6. kratica za »delavski svet«, 7. pergamski kralj, 11. smisel, 12. zidna prevleka, 14. domače moške ime, 15. svetlobna telesa, 16. glavno mesto Eritreje, 17. priimek francoskega državnika (Guy) 19. otok v skupini Velikih Antilov, 21. obeljena smreka, 23. turški poglavar (množ.), 25. predlog, 26. začetnici imena in priimka enega vodilnih jugosl. kirurgov, ki je pri nas uvedel asepso (1864—1935).

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. maraton, 8. oporoka, 9. takt, p, 10. oče, 11. igo, 13. re, 14. azil, 15. klini, 16. oproda, 18. staja, u, 20. tisa, 21. tl, 22. rč, 23. ara, 24. oktogon, 27. Galvani.

NOVO POLETJE — NOVA MODA!
Številne novosti iz ženske, dekliške in otroške konfekcije prinaša

PRODAJNI SERVIS
Modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

Spored RTV Ljubljana za teden od 6. do 12. avgusta 1964

ČETRTEK
6. avgusta

5.00—7.00 Dobro jutro! — 7.15 Zvočni kaleidoskop — 8.05 Slovenske narodne in ponarodele — 8.25 Češkoslovaška zabavna glasba — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 »Vesele počitnice« — 9.30 Med suitami — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Z jugoslovanskimi pevci popevk — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Poje Ljubljanski oktet — 14.20 Listi iz albuma z zabavnimi melodijami — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Menuet in scherzo — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi po glasbenih galerijah starejše slovanske glasbe — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Turistična oddaja — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Božidar Kunc: Tri epizode za klavir in godala — 22.10 Jazz s plošč — 23.05 »Počitniški dnevnik« — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PETEK
7. avgusta

5.00—7.00 Dobro jutro! — 7.15 Od uverture do finala — 8.05 Majhni zabavni ansambli — 8.35 Iz naše starejše glasbe — 9.00 Pionirski tednik — 9.30 Slovenski pevci popevk — 10.15 Internacionalne koračnice igra holandska vojaška godba — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači pêle-mêle — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Poje mladinski zbor »Bodra smjana« — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi s pevci popevk — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Promenadni koncert — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Trideset minut v studiu 14 — 20.30 Johannes Brahms: Pesem usode — 20.50 Arena za virtuoze — violinist Edvard Grač — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Plesna glasba — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Honegger, Berg in Bartok — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SOBOTA
8. avgusta

5.00—7.00 Dobro jutro! — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 O otrocih in zanje — 8.25 Iz koncertov in simfonij — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Mladi Celjani muzicirajo — 9.30 Zabavna glasba iz Sovjetske zveze — 10.15 Jugoslovanski pevci popevk — 10.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski glasbeni spored — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Ljubiteljem domačih napevov — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.42 Predstavlja se vam vokalni sekstet »Fantje s Praprotna« — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Vedri uvodni takti — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Prizori iz Verdijeve »Aide« — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Lepe melodije — 20.30 Sobotni večeri v naših krajih — 21.15 Sobotni ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Nočni akordi — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

NEDELJA
9. avgusta

6.00—7.00 Dobro jutro! — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.00 Mladinska radijska igra — Aleksander Marodić: Sivko z Jadrana — 8.28 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - I. — 10.00 Se pomnite, tovariši . . . — Drago Suhi: V petem bataljonu VDV — 10.30 Pesmi borbe in dela izvaja Partizanski invalidski pevski zbor — 10.50 Deset minut z orkestrom Mantovani — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Vedre melodije z zabavnimi orkestri — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo - II. — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Popularen popoldanski koncert Orkestra RTV Ljubljana — 15.05—19.00 »Danes popoldne« — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Peter Iljič Čajkovski: Trnuljčica — 20.50 Sportna poročila — 21.00 Melodije v izložbenem oknu — 22.15 Godala v noči — 23.05 Nočni komorni koncert z deli naših skladateljev — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PONEDELJEK
10. avgusta

5.00—7.00 Dobro jutro! — 7.15 Jutranja glasbena srečanja — 8.05 Domače polke in valčki — 8.25 Tako pojo in igrajo v Sofiji — 9.00 Za mlade radovedneže — 9.15 Mladi pevci — mladim poslušalcem — 9.30 S simfoničnimi plesi po domovini — 10.15 Iz Škerjančevih skladb za godalne zasedbe — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači pêle-mêle — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 Igra pihalni orkester LM — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zvočni razgledi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Revija slovenskih izvajalcev zabavne glasbe — 20.30 Koncert mladih glasbenih umetnikov — 22.10 S popevkami po svetu — 22.50 Literarni nokturno — 23.05 Po svetu jazza — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

TOREK
11. avgusta

5.00—7.00 Dobro jutro! — 8.05 Jugoslovanski pevci popevk — 8.35 Nastopajo mali vokalni in instrumentalni ansambli — 9.00 Počitniško popotovanje od strani do strani — 9.15 Glasbena oddaja za otroke — 9.30 Z ansamblom Mojmira Sepeta — 9.47 Dušan Nikolić poje ciganske pesmi — 10.15 Z opernimi pevci po svetu — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Mali koncert lahke glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Uroš Krek: Sonatina za godala — 14.20 Nekaj slovenskih narodnih — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z zabavnimi orkestri — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Koncert po željah poslušalcev — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Dvajset minut za impresioniste in njihove poslušalce — 20.20 Radijska igra — 21.01 Zvočne miniature — 21.20 Glasbeni večeri — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nočni koncert — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SREDA
12. avgusta

5.00—7.00 Dobro jutro! — 7.15 Narodni in domači zvoki — 8.05 Minute z orkestrom Terry Gibbs — 8.37 Danilo Bučar: Belokranjske pisanice — 9.00 Svet skozi sončna očala — 9.20 Zvočni mozaik — 10.15 Solistična instrumentalna zabavna glasba — 10.30 Človek in zdravje — 10.40 »Pojdem na prejo« — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači pêle-mêle — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Glasbeni avtomat — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje skladbe starih mojstrov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Poletni sprehodi z našimi solisti — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Iz naših studiov — 21.00 — 23.05 Umberto Giordano: Andre Chenier — Opera v 4 dejanjih — 23.10 Literarni nokturno — 23.20 Melodije za lahko noč — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

43. komuna ZAGORJE

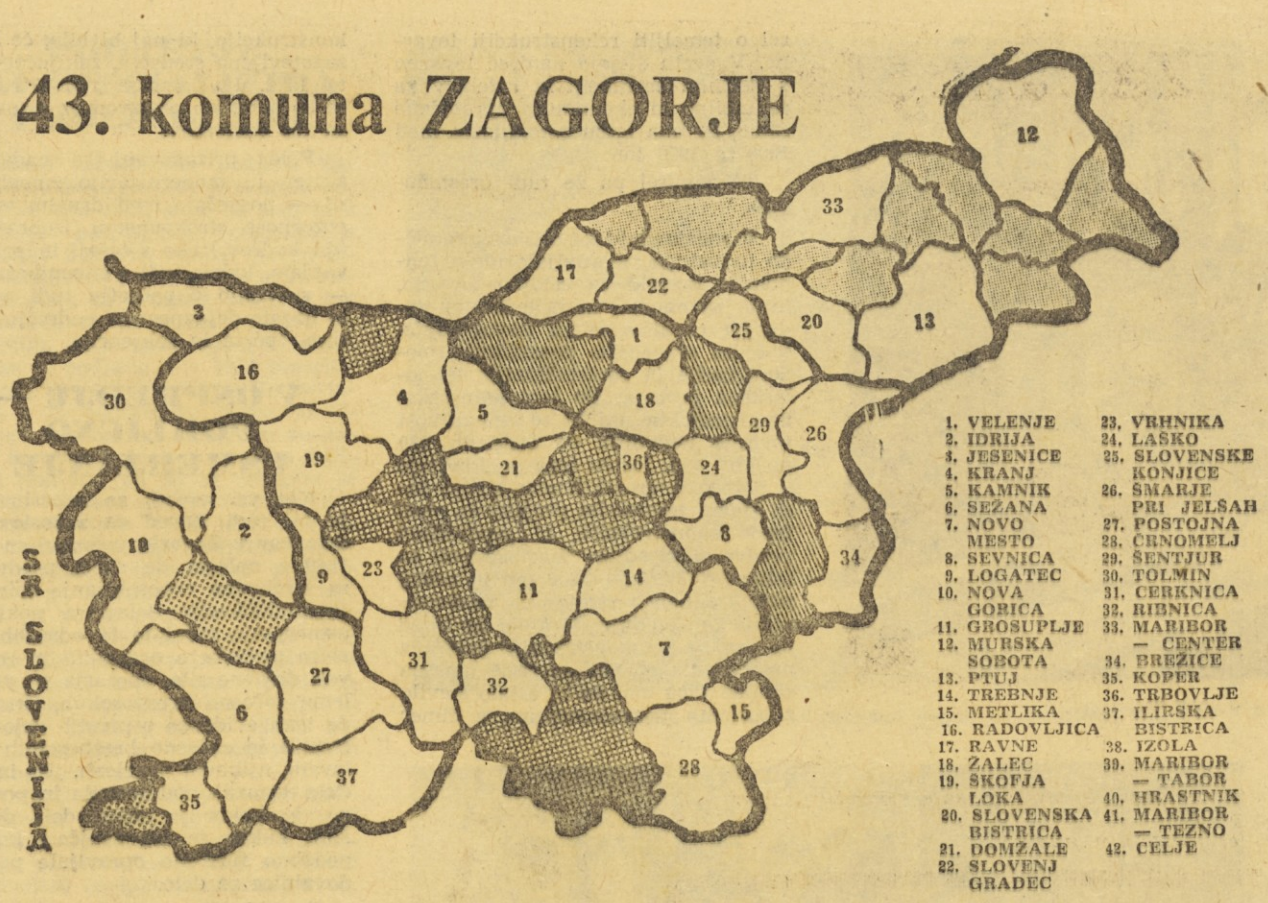

1. VELENJE
2. IDRIJA
3. JESENICE
4. KRANJ
5. KAMNIK
6. SEŽANA
7. NOVO MESTO
8. SEVNICA
9. LOGATEC
10. NOVA GORICA
11. GROSUPLJE
12. MURSKA SOBOTA
13. PTUJ
14. TREBNJE
15. METLIKA
16. RADOVLJICA
17. RAVNE
18. ŽALEC
19. ŠKOFJA LOKA
20. SLOVENSKA BISTRICA
21. DOMŽALE
22. SLOVENJ GRADEC
23. VRHNIKA
24. LAŠKO
25. SLOVENSKE KONJICE
26. ŠMARJE PRI JELŠAH
27. POSTOJNA
28. ČRNOMELJ
29. ŠENTJUR
30. TOLMIN
31. CERKNICA
32. RIBNICA
33. MARIBOR — CENTER
34. BREŽICE
35. KOPER
36. TRBOVLJE
37. ILIRSKA BISTRICA
38. IZOLA
39. MARIBOR — TABOR
40. HRASTNIK
41. MARIBOR — TEZNO
42. CELJE

Premogovnik - temelj gospodarskega razvoja komune

V spomin na prvi partizanski napad na orožniško postajo in sedež rudniške straže v Toplicah 9. avgusta 1941, praznuje ta dan vsako leto občina Zagorje kot svoj občinski praznik.

Ob letošnjem občinskem prazniku čestitajo vsem občanom v reportaži imenovana podjetja ter ustanove, delovne organizacije in vse družbeno-politične organizacije.

Interesi tujega kapitala (TPD), kapitalistični družbeni red in kratkovidna kapitalistična preračunljivost so zapustili v celotnem gospodarstvu občine Zagorje globoke posledice. Za Zagorje je značilno, da se kljub največjim zalogam premoga in sorazmerno zgodnjim začetkom industrijskega razvoja (cinkarna, steklarna) industrijska dejavnost ni posebno razvila. Nasprotno, občina Zagorje še danes zaostaja za ostalimi zasavskimi občinami.

Osvoboditev po vojni je zatekla zagorsko gospodarstvo z zelo skromnimi zmogljivostmi: Rudnik rjavega premoga z obratom apnenice, z lastno elektrarno in lastnimi delavnicami za popravilo in vzdrževanje. Poleg teh dejavnosti je obstajala skromna zasebna obrt, trgovina in gostinstvo. Značilni za vso terciarno dejavnost sta nerazvitost in nizka sestava sredstev. Tako je predstavljal in še danes predstavlja temelj gospodarskega in družbenega razvoja občine Zagorje — premogovnik. Za podeželski okoliš občine je značilna drobnolastniška zasebna kmetijska posest, ki proizvaja predvsem zase, brez pomembnejših tržnih presežkov.

Za gibanje prebivalstva v občini Zagorje po vojni je značilen močan pojav zgoščanja v mestnem središču na račun deagrarizacije okolice in preseljevanja. Letno se prebivalstvo poveča za 2,01 odstotka, pri čemer računajo, da bo samo mestno prebivalstvo naraščalo letno za 1,3 odstotka. Industrijski razvoj omogoča tudi razmah posameznih urbaniziranih naselij (na primer Izlake), naselja v bližini centra pa se spreminjajo v predmestja. Z druge strani pa je v oddaljenejših krajih opaziti nazadovanje oziroma stagnacijo življa in pričakujejo, da se bo težnja po depopulaciji v oddaljenih zaselkih tudi v prihodnje hitro nadaljevala na račun večanja deleža mestnega prebivalstva. Število prebivalstva v Zagorju se je povečalo od 12.338 leta 1945 na 15.313 v lanskem letu. Tak porast prebivalstva je bil hitrejši kot znaša povprečje v SRS, vendar pa je v zadnjih letih opaziti v tem pogledu stagnacijo, ljudje se odseljujejo, število zaposlenih v rudniku se zmanjšuje — narašča pa delež kmečkega življa v celotnem prebivalstvu. (V letu 1960 je znašal 17,7 odstotka, v letu 1962 18,3 in lani je znašal 18,8 odstotka). Na splošno je delež kmečkega prebivalstva nasproti deležu, ki ga imajo v ostalih zasavskih občinah, zelo velik.

Posebno značilna je struktura prebivalstva po aktivnosti. Delež aktivnega prebivalstva znaša v Zagorju 38,4 odstotka, vzdrževanega pa 61,6 odstotka. (Republiško povprečje je 48,2 % nasproti 51,8 odstotka). To očitno kaže na neugodno strukturo gospodarstva, zakaj večina delovnih mest je v rudarstvu in sploh tam, kjer niso primerna za zaposlovanje ženske delovne sile. To hkrati znova opozarja na pomanjkanje spremljajoče industrije in razvitih terciarnih dejavnosti, ki imajo sicer vse možnosti za razvoj in jim bo zato potrebno v prihodnje posvetiti čim več pozornosti.

Vkljub težnji po relativnem zmanjševanju svojega deleža v celotnem gospodarstvu je rudarstvo še vedno najpomembnejša in najobsežnejša gospodarska dejavnost v občini Zagorje. Ker pa je prav rudarstvo sorazmerno nizko akumulativno, kakor tudi zaradi fizične in ekonomske zastarelosti ostale industrije s sorazmerno nizko produktivnostjo, ustvarja celotno gospodarstvo zagorske komune nižji povprečni narodni dohodek na zaposlenega kot znaša republiško povprečje. Prav zato menijo v zagorski komuni, da bo potrebno zaradi nizke startne osnove gospodarstva čim prej hitreje razvijati obstoječe proizvodne zmogljivosti, da bi tako dohitel zamujeno in ujeli korak z razvitejšimi komunami v Zasavju in sploh v Socialistični republiki Sloveniji. (Lani je znašal družbeni bruto proizvod 9472, narodni dohodek pa 4380 milijonov dinarjev; družbeni bruto proizvod na prebivalca je znašal 626.310, narodni dohodek na prebivalca pa 289.644 dinarjev; medtem ko je družbeni proizvod na zaposlenega znašal lani 1.244.000, je znašal na zaposlenega v rudarstvu v letu 1962 1.181.000 — narodni dohodek na zaposlenega v rudarstvu pa v tem letu 910.000 dinarjev.)

Hitrejši razvoj gospodarstva v Zagorju je mogoče doseči na dva načina: s kvalitativnim in kvantitativnim razvijanjem obstoječih dejavnosti in — z graditvijo novih industrijskih zmogljivosti, to je z investicijami v nove dejavnosti, ki imajo glede na močno surovinsko bazo ugodne možnosti za napredek.

V Zagorju menijo, da je kvalitativno in kvantitativno razvijanje obstoječega industrijskega potenciala najracionalnejša — ob danih splošnih gospodarskih razmerah pa tudi edino realna orientacija. Posebna značilnost vseh gospodarskih dejavnosti zagorske občine je, da imajo vsa podjetja zelo ugodne možnosti za vključitev v mednarodno blagovno izmenjavo.

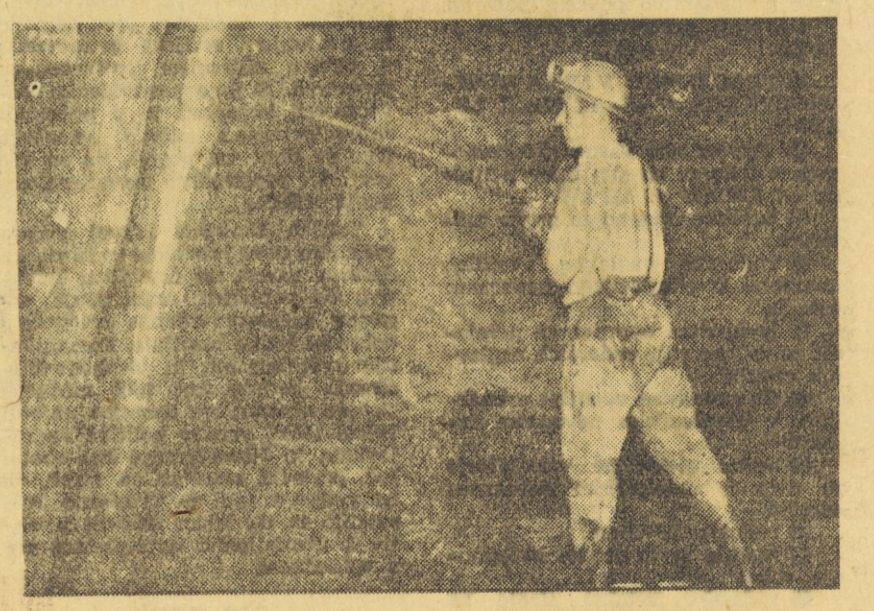

Vrtanje na odkopu v Rudniku Zagorje

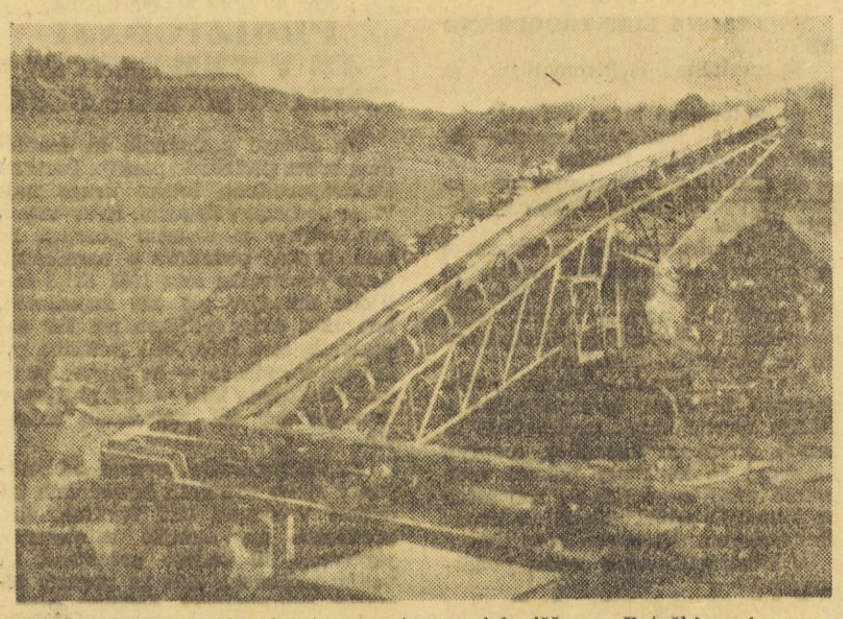

Rudnik — odlagalni transporter na jalovišču v »Potoški vasi«

Pomemben rekreacijski center v Zasavju — termalno kopališče v Medijskih toplicah

SREČANJE Z NAJSTAREJŠO DELOVNO TRADICIJO

1755. l. — rojstni datum RUDNIKA ZAGORJE, je vsekakor od zdajšnjega časa toliko odmaknjena letnica, da v nas nehote drami vprašanje, kolikšne so pravzaprav zaloge premoga v tem predelu Zasavskih revirjev. Odgovor pa nas prijetno iznenadi in četudi predstavlja dvesto let izkoriščanja premogovnih slojev dokajšnje obdobje, so vendarle zaloge rjavega premoga v Zagorju še zmerom neprecenljive vrednosti. Nad 126 milijonov ton premoga predstavlja možen vzpon nadaljnje eksploatacije in hkrati barometer proizvodnje v jamah Loke, Kotredež in Orlek. Proizvodni diagrami zadevajo le ob nujno potrebno modernizacijo premogovniške proizvodnje. Že davno preživele načine odkopa morajo povsem zamenjati modernejši sistemi eksploatacije, kar ne terjajo samo potrebe po večjih količinah premoga, ampak je to zahteva neizpodbitnega dejstva, da je iz leta v leto manj rudarjev, da rudarski poklic kot delovna tradicija Zasavja počasi, a vztrajno izumira. Zato so umestna prizadevanja delovnega kolektiva Rudnika Zagorje, da z uvedbo modernih sistemov odkopa nadomestijo siceršnji učinek zmanjšanega števila rudarjev, obenem pa ob zmanjšanih stroških pridobe letno znatno večje količine kvalitetnega premoga.

Ročno pridobivanje premoga komajda dosega 5,8 tone na rudarja v delavniku, odkopna storitev mehanizirane proizvodnje pa dosega 16,6 tone. Proizvodnja stroja bo predvidoma znašala na efektivno uro okoli 120 ton premoga. Ob tem pa odpade vsako razstreljevanje na odkopu, kar ni samo zamudno opravilo, pač pa pomeni tudi prihranek na denarju. Uvedba mehanizacije — kar je bistveni namen kolektiva v prihodnjih letih — pa seveda zahteva tudi intenzivno pripravo novih odkopnih polj in obzorij. Nujnost te priprave nas seznanja s premišljeno ekonomiko, ki z gradnjo nove zasipne postaje pri izvoznem jašku Loke znatno zmanjšuje stroške transporta zasipnega materiala. Samo prihranek energije, doslej potrebne za pogon žičnice ter za črpanje zasipne vode, zmanjšuje stroške za 82 dinarjev za 1 kub. meter zasipa, poleg tega je še prihranek delavnikov za približno 31 na dan.

Vsekakor je zanimiva namera kolektiva, da v bodoče pridobiva iz odpadne vode okoli 3 tone premogovnega prahu na uro. Ob razumljivem ekonomskem efektu, pomeni to pridobivanje še udeležbo rudnika v splošnih naporih naše industrije, da odvajajo očiščeno vodo v bližnje potoke in reke. Tako bo potok Medija v bodoče čistejši in z njim bo dolina turistično privlačnejša. Izvedljiv delovni program Rudnika Zagorje lahko dopolnimo še z nameravano ureditvijo elektromehanične delavnice, z uvedbo pnevmatskega zasipa s centralno kompresorsko postajo z jamami Kotredež in Orlek, kar bo vse skupaj ugodno vplivalo na smotrno izkoriščanje milijonskih zalog premoga v revirjih.

Lani so dala rudniška čela v Zagorju 649.600 ton premoga. Letošnji plan je komaj za tisoč ton večji. Že v naslednjem letu pa naj bi se dvignili proizvodni diagrami do številke 670.000 ton in naj bi dosegli leta 1970 ustvarljivo letno eksploatacijo 1,000.000 ton premoga.

Realizacija predvidenega investicijskega programa, ki predstavlja na koncu za 53 odstotkov povečano letno eksploatacijo premoga, pa je seveda zahtevna akcija, za katero bo kolektiv potreboval prek 3 milijarde dinarjev. Njegovo lastno udeležbo bo vsekakor morala dopolniti naša celotna skupnost, saj je nedvomno v njenem interesu, da približamo stopnjo izkoriščanja takšnega vira energije kot so premogovniki, najugodnejšemu nivoju.

Izvršitev investicijskega programa pa bo tudi omogočila večjo rentabilnost poslovanja celotnega podjetja, osebne dohodke, ki bodo usklajeni s težino dela v rudniku in potrebne sklade za povečanje družbenega standarda.

Panorama Zagorja

VITALNOST MLADEGA KOLEKTIVA

»TV VARNOST« se je razvila iz skromne remontne elektrodelavnice pri tukajšnjem Rudniku. Leto 1958 pomeni prvi začetek današnje tovarne, takrat se je dotedanja elektrodelavnica Rudnika osamosvojila in postala samostojen obrat v okviru rudnika. S tem so se začeli prikazovati tudi že prvi obrisi proizvodnega programa: **proizvodnja eksplozijsko varne elektroopreme za rudnike v »S« izvedbi in kot njen prvi proizvod rudarska naglavna svetilka.**

Odločilna je bila usmeritev delovnega kolektiva v tak proizvodni program, ki je bil zares potreben današnjemu gospodarstvu. Ta usmeritev skupaj s prizadevanji in velikimi napori mladega delovnega kolektiva, da bi kvalitetno izvršil svoje poslanstvo, je kmalu rodila pogoje za popolno osamosvojitev od matičnega podjetja — rudnika. Leto 1962 je rojstno leto nove tovarne. Prvotni proizvodni program se je v teh letih dopolnjeval in izpopolnjeval. V letu 1961 se je izvršila pomembna razširitev — delovni kolektiv je pričel osvajati specialno elektroopremo za potrebe naše težke strojne industrije. Tako je bil postavljen čvrst okvirni proizvodni koncept, ki ga je v naslednjih letih naše gospodarstvo povsem potrdilo.

Današnji proizvodni program je sledeč:

EKSPLOZIJSKO VARNA ELEKTROOPREMA V »S« IZVEDBI OBSEGA:

- eksplozijsko varne elektromotorje v trifazni izvedbi tipov z močmi od 0,37 kW do 110 kW
- zaščitno opremo za pogon motorjev
- rudarske naglavne svetilke, uporabne v eksplozijsko nevarnem ozračju
- kompletne naprave za polnjenje in vzdrževanje rudarskih naglavnih svetilk
- fluorescenčne svetilke, uporabljive v eksplozijsko nevarnem ozračju
- cevne električne ventilatorje za delo v eksplozijsko nevarnem ozračju
- rudniške telefone
- tipkala za daljinsko vklopljenje stikal
- rudarske vrtalne stroje za frekvenco 150 Hz s pripadajočimi pretvorniki frekvence

SPECIALNA ELEKTROOPREMA OBSEGA:

- specialne elektromotorje za žerjave
- motorje za hišna dvigala
- elektromagnetne zavore in elektrohidravlične tlačilce
- specialne elektromotorje za potrebe proizvajalcev strojev za obdelavo lesa
- visokofrekvenčne pretvornike in motorje za gradbeno industrijo
- elektromagnete za dviganje feromagnetnih bremen in magnetne separatorje s kompletnimi napravami za električno napajanje.

Ker je v jugoslovanskem gospodarskem prostoru tovarna **edina s takšno specializirano proizvodnjo** in zaradi omejenih kapacitet, tovarna za sedaj še ne more pokriti vseh potreb naše industrije in rudarstva po tovrstnih proizvodih kljub izrednim naporom delovnega kolektiva.

V ilustracijo samo nekaj podatkov:

Indeksno razmerje družbenega bruto produkta za leto 1963 nasproti letu 1962 znaša 172. Glede na letošnje poletne poslovne rezultate pa lahko mirno trdimo, da bo indeksna ocena družbenega bruto produkta za leto 1964 v primerjavi z letom 1962 med 260 in 270. Indeksno razmerje števila zaposlenih nasproti letu 1962 pa je za leto 1963 141, za leto 1964 pa se ocena giblje med 161 in 166.

Skrb za človeka — proizvajalca je nujen spremljevalec in pogoj dobrih proizvodnih rezultatov. Tega se organi upravljanja v polni meri zavedajo, zato tudi posvečajo veliko pozornost in znatna sredstva družbenemu standardu. Prav tako so namenjena znatna sredstva za šolanje in vzgojo kvalificiranih kadrov in štipendiranje mladih strokovnjakov, ker le »proizvodnja« lastnih kadrov je realna osnova in porok za dosego postavljenih nalog v perspektivnem programu razvoja podjetja.

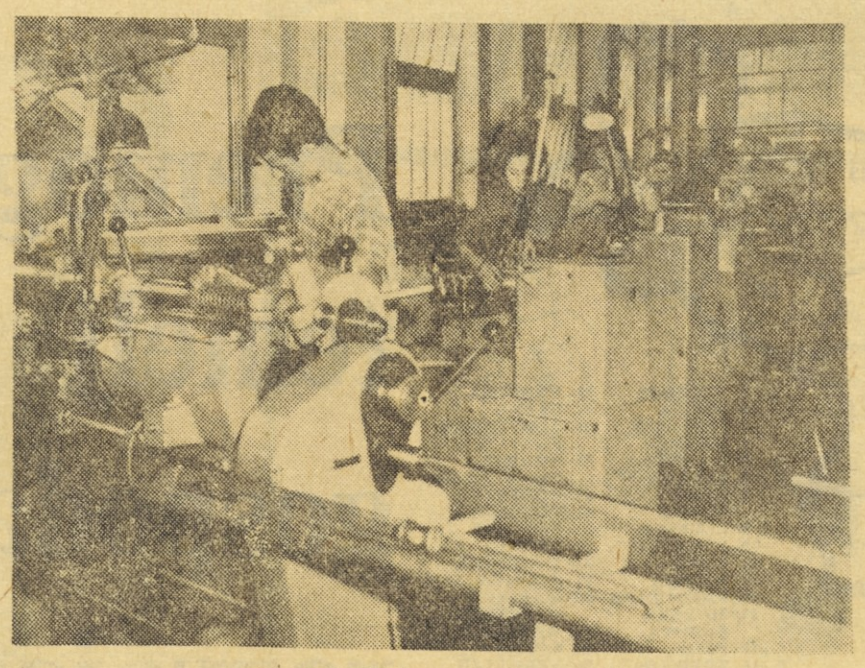

Strojna obdelava v »TV Varnost«

7-letni perspektivni program podjetja predvideva leta 1970 nad 6 milijard dinarjev družbenega bruto produkta z nadaljnjo specializacijo in uvajanjem serijske proizvodnje v okviru sedanjega proizvodnega programa. S tako predvidenim povečanjem kapacitet in s popolnim zadovoljevanjem potreb domačega trga so dani vsi pogoji, da se vse večji del proizvodnje usmeri na zunanje tržišče.

Takšen skokovit razvoj poraja vsak dan nove probleme in le visoka delovna zavest ter disciplina kolektiva ob popolnem angažiranju organov samoupravnjanja omogočata dobre poslovne rezultate. Pomanjkanje kvalificiranih in visokokvalificiranih kadrov kot tudi moderne strojne opreme, sta trenutno najbolj boleči točki, vendar politika nagrajevanja in štipendiranja kot obetajoči poslovni rezultati so vzrok, da bo podjetje tudi te probleme premostilo in da lahko delovni kolektiv z utemeljenim optimizmom zre v prihodnost.

KLJUČ K PODVOJENI PROIZVODNJI JE V TEMELJITI REKONSTRUKCIJI

Po obsegu poslovanja in doseženem bruto proizvodu postaja Tovarna elektroporcelana Izlake drugo največje podjetje v Zagorju. Hiter vzpon proizvodnje te tovarne potrjuje že samo nekaj podatkov o naraščanju bruto proizvoda: leta 1961 371,3 milijona dinarjev pri 252 zaposlenih, leta 1962 466,8 milijona pri 308 zaposlenih, leta 1963 766,7 milijona pri 346 zaposlenih in — že v prvi polovici letošnjega leta — 650 milijonov dinarjev pri 461 zaposlenih delavcih.

Danes proizvaja tovarna 25 milijonov kosov različnih keramičnih izdelkov v skupni teži 700 ton. Gre predvsem za manjše miniaturne proizvode, ki terjajo preciznost in veliko vloženega dela za pogosto težinsko minimalnost. Celotno proizvodnjo bi lahko razdelili na izdelke iz treh različnih materialov: elektroporcelana, steatita in kordierita. Samo stiskani porcelan se pojavlja v več kakor 300 različicah delov in podnožij za elektrotehniške predmete. Mnoge izmed teh izdelkov finalizirajo kooperanti, približno 50 % vsega izdelanega porcelana pa tudi sami finalizirajo v svojih kovinskih in montažnih delavnicah in kartonaži. Med elektroporcelanskimi izdelki so najpomembnejši topljivi vložki za varovalke, avtovarovalke od 8 do 40 Amp., telefonske varovalke od 0,2 do 10 Amp., varovalni elementi TZ, EZ, UZ do 100 Amp., zračni izolatorji do 100 AMP., kontaktni vložki do 200 Amp., antenski izolatorji, Bergmannove pipice in uvodnice, sigma sponke in rolnice, aparatne varovalke in predvsem noval podnožja. Ta podnožja so za tovarno in za domačo industrijo sploh novost. Lani so začeli s prvimi poskusi, letos pa je tovarna že povsem osvojila proizvodnjo in je poglavitni dobavitelj najvažnejših jugoslovanskih podjetij elektronske industrije. Steatit je začela tovarna proizvajati minulo leto (steatitni izolacijski material in podobno), med kordieritnimi izdelki pa predvsem cevi in palice za grelne spirale in kalilne peči.

»TV Varnost« — navijanje elektromotorjev

Letos praznuje Tovarna elektroporcelana Izlake desetletnico svojega obstoja. Sodeč po sedanjem videzu tovarne, številu delavcev in proizvodnji bi komaj verjeli, da je bilo pred desetimi leti v podjetju zaposlenih komaj 18 delavcev, da niso imeli takrat še nobenih proizvajalnih sredstev niti potrebnih strokovnjakov. Zgrajeni sta bili — leta 1954 — dve peči za premog, staro porušeno podstrešje so adaptirali v delavnico, iz stare drvarnice pa so preuredili prostor za pisarno. Začeli so priučevati ljudi za keramično stroko. Za ves ta razvoj in gradnje ni bilo denarja, člani kolektiva so največkrat kar od doma nosili potrebno orodje in ostale pripomočke, da so lahko delali. Prvi proizvod tovarne so bile Bergmannove pipice, ki so jih začeli vlivati novembra, leta 1954.

Tako so pretekla štiri leta boja kolektiva za kvaliteto in konkurenčnost na trgu, za uvajanje novih proizvodov, novih materialov in tehnologije. Po letu 1958 pa si je začel kolektiv široko utirati pot na jugoslovansko tržišče. Od vsepovsod so začela prihajati naročila za izdelke tovarne, tako da so že presegala zmogljivosti. S tem je postala neogibna tudi rekonstrukcija, ki so jo začeli poleti leta 1960, končali pa novembra naslednjega leta. Veljala je 150 milijonov dinarjev (pri čemer pa je bila investicijska vrednost izvršenih del veliko večja, ker je kolektiv vložil v rekonstrukcijo veliko prostovoljnega dela, večji del opreme so izdelali v svojih delavnicah ali pa so jo predelali iz starih osnovnih sredstev), proizvodni prostori so se povečali za 2.800 kv. metrov, dve novi peči pa dajeta letno okrog 380 ton elektroporcelana. Kdor danes obišče tovarno, ga vodi pot skozi svetle in zračne prostore, skozi dvorane, kjer teče dobro organizirano delo in brez zastojev.

Če bi primerjali prostore in opremo tovarne elektroporcelana v Izlakah s podobnimi sodobnimi obrati po svetu, bi ugotovili, da manjka tej tovarni predvsem: sodobna sušilnica, sodobnejša stiskalnica, tunelska peč, valjčni drobilec in bolje opremljen laboratorij. Ravno tako pogrešajo več hidravličnih batnih stiskalnic za stiskanje cevi in palic. Te potrebe in pa zahteva po racionalizaciji proizvodnje, po izpolnjevanju velikoserijskih naročil in po ustreznejših delovnih pogojih za zaposlene — vse to je narekovalo misel o temeljiti rekonstrukciji tovarne. V svetu štejejo namreč tovarno s takšnim sortimentom izdelkov za rentabilno in ekonomsko upravičeno samo, če ima letno zmogljivost med 1000 in 3000 ton.

To zamisel pa že tudi uresničujejo.

V sodelovanju s poljsko keramično industrijo pripravljajo idejni tehnološki projekt za celotno tovarno, to je za obnovo in prilagoditev sedanjih obratov in za novogradnjo, kar bo omogočilo uresničenje modernizacije in racionalizacije tehnološkega procesa. Po tem kompleksnem projektu naj bi se zmogljivost tovarne podvojila od sedanjih 700 na 1700 ton. Razen tega pripravljajo v poljskem projektivnem biroju tudi glavni tehnološki projekt za prvo fazo rekonstrukcije, ki predvideva predvsem zgraditev tunelske peči za letno proizvodnjo tisoč ton in nekaj najpotrebnejših strojev za modernizacijo proizvodnje. Medtem ko bi se po prvi fazi rekonstrukcije povečala proizvodnja od 700 za tisoč ton, na skupno 1700 ton, pa bi ostalo število zaposlenih nespremenjeno, s čimer bi se precej dvignil dohodek na zaposlenega, povečala pa bi se tudi konkurenčnost podjetja, saj bi lahko že po tej fazi nastopilo z večjimi serijami proizvodov.

Na podlagi teh tehnoloških projektov bo izdelal Industrijski biro v Ljubljani celotni idejni generalni projekt za prvo fazo in popolno rekonstrukcijo, ki naj bi bila, če bodo zagotovljena sredstva, zaključena leta 1972. Po končani rekonstrukciji se bo povečala proizvodnja v tovarni za 100 odstotkov.

Poleg prizadevanj za nadaljnjo širitev in modernizacijo zmogljivosti — posvečajo med drugim veliko pozornost strokovnemu izobraževanju kadrov, tako s tečaji in priučevanjem, kakor tudi s štipendiranjem — razvijajo v podjetju tudi pestro in bogato dejavnost na področju kulture, športa in rekreacije.

V OSPREDJU — POKLICNO USMERJANJE

Kot vsi zavodi za zaposlovanje je bil tudi **Zavod za zaposlovanje delavcev v Zagorju** ustanovljen leta 1960 z nalogo, da skrbi predvsem za strokovno usposabljanje oziroma prekvalifikacijo delavcev, poklicno usmerjanje mladine in odraslih, da zbira podatke o presežkih in rezervah delovne sile, opozarja na probleme začasno brezposelnih, skratka, da vodi evidenco o prostih delovnih mestih in začasno brezposelnih delavcih, njihovih pravicah, jim izplačuje denarna nadomestila in podobno. Vsekakor je obseg dela dokaj širši kakor je bil svojčas, ko so podobno funkcijo opravljale posredovalnice za delo.

Da bi čim uspešneje reševal problematiko zaposlovanja, je zavod navezal tesne stike z gospodarskimi, družbenimi in političnimi organizacijami ter organi oblasti na svojem območju.

V minulem letu se je na zavodu prijavilo za delo 1682 delavcev, vtem ko so jih vključili v delo 1502. Razen tega so lani vključili v uk 101 mladinca in 35 mladink, ki so uspešno končali osemletko. Največ prostih delovnih mest je bilo v Rudniku in to predvsem za nekvalificirano moško delovno silo. Analize so pokazale, da je vzrok temu velika fluktuacija delovne sile iz drugih republik, ki se ni zadovoljila z višino osebnih dohodkov oziroma z načinom dela v rudarstvu, kateremu ni bila kos.

Največ pozornosti pa je zavod posvetil poklicnemu usmerjanju mladine in odraslih. V letu 1963 je organiziral na šolah razna predavanja o željah in izbiri poklica, ki jih je bilo 56 in katere je obiskalo 2212 učencev, učiteljev in staršev. Seznanjenih s poklicem pa je bilo 893, od tega 456 moških in 437 žensk in svetovanih skupaj 127, od tega 51 moških in 76 žensk. Uspeh, ki ga je zavod dosegel v minulem letu, je toliko večji, če vemo, da je bilo v prvem letu njegovega poslovanja seznanjenih s poklicem in svetovanih vsega 125 ljudi.

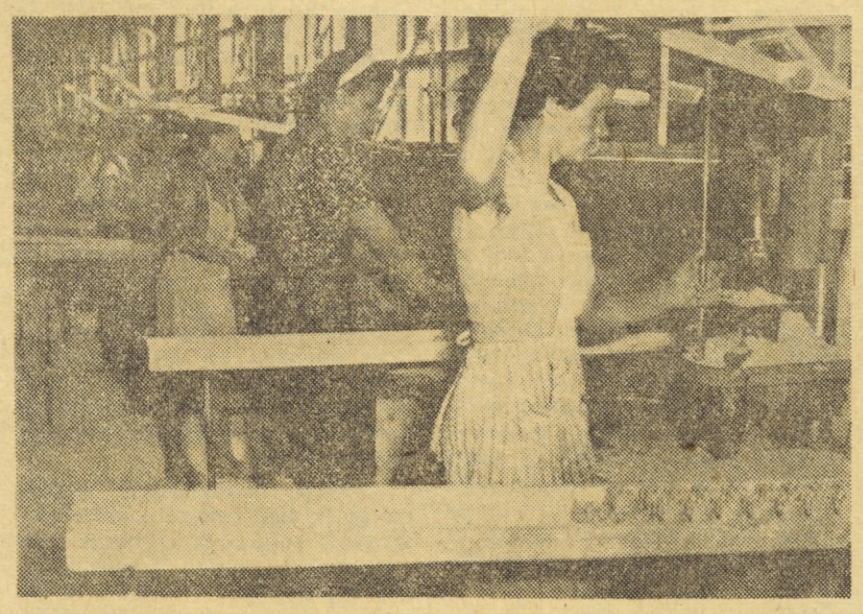

Ročno stiskanje izolatorjev v tovarni elektroporcelana Izlake

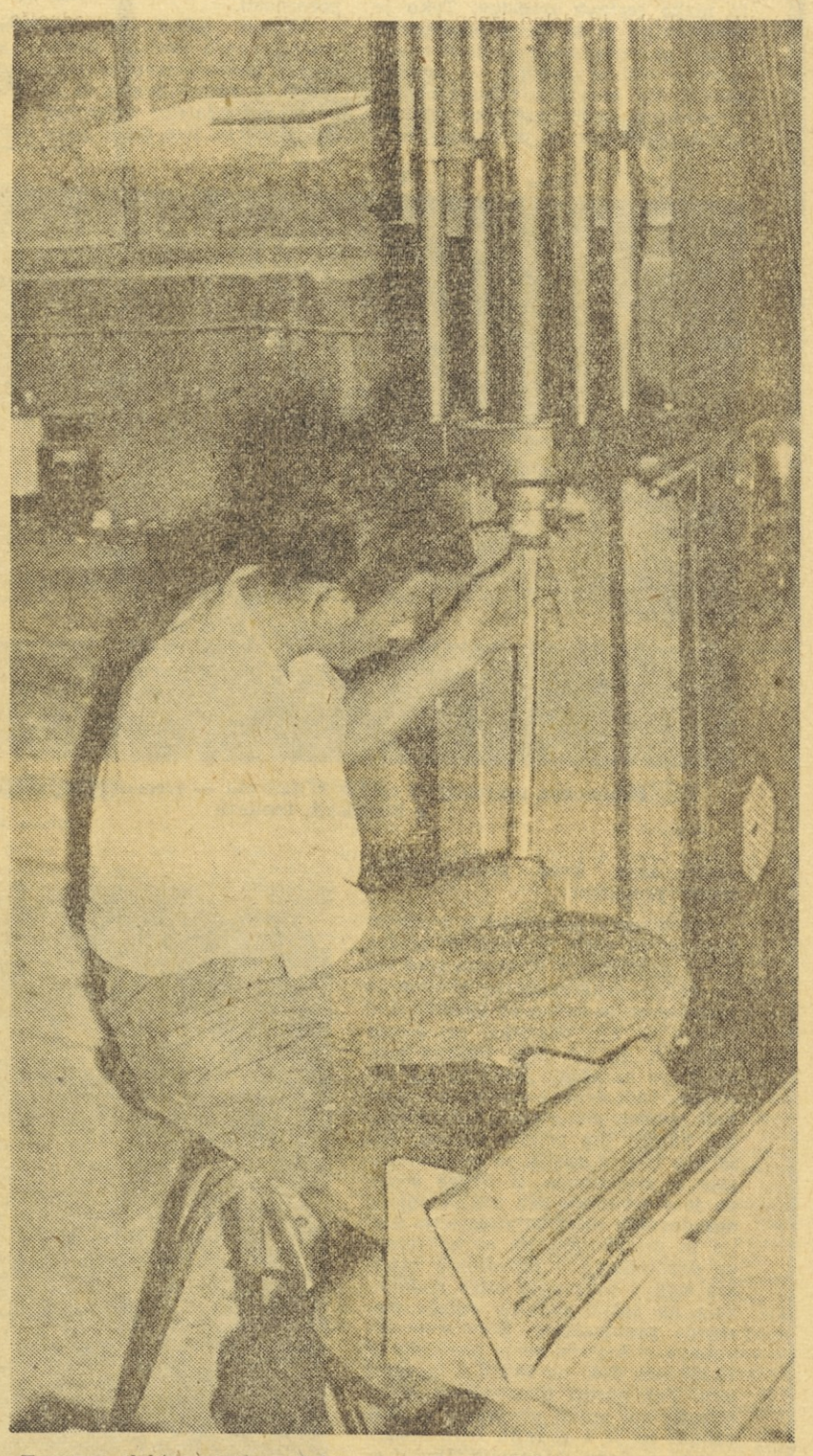

Tovarna elektroporcelana Izlake — polavtomatsko stiskanje kordieritnih in porcelanskih cevi

PODJETJE, KI SPECIALIZIRA PROIZVODNJO

Lesno industrijsko podjetje Zagorje ob Savi, ustanovljeno sredi novembra leta 1961, sicer ne sodi med največje gospodarske organizacije zagorske komune, vendar pa po dinamičnosti svojega razvoja prav malo zaostaja za drugimi. Najprej kot delavnica za obrtniške storitve po naročilu, ki je zaposlovala 4 delavce, se je podjetje leta 1953 preselilo v nove prostore in ustvarilo že takrat z 21 zaposlenimi 6.300.000 dinarjev realizacije. Izdelovati so začeli kosovno pohištvo, osnovna sredstva podjetja pa so se okrepila še z žago — sicer skromno opremljeno in zanemarjeno. Leta 1955 se je k lesnoindustrijskemu podjetju Zagorje priključilo samostojno podjetje Jesenovo (žagarski obrat), v letu 1961 pa se je podjetje začelo specializirati. Medtem ko so prej izdelovali vse stavbeno pohištvo, kuhinjsko in drugo pohištvo, pisarniško opremo, okna, vrata in podobne izdelke, se je odslej kolektiv usmeril v proizvodnjo samo kuhinjske opreme.

Temelj proizvodnje **Lesno industrijskega podjetja** je torej serijska izdelava kompletnih kosov kuhinjskega pohištva, kakor tudi sestavnih elementov za tako imenovano švedsko kuhinjo.

Kolektiv **Lesno industrijskega podjetja Zagorje ob Savi** ima danes 4 obrate, to so žagarski obrat Zagorje, žagarski obrat Jesenovo, obrat Toplice in obrat v Zagorju za izdelavo kuhinjske opreme. Ta obrat ima sicer majhne in neustrezne prostore, ima pa na voljo sorazmerno dober strojni park. Proizvodnja je maloserijska, ki omogoča letno proizvodnjo 2400 garnitur kuhinjskega pohištva. V podjetju menijo, da bi obstoječe zmogljivosti lahko bolje izkoriščali z uvedbo tretje izmene, pri čemer pa se vsiljuje problem v zvezi z zaposlovanjem mladine in žensk, ki prestavljajo skupaj 45 odstotkov vseh zaposlenih v obratu. V tem primeru bi namreč nastala ozka grla v oddelku površinske obdelave, kjer v tehnološkem procesu uporabljajo klasične materiale — oljnate premaze. Kot smo že rekli, so velika ovira za povečanje proizvodnje tesni delovni prostori, saj znaša povprečna delovna površina na enega zaposlenega delavca povprečno samo 18,5 kvadratnega metra, v strojnem oddelku pa samo 14,5. Obrat ima na voljo tudi zelo majhna skladišča za gotove izdelke in reprodukcijski material.

Kljub opisanim težavam pa so v podjetju mnenja, da je z dobro organizirano in planirano prodajno službo, s kontuirano opremljanim izdelkom, pravočasno dobavo potrebnih materialov, organizirano skladiščno službo in delno izpopolnitvijo tehnoloških postopkov, že pri obstoječih zmogljivostih možno povečati proizvodnjo za približno 15 odstotkov. Obrat zaposluje 78 delavcev — 20 več kot lani.

Lesno industrijsko podjetje Zagorje ima sedaj še obrat Toplice — izdelava garderobnih omar, stolov in miz, ki ga bo kolektiv v prihodnje nadalje specializiral za proizvodnjo miz in stolov. Ta obrat naj bi sprejemal pretežno le manjša naročila, hkrati pa bi s svojo proizvodnjo dopolnjeval velikoserijsko proizvodnjo obrata v Zagorju.

In kakšni so bili proizvodni uspehi tega kolektiva? Nasproti letu 1962 se je fizični obseg žagarske proizvodnje povečal za 43 %, proizvodnja finalnih izdelkov je bila lani nasproti doseženi v letu 1962 povečana za 89,3 %, oziroma 5770 kuhinjskih elementov. Finančna realizacija na zaposlenega v finali je znašala leta 1963 3.354.000 dinarjev ali za 67,6 več kot v prejšnjem letu.

V letošnjem prvem polletju beležijo porast proizvodnje finalnih izdelkov, saj kaže primerjava z istim obdobjem lanskega leta povečanje za 147 %.

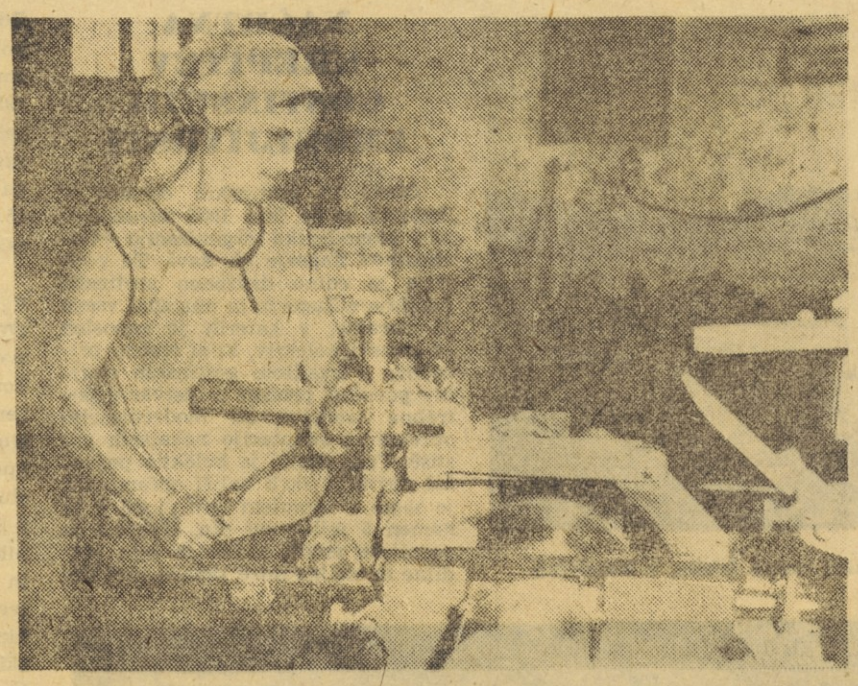

Lesno industrijsko podjetje — izdelava čepov na čepilnem stroju

VELIKE MOŽNOSTI ZA NADALJNJI RAZVOJ

Povečani obseg stanovanjske izgradnje in čedalje večja potrošnja apna tako živega kot hidratiziranega v raznih panogah industrije, dovolj jasno opravičuje trditev, da ima **Industrija gradbenega materiala**, tako kot nekatera druga podjetja v zagorski občini, izredno ugodne pogoje za nadaljnji razvoj. Pričakujejo namreč, da bo podjetje z obstoječimi zmogljivostmi obrata za proizvodnjo hidratiziranega apna, zlasti pa z bodočo razširitvijo odigralo odločilno vlogo pri zadovoljevanju celotnih jugoslovanskih potreb po žganem in hidratiziranem apnu. Zaradi svoje ugodne lokacije in močnega surovinskega zaledja (apnenec in premog) ima za proizvodnjo apna tudi izredne naravne pogoje. Prav neizčrpne zaloge surovin in to v neposredni bližini železnice, pa hkrati kažejo na to, da so lahko tudi investicije v razširjeno reprodukcijo te dejavnosti na tem območju najbolj racionalne. Razen tega tudi naraščajoče domače potrebe in možnosti za prodajo na inozemskem trgu naravnost terjajo, da podjetje čimprej poveča proizvodnjo.

Da se naložbe v Industrijo gradbenega materiala dejansko izplačajo, priča tudi podatek, da dosega to podjetje v svoji panogi največjo produktivnost in ustvarja največjo akumulacijo. Tako se je lani glede na fizični obseg proizvodnje povečala produktivnost nasproti letu 1962 za 14 % — glede na dosežen neto produkt pa je primerjava še ugodnejša, saj znaša povečanje kar za 50 odstotkov.

Podjetje Industrija gradbenega materiala Zagorje je bilo ustanovljeno konec decembra leta 1951, štiri leta pozneje pa se mu je priključil še rudniški obrat za proizvodnjo žganega apna pri železniški postaji v Zagorju. Danes ima podjetje 3 obrate in sicer: Obrat I in II za proizvodnjo žganega apna in obrat III za proizvodnjo hidratiziranega apna. Že danes predstavlja podjetje najmočnejšega proizvajalca v državi, saj je pri hidratu s 30.000 tonami proizvodnje na prvem mestu, pri kosovnem apnu s proizvodnjo 60.000 ton pa na drugem mestu. Zaradi relativno visoke stopnje akumulacije prodaja podjetje svoje proizvode po najnižjih cenah v državi.

Da bi lahko tudi v prihodnje zadovoljevali potrebe tržišča s kvalitetnimi in cenenimi proizvodi, bo podjetje leta 1965 pričelo z generalno rekonstrukcijo svojih obratov. Kolektiv namerava namreč dograditi 8 novih peči z dnevno zmogljivostjo 80 ton. Proizvodnja teh peči bo zadostovala za potrebe Slovenije, pri tem pa bo ostalo tudi nekaj apna za izvoz. Letos bo podjetje izvozilo 10.000 ton hidriranega apna v Libijo in s tem ustvarilo 99.750.000 deviznih dinarjev. Rekonstrukcija bo potekala v etapah in bo predvidoma končana do leta 1970. Prva etapa predvideva zgraditev dveh peči skupaj z obratom za hidratiziranje. Poudariti je treba, da bodo nove peči popolnoma avtomatizirane in se bodo delovni pogoji v precejšni meri izboljšali. Ko govorimo o delovnih pogojih, je prav, da povemo, da si za izboljšanje le-teh močno prizadevajo sindikalna podružnica in sploh družbene organizacije, uprava podjetja, kakor tudi ves delovni kolektiv.

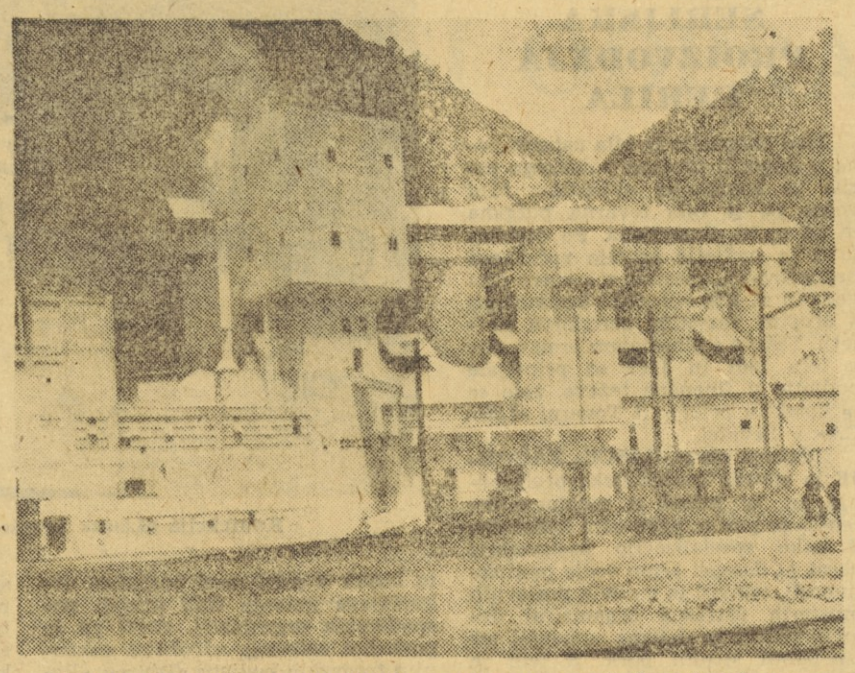

Industrija gradbenega materiala — hidrarna s pečmi za žganje apna

Poudariti velja, da podjetje kljub nizkim cenam ne zmanjšuje tempa svojega razvoja in napredka in da si pri teh cenah ustvarja potrebna sredstva za razširjeno reprodukcijo in stimulativnejše nagrajevanje zaposlenih. Naj omenimo, da znaša zdaj povprečje osebnih dohodkov okoli 50.000 dinarjev.

Letos gradi 250-članski kolektiv tega podjetja pet stanovanjskih zgradb oziroma 154 stanovanj in več industrijskih objektov. Od stanovanjskih zgradb gradi eno za tržišče, druge pa po naročilu stanovanjskega sklada občine Zagorje in občine Domžale. Tako obsežna dejavnost kolektiva bo omogočila, da bo podjetje preseglo v letu 1964 načrtovanih 480.000.000 dinarjev realizacije. V podjetju pravijo, da so že zdaj prekoračili za 15 odstotkov dinamični plan, in da bodo po vsej verjetnosti ob koncu leta zabeležili 600.000.000 realizacije.

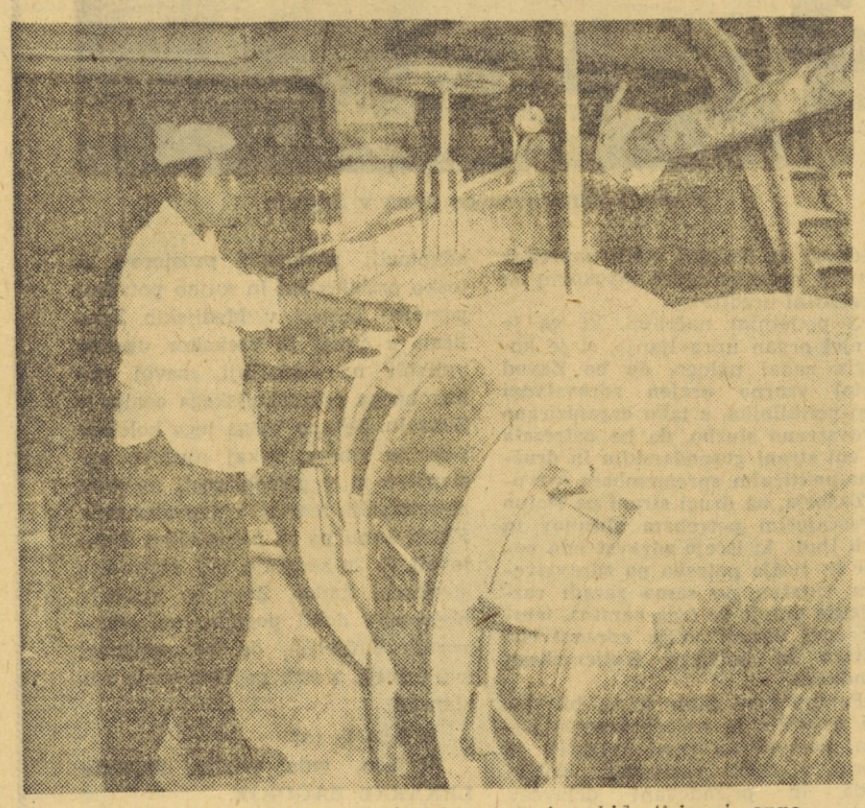

Industrija gradbenega materiala — stroj za hidratiziranje apna

CENENA IN HITRA GRADNJA

GRADBENO PODJETJE ZAGORJE OB SAVI je bilo ustanovljeno leta 1958 in se je razvilo iz stranskega obrata Rudnika rjavega premoga Zagorje. Od ustanovitve je podjetje iz leta v leto širilo svojo dejavnost, tako da zdaj opravlja vsa v gradbeno stroko spadajoča dela: **visoke, nizke, podzemne, rudarske in druge posebne gradnje vključno s tesarskimi, mizarskimi, vodoinstalaterskimi, krovskimi, kleparskimi, pečarskimi in cementninarskimi deli ter montažo centralne kurjave. Poleg omenjenega pa podjetje prodaja vse vrste gradbenega materiala, katerega deloma tudi samo proizvaja.**

Dejavnost te gospodarske organizacije je usmerjena predvsem na območje občine Zagorje, vendar se podjetje uspešno uveljavlja tudi izven meja komune, zlasti kadar zmogljivosti v domači občini niso polno izkoriščene.

Gradbeno podjetje Zagorje je glede na svojo dejavnost in zmogljivosti razmeroma dobro mehanično opremljeno. To je razumljivo, kajti kolektiv je vsa leta poslovanja posvečal vso pozornost strojnemu parku, ker se je zavedal, da bo le s primerno mehanizacijo lahko dosegel boljše in kvalitetne rezultate in kar je najpomembnejše, sorazmerno nizke cene zgrajenih objektov. Plod teh prizadevanj kolektiva najbolje ilustriramo, če povemo, da je veljal kvadratni meter neto stanovanjske površine (brez komunalnega prispevka!) leta 1961 41.200 dinarjev, 1962 leta 46,000 in 1963 leta 55.000 dinarjev, medtem ko letos velja kvadratni meter stanovanjske površine 66.000 dinarjev, na objektih, ki jih podjetje gradi za trg, pa 77.000 dinarjev (z upoštevanim komunalnim prispevkom). Ceneno gradnjo stanovanjskih površin in drugih objektov pa podjetje ne dosega samo z visoko stopnjo mehanizacije in produktivnosti, marveč tudi z lastno proizvodnjo gradbenega materiala in montažnih elementov. Zato kolektiv predvideva v svojem perspektivnem programu razvoja podjetja razširitev proizvodnje in povečanje sortimenta gradbenega materiala, kar bo nedvomno omogočalo nadaljnjo še cenejšo graditev.

Mehanični servis Komunalnega podjetja v Zagorju

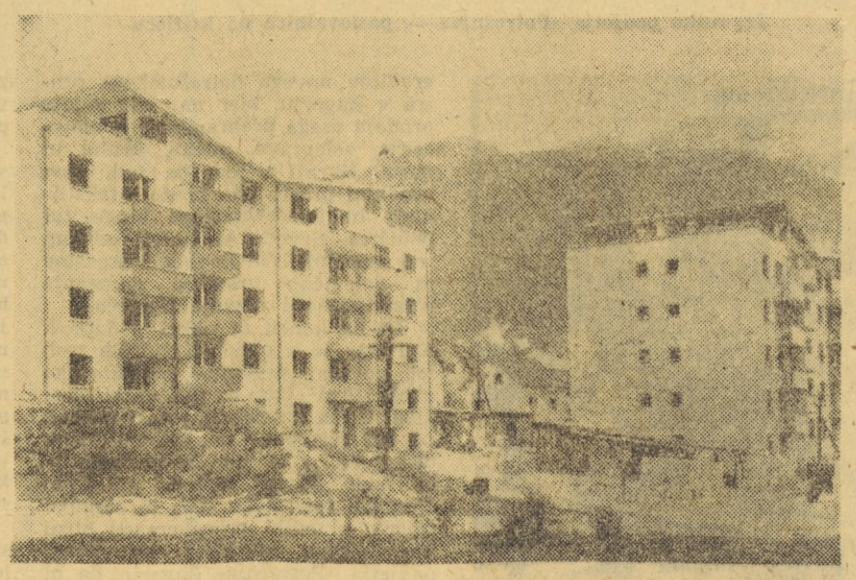

Gradbeno podjetje Zagorje — novi stanovanjski bloki na Polju v Zagorju, ki jih gradi to podjetje, investitor pa je kreditni sklad za zidavo stanovanjskih hiš Občinske skupščine Zagorje

OD OBRTNEGA K SERIJSKEMU NAČINU PROIZVODNJE

Različne vrste modnih oblačil po meri, delovne obleke »rudar«, gumirani in delovni plašči, delovne zaščitne majice, pletene zaščitne srajce, ženske in moške jopice, otroške žabice vseh barv in velikosti, vse to je le del obširnega proizvodnega programa po vsej Sloveniji znanega Obrtnega podjetja **»Splošna oblačila Triglav« Zagorje.**

Nekoč majhna, za potrebe domačinov ustanovljena krojaška delavnica se je od ustanovitve — leta 1961 — dalje sorazmerno hitro razvijala. Lani se je k podjetju pripojil obrat pletiljstva domačega podjetja »Sava« Zagorje, ki je omogočil nadaljnji napredek podjetja in utrditev na tržišču. Danes poznajo malone v vseh podjetjih kvalitetne izdelke podjetja »Triglav«, kajti njihove zaščitne obleke, pletene bombažne in volnene izdelke naročajo priznane trgovske hiše in neposredni odjemalci ne samo v Zagorju, temveč tudi druga podjetja v Sloveniji.

Glede na takšen hiter razvoj podjetja si je moral kolektiv organizirati svojo proizvodnjo v 3 oziroma 4 proizvodnih oddelkih. Najpomembnejši med njimi je konfekcija I (lahka) za proizvodnjo moškega spodnjega perila, konfekcija II (srednja) za izdelovanje delovnih plaščev in oblek, nadalje pletiljstvo in oddelek za izdelovanje oblek po meri. Vsi skupaj so lani ustvarili nad 131 milijonov din realizacije. Letos so planirali 200 milijonov, ker pa sodelujejo s tovarno PIK v Mariboru, pa bodo dosegli najmanj 300 milijonov realizacije. Računajo, da bodo leta 1970 dosegli pol milijarde skupnega dohodka. Seveda pa bo to mogoče le, če bodo vzgojili strokovni kader in izpopolnili strojni park ter ne nazadnje, zgradili ustrezne delovne prostore, ki danes ovirajo tehnološki proces proizvodnje in onemogočajo boljšo organizacijo dela. Največ pozornosti bodo posvetili usposabljanju delovne sile in tehnični opremljenosti, da bi lahko pri konfekciji začeli z večjo serijsko proizvodnjo.

KOMUNALNO PODJETJE V TESNIH POSLOVNIH PROSTORIH

Osnovno dejavnost KOMUNALNEGA PODJETJA ZAGORJE je težko določiti, zakaj kolektiv tega podjetja se ukvarja z vzdrževanjem vodovodnega omrežja in preskrbo prebivalstva s pitno vodo, vzdrževanjem kanalizacije in javnih poti, tržnic, parkov in javnih nasadov, cest, snage ter opravlja uslužnostne storitve. Z omenjenim pa še nimamo prave podobe o KOMUNALNEM PODJETJU in njegovi pestri in obsežni dejavnosti, če ne povemo, da vzdržuje na svojem območju okoli 120 km cest, 21 km vodovoda, 7 km kanalizacije... Ni mogoče vsega našteti. Naj tudi tokrat spregovorijo številke, ki večkrat najbolj nazorno povedo o prizadevnosti kolektiva, njegovih težavah, napakah in uspehih. Lani je skoraj 70- članski kolektiv ustvaril 107 milijonov realizacije, letos pa bi jih 82 zaposlenih ustvarilo okoli 210, ko bi ne bilo zamude s pričetkom proizvodnje novoustanovljenega obrata za proizvodnjo oljnatih barv in kitov. Podjetje ima namreč več delavnic storitvene dejavnosti (mehanično s Tomos servisom, ki je — mimogrede povedano — po svojih storitvah eden izmed najcenejših v Sloveniji, kovaško, pleskarsko, kleparsko, vodoinstalatersko), s katerimi krije pasivnost komunalnih dejavnosti in ustvarja potrebna sredstva za njihovo razširitev ter za ustanavljanje tistih obrti, ki jih sploh ni. Te so: steklarska, pečarska, tesarska, avtokleparska, ličarska itd.

Poglavitni problem, s katerim se ukvarja danes kolektiv tega podjetja, je pomanjkanje strokovnega kadra ter sredstev, s katerimi bi zgradili nove poslovne prostore. Obstoječe delavnice so precej oddaljene med seboj in otežujejo redno poslovanje. Zato bo v prihodnje prva skrb podjetja zagotovitev sredstev za graditev novega objekta.

KOOPERACIJA V ŽIVINOREJI

Po združitvi kmetijskih zadrug Čemšenik, Mlinše, Izlake in Podkum je bila leta 1961 ustanovljena **KMETIJSKA ZADRUGA ZAGORJE OB SAVI.** Delovno območje zadruge je prav tako veliko kot je razsežna občina Zagorje in ima 4500 hektarov obdelovalnih površin in 8289 hektarov gozdov. Celotno območje, na katerem posluje zadruga, spada v predalpsko humidno področje, kjer so večji del strme lege in plitva tla, kar pa nedvomno znatno vpliva na rentabilnost poslovanja te organizacije.

Zadruga je bila ustanovljena z namenom, da vodi enotno politiko do kmeta bodisi v gozdarstvu ali pri kmetijski proizvodnji in da smotrno gospodari z družbeno imovino. Leta 1961 je imela zadruga 60 zaposlenih, ki so ustvarili 364 milijonov, leta 1962 pa 74 zaposlenih in 398 milijonov dinarjev prometa. To opozarja na to, da si je kolektiv te organizacije močno prizadeval ustvariti čim večja sredstva za svojo razširjeno reprodukcijo, ki naj bi se odrazila predvsem v popolnejši mehanizaciji za gospodarjenje na hribovitih terenih. Lani je občinska skupščina, kljub dobremu gospodarjenju zadruge z gozdovi in odkupom lesa, odvzela pravico do te dejavnosti in je s tem zmanjšala najmanj za 45 odstotkov skupni promet oziroma 77 odstotkov čistega dohodka. Tako se je Kmetijska zadruga znašla v težkem položaju, kajti specifičnost zasavskega kmetijstva je v tem, da odkupa poljskih pridelkov skoraj ni, ker kmetijska proizvodnja komaj zadovoljuje potrebe domačinov. Zato je zadruga posvetila največ pozornosti kooperaciji pri vzreji živine, ki je sedaj postala glavna smer zadružne dejavnosti.

Razen tega si kolektiv veliko obeta tudi od sadjarstva. Letos bo uredil 80-hektarski plantažni nasad jablan in 5-hektarski nasad ribeza. S temi ustvarjenimi sredstvi namerava kolektiv izpopolniti mehanizacijo za kmetijsko proizvodnjo na hribovitih terenih, s čimer bi nadomestil manjkajočo delovno silo.

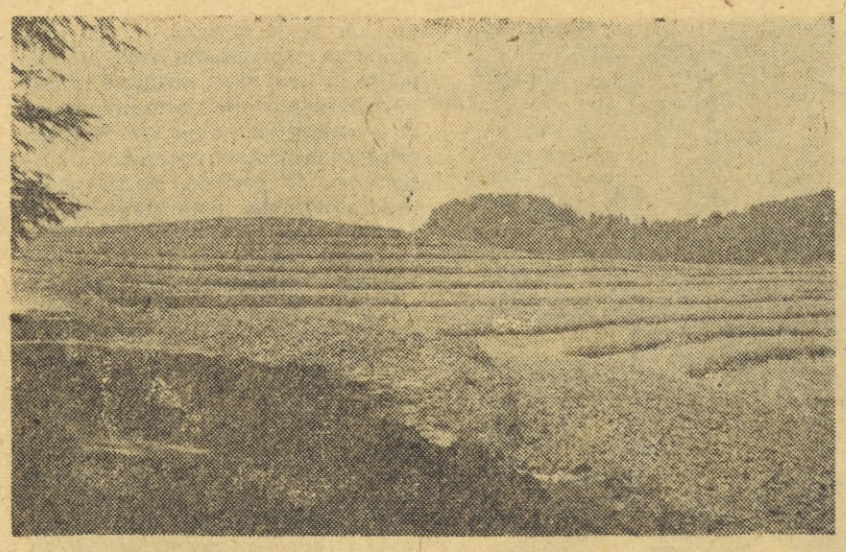

Kmetijska zadruga Zagorje — plantažni nasad jablan v Kandršah

LETA 1970 — 100 MILIJONOV REALIZACIJE

Kmalu po osvoboditvi, leta 1947 je bilo ustanovljeno manjše obrtno podjetje »ČEVLJARSTVO« ZAGORJE, ki je s svojimi storitvami zadovoljevalo potrebe tamkajšnjega prebivalstva. Temu podjetju, v katerem je bilo zaposlenih vsega 6 delavcev, se je kasneje leta 1949 priključila še rudniška delavnica. Tako okrepljena organizacija se je preimenovala v obrtno podjetje »ZAŠČITA« Zagorje, zakaj kolektiv je pričel s proizvodnjo zaščitnih sredstev. Še danes predstavljajo večji del proizvodnje 20-članskega kolektiva tega podjetja zaščitna sredstva kot so: rudarski čevlji, rokavice, predpasniki, delovni čevlji škornji, gležnjaki, kolenska ščita, golenice in varovalni pasovi za električarje.

Ti predmeti so izdelani iz platna in usnja in so lični in kvalitetni, kar najbolj prepričljivo dokazuje dejstvo, da »Zaščita« ne zmore vseh naročil. V podjetju pravijo, da bi potrebovali še najmanj 10 kvalificiranih delavcev — katerih pa, mimogrede povedano, ne morejo dobiti — da bi zadovoljili vsem naročilom rudnikov, gozdnih gospodarstev, železnic, trgovskih podjetij in drugih interesentov po vsej Sloveniji.

Kolektiv podjetja se bori s težavami v proizvodnji, zakaj pretesni prostori onemogočajo boljšo organizacijo dela in s tem tudi večjo produktivnost. Zato je podjetje organiziralo delo v dveh izmenah in izboljšalo sistem nagrajevanja. Uspeh ni izostal, saj so lani dosegli že okoli 40 milijonov, letos pa pravijo, da bodo dosegli nad 50 milijonov dinarjev realizacije.

V bližnji prihodnosti bo vsa skrb podjetja usmerjena v izpopolnitev mehanizacije in bo iz lastnih sredstev nabavilo nekatere potrebne stroje, kot so stroj za tanjšanje usnja, stroj za rezanje in sekalni stroj, tako da bo lahko zaposlovalo okoli 40 delavcev in na ta način pred letom 1970 doseglo planiranih 100 milijonov realizacije.

SERIJSKA PROIZVODNJA PERILA

Med okupacijo je bila ustanovljena v Zagorju tovarna vojaškega perila in konfekcije »VESTA«. Med vojno pa je bila tovarna požgana in po vojni obnovljena. Po osvoboditvi je podjetje zavoljo počasnega napredovanja zaostalo v svojem razvoju in ni bilo sposobno konkurirati z drugimi razvitimi sorodnimi podjetji. Težave s plasmajem proizvodov v letu 1961 in 1962 so pripeljale podjetje v finančne težave, zato se je kolektiv priključil Tovarni »LISCA« v Sevnici.

Zdajšnji **obrat »LISCE« ZAGORJE** je opustil konfekcijsko proizvodnjo in je pričel z izdelovanjem ženskega perila, predvsem nedrčkov. Z ozko specializacijo proizvodnje obrat ni dosegel samo večje produktivnosti, temveč je v novih poslovnih prostorih ustrezno organiziral delovni proces in deloma zamenjal ter izpopolnil strojni park. S tem je družina 165 žensk dosegla večji fizični obseg proizvodnje za 38 odstotkov, zvišala osebne dohodke (za približno 10.000 dinarjev), omogočila ženski delovni sili v Zagorju (kvalificirani in priučeni) možnosti zaposlitve in ustvarila okoli 2 milijona dinarjev več bruto dohodka v prvih štirih mesecih, kakor je bil planiran.

Uspehi vsekakor dokazujejo, da si uprava podjetja, organi samoupravljanja v obratu in matičnem podjetju, kakor tudi celotni kolektiv prizadevajo ustvariti pogoje za nadaljnji še hitrejši razvoj.

Konfekcija »Lisca« Sevnica — obrat v Zagorju

SPECIALIZACIJA IN NADALJNJA MODERNIZACIJA TRGOVIN

V zadnjih letih je trgovina na območju občine Zagorje dosegla ugodne, skoraj nepričakovane rezultate. Močno je presegla planska predvidevanja glede fizičnega obsega prometa, kot tudi v realizaciji in finančnem rezultatu. Seveda je ta uspeh v neki meri posledica dokajšnjega razvoja tudi drugih gospodarskih organizacij, zlasti pa je posledica smotrne združitve nekdanjih trgovskih podjetij »Izbire«, »Potrošnje« in »Preskrbe« v enotno gospodarsko organizacijo — Trgovsko podjetje **POTROŠNJA ZAGORJE**. Ta združitev je vsekakor prinesla pozitivne spremembe v dotedanjo organizacijo poslovanja, preskrbo in ne nazadnje v način trošenja ustvarjenih sredstev.

Na območju občine Zagorje ima trgovsko podjetje »Potrošnja« 21 svojih poslovalnic, ki jih je v zadnjem času sodobneje opremilo, nekatere pa obnovilo, tako da zdaj v precejšnji meri ustrezajo sedanjim zahtevam sodobnega poslovanja. Poleg tega je podjetje tudi specializiralo nekatere poslovalnice, kar velja predvsem za mestno območje in za neživilsko blago (železnino, pohištvo, tekstil...) S specializacijo poslovalnic bo podjetje v prihodnje še nadaljevalo, vendar s tem ne bo pridobilo novih zmogljivosti. Prodajni, zlasti pa skladiščni prostori so malone v vseh lokalih pretesni, so pa življenjskega pomena za trgovino. Premajhna izbira in založenost povzročata precejšen odliv sredstev, ki cenijo, da znaša okoli 200 milijonov letno. Zato predvidevajo graditev novega potrošniškega centra v Zagorju, kjer naj bila zajeta prodaja vsega prehrambenega blaga, sadja, zelenjave, mleka, kruha in mesa. Hkrati s tem pa tudi novi prodajni prostori za prodajo tekstilnega in konfekcijskega blaga ter pohištva. Seveda so načrti odvisni od razpoložljivih finančnih sredstev in dokončne ureditve vprašanja urbanističnega razvoja Zagorja.

In na koncu še nekaj podatkov. Kolektiv je v obdobju zadnjih treh let povečal prodajne površine za okoli 130 m², tako da ima sedaj blizu 1100 m², na katerih je zvišal promet od 645 milijonov na 800 milijonov dinarjev. Letos, pravijo v podjetju, da bodo dosegli malone milijardo dinarjev realizacije. Vse te številke pričajo o veliki prizadevnosti blizu 70-članskega kolektiva trgovskega podjetja »Potrošnja« Zagorje, da bi uredil vprašanje redne preskrbe tamkajšnjega prebivalstva.

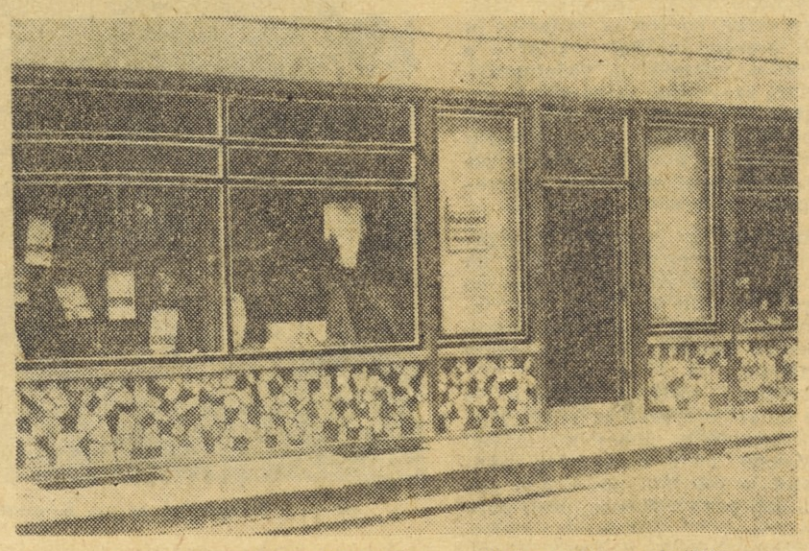

Trgovsko podjetje »Potrošnja« — poslovalnica na križišču

NAČRTNA KREPITEV GOSTINSKIH ZMOGLJIVOSTI

Okoli 16 gostinskih obratov v Zagorju se je leta 1955 združilo v eno gospodarsko organizacijo **»Gostinstvo« Zagorje ob Savi.** To podjetje je edino družbeno gostinsko podjetje v Zagorju in ima zdaj vsega 11 obratov, v katerih je zaposlen 37-članski kolektiv, ki si močno prizadeva s kvaliteto gostinskih storitev povečati promet in ustvariti potrebna sredstva za modernizacijo opreme in adaptacijo nekaterih gostišč. Tudi doslej je kolektiv posvečal največjo skrb boljši opremi, saj je samo v minulem letu vložil v ta namen 5 milijonov din. Nabavil je garniture vrtnih stolov in miz, hladilne in točilne mize, omare, radijske sprejemnike itd. Največji izdatek je predstavljala ureditev oziroma adaptacija novega lokala — bifeja v edini lastni zgradbi v hotelu Kum, kjer ima podjetje sodobno urejena nočišča. Ko omenjamo hotel Kum, velja poudariti, da ta obrat prav zaradi nočišč največ prispeva k pospeševanju poslovnega turizma, saj v Zagorju ni moč drugje prenočiti. To pa opravičuje namero kolektiva, da v prihodnosti zgradi nov hotel, ki bo nedvomno ugodno vplival na razvoj turizma ne samo v Zagorju, temveč v vsem Zasavju. Podjetje namerava tudi adaptirati obrat »Križišče«, v katerem bo samopostrežna restavracija, s čimer bo končno rešeno vprašanje družbene prehrane v Zagorju, nadalje bo v tej zgradbi še restavracija klasičnega tipa ter nekaj stanovanj. Realizacija tega načrta pa je seveda odvisna od zagotovitve finančnih sredstev, ki jih podjetje zdaj nima in ne nazadnje tudi od urbanističnega načrta mesta.

ZDRAVSTVO — DRUŽBENA SLUŽBA

Vse od leta 1955 dalje, ko je postal samostojen, je ZDRAVSTVENI DOM ZAGORJE nenehno napredoval in dosegel velik napredek v svoji organizacijski, strokovni in personalni ureditvi.

S petletnim načrtom, ki ga je sprejel organ upravljanja, si je kolektiv zadal nalogo, **da bo Zavod postal vzorno urejen zdravstveni dom-poliklinika, s tako organizirano zdravstveno službo, da bo ustrezala na eni strani gospodarskim in družbeno-političnim spremembam razvoja Zagorja, na drugi strani pa stalno naraščajočim potrebam občanov in vseh ljudi, ki iščejo zdravstveno pomoč in čutijo potrebo po zdravstvenem varstvu ne samo zaradi razširjanja pravic do tega varstva, temveč tudi zaradi večje zdravstvene kulture in boljšega življenjskega standarda.**

Perspektivni plan, ki je bil doslej največja in najzahtevnejša naloga, postavljena pred kolektiv, je skoraj v celoti realiziran. Koliko truda in prizadevanj delavcev Zdravstvenega doma je terjala izpolnitev zadane naloge, najbolj nazorno priča dejstvo, da sta do leta 1955 v skromnih prostorih ordinirala samo dva zdravnika splošne prakse in dva dentista. Vsi skupaj pa so zadovoljevali potrebe okoli 15.000 prebivalcev, kolikor jih je takrat štela občina.

Novi Zdravstveni dom Zagorje je v smislu svojega statuta uvrščen v ambulantno poliklinični zavod, ki s svojo ambulanto, specialistično zobozdravstveno, hospitalno, dispanzersko in higiensko epidemiološko službo nedvomno dokaj uspešneje opravlja svoje poslanstvo, družbeno službo. V sklopu zavoda poslujejo 3 splošne ambulante, 6 specialističnih ambulant, dispanzer za otroke in ženske s posvetovalnicami, z materinsko šolo, z demonstracijsko kuhinjo in kontracepcijsko službo, šolski dispanzer s šolsko zobno ambulanto, zobna ambulanta, patronažna in babiška služba, interno-ginekološki stacionarij s 30 posteljami, kirurški stacionarij z 20 posteljami, laboratorij, fizioterapija, higiensko-epidemiološki oddelek in končno reševalna postaja. Trenutno ima Zdravstveni dom 4 stalne zdravnike — 3 splošne prakse in kirurga, 7 honorarnih zdravnikov specialistov, 4 stalne zobne terapevte in 2 honorarna zobozdravnika.

Kljub dobro organizirani in dokaj izboljšani zdravstveni službi v Zagorju pa ugotavljamo v zavodu, da je potrebno glede na naraščajoče potrebe razširiti zobozdravstveno službo. Poleg potrebne nadomestitve izrabljene aparature bo treba nujno misliti tudi na nove poslovne prostore tako za to strokovno enoto, kot za patronažno in higiensko-epidemiološko službo.

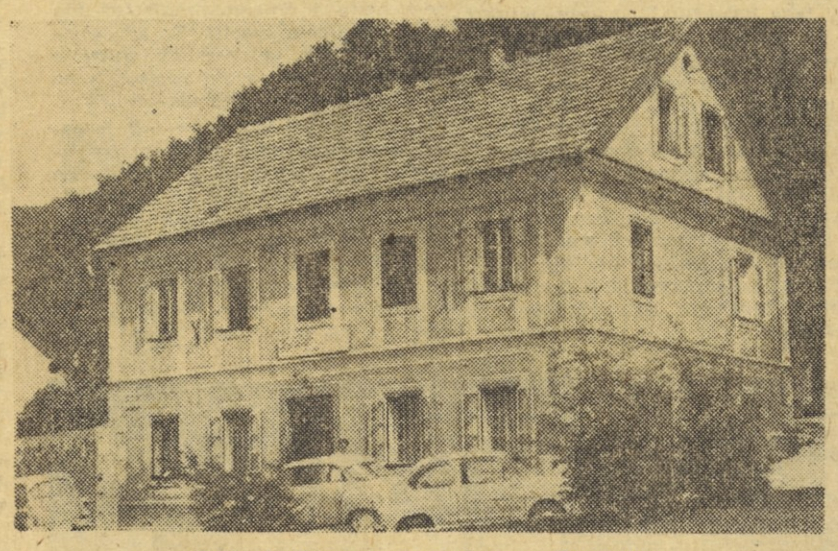

Poslopje Zdravstvenega doma v Zagorju

SKROMNE ŽELJE

V središču mesta Zagorje živi in dela za potrebe skoraj 15.000 prebivalcev — kolikor jih približno šteje danes zagorska komuna — majhen kolektiv. Čeprav majhen, je njegovo delo izrednega pomena za vse občane. Še več! Za vse ljudi brez izjeme. To vedo ne samo Zagorjani, to vedo tudi prebivalci najbolj oddaljenih vasi in mest od Trbovelj do Trojan in od Vranskega do Moravč. Ob katerikoli uri ponoči in podnevi, v nedeljo ali na praznik se ti odpro vrata, kjer marljivo dela ta majhen kolektiv — vsega 10 ljudi.

Njihova želja je, da bi svoje usluge čim bolj približali ljudem, ki jih potrebujejo, da bi obogatili izbiro blaga, ki ga nudijo, skratka, da bi vsestransko zadovoljevali potrebe prebivalcev, ki so iz dneva v dan večje. Kolektiv je leta 1946 ustvaril 2 milijona realizacije, letos jih bo kar 50, pa bi jih še več, ko bi se njegove želje izpolnile. Vsa skrivnost teh želja je v skromni adaptaciji poslovnih prostorov in težko pričakovani in nujno potrebni pomožni postaji v Medijskih Toplicah, s čimer bi vsekakor ugodno vplivali na nadaljnji razvoj pomembnega rekreakcijskega centra v Zasavju. Seveda vsega tega kolektiv sam ne zmore, zakaj njegovo poslanstvo ni v pridobitnosti in večji akumulaciji, temveč v posredovanju. Kljub temu pa je pripravljen sodelovati in že sodeluje, saj štipendira strokovni kader. Zato bo kolektiv nedvomno dobil podporo pri odgovornih činiteljih, da bo realiziral svoje želje, s tem pa tudi svoje poslanstvo.

In kdo je to?

Majhen, toda vitalen kolektiv LEKARNE ZAGORJE.

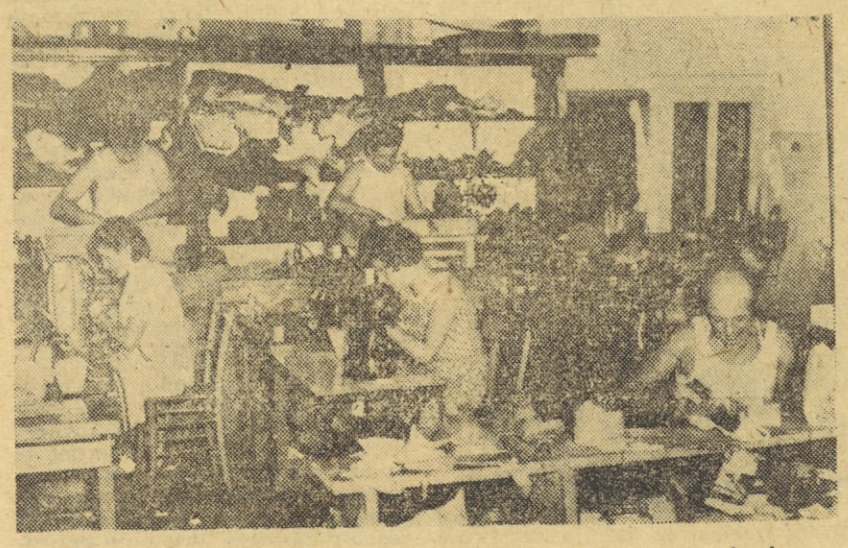

Obrtno podjetje »Zaščita« — izdelava zaščitnih čevljev in rokavic